ORTAOKUL

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

6. SINIF

ORTAOKUL

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

6. SINIF

YAZARLAR

Sümeyye KIRMAN
Dilek MENKÜÇ
Tuğba Kevser UYSAL
Hatice Büşra PAKSOY

HAZIRLAYANLAR

EDİTÖR

Mustafa Yılmaz

DİL UZMANI

Ahmet POLAT

GÖRSEL TASARIM UZMANLARI

İzzettin Yılmaz BAŞKAR

Veysel KUBAT

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

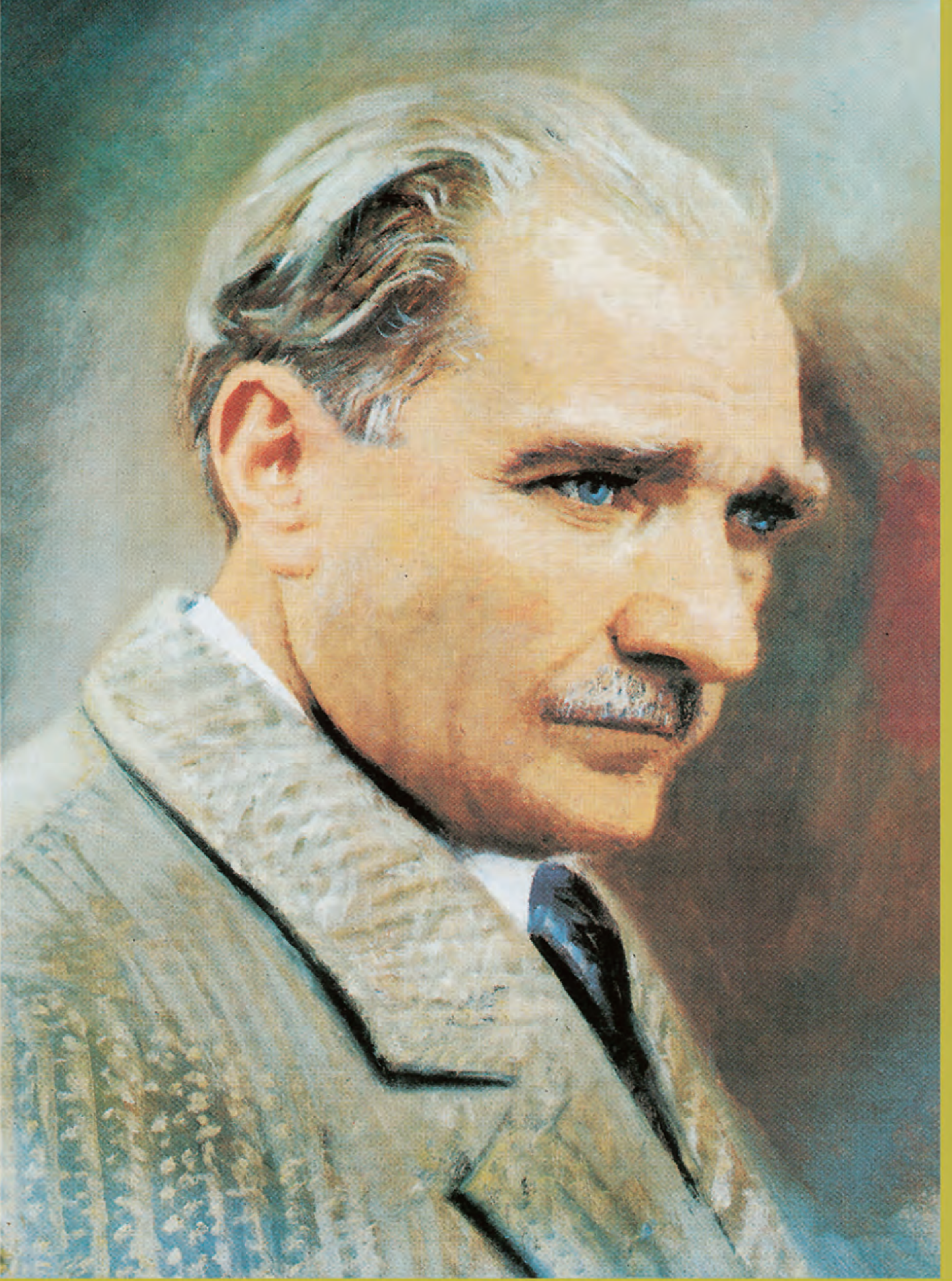
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI

Ünite kapağı

Ünite başlığı

Ünite adı

Hazırlık soruları

Kavramlar

Motivasyon sorusu

Ünite metni

Etkinlik kutusu

Değerlendirme soruları:
(Açık uçlu
Çoktan seçmeli
Boşluk doldurma
Doğru/Yanlış)

Sözlük
Kitabınızda geçen belli başlı kavramların anlamlarına buradan kolayca ulaşabilirsiniz.

Kaynakça
Kitabınız hazırlanırken faydalanılan belli başlı kaynakların listesi

ETKİNLİK KUTULARI

	AFİŞ HAZIRLAYALIM	ARAŞTIRALIM	
BİL BAKALIM	BİLGİ KUTUSU	BİLİYOR MUSUNUZ?	BULALIM
DEĞERLENDİRELİM	DÜŞÜNELİM	GRUP ÇALIŞMASI YAPALIM	HATIRLAYALIM
KONUŞALIM	NOT EDELİM	LİSTELEYELİM	OKUYALIM
OYUN OYNAYALIM	PAYLAŞALIM	SIRALAYALIM	SÖZLEŞME YAPALIM
TAMAMLAYALIM	TARTIŞALIM	YAZALIM	YORUMLAYALIM

Kitabınızda işlenen konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacak çeşitli etkinlikler yer almaktadır.

KISALTMALAR

a.s. : Aleyhisselam
b. : bin / binti
bk. : bakınız
C : cilt
c.c. : Celle celâluhû
Çev. : çeviren
ed. : editör
Haz. : hazırlayan
Hz. : hazreti
md. : madde
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
r.a. : Radiyallâhu anh / anhâ
s. : sayfa
s.a.v. : Sallallahu aleyhi ve sellem
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

Görsel 1

1. ÜNİTE

PEYGAMBER VE İLAHİ KİTAP İNANCI

Ünitemize Hazırlanalım

1. Allah (c.c.) neden peygamberler göndermiştir? Araştırınız.
2. Sizce bir peygamberde olması gereken özellikler nelerdir? Defterinize yazınız.
3. Bildiğiniz peygamber isimlerini defterinize not ediniz.
4. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) örnek bir davranışını öğreniniz ve sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. Yüce Allah'ın kullarına yol göstermek için gönderdiği kitapların neler olduğunu büyüklerinize sorarak defterinize yazınız?

Kavramlar : Nübüvvet, risalet, davet, tebliğ

1. Allah'ın (c.c.) Elçileri: Peygamberler

Öğrencilerin "Sınavdan haberim yoktu." dememeleri için öğretmenin sınavdan önce ne yapması gerekir?

Nübüvvet, kelime olarak haber verme anlamındadır. Terim olarak peygamberlik, nebilik, elçilik, risalet anlamlarına gelir. Allah'ın (c.c.)* gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik vazifesidir. **Risalet**, kelime olarak gönderilen elçi demektir. Terim olarak peygamberlik, nebilik, elçilik anlamlarına gelir. Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara bildirmekle görevli olan peygamberlerin Allah (c.c.) ile insanlar arasındaki elçilik vazifesidir.[1]

Peygamberlerin ilettiği mesajlar Allah'ın (c.c.) emirleri, yasakları ve öğütlerinden oluşur. Allah'ın (c.c.) peygamberler aracılığıyla gönderdiği mesajlar, insanların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlar.Yüce Allah, tarih boyunca birçok peygamber göndererek kullarını uyarmış ve onların hayatlarına yön vermiştir. Kur'an-ı Kerim'de **"Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her ümmet için mutlaka bir uyarıcı bulunmuştur."**[2] buyrularak insanları doğru yola çağırmak için her millete peygamber gönderildiği bildirilmiştir.

Yüce Allah göndermiş olduğu peygamberlerden 25 tanesinin ismini Kur'an-ı Kerim'de bildirmiştir. Bu peygamberlerden ilkinin Hz. Âdem (a.s.)**, sonuncusunun ise Hz. Muhammed (s.a.v.)*** olduğu haber verilmiştir.[3] Kur-an'ı Kerim'de Üzeyr (a.s.), Lokman (a.s.) ve Zülkarneyn (a.s.) isimleri de geçmektedir. Ancak bu kişilerin peygamberliği açık değildir. Ayrıca bazı dinî kaynaklarda Şit (a.s.) adında bir peygamberden ve kendisine suhuf verildiğinden de bahsedilmektedir.[4]

YORUMLAYALIM

"Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın..."
(Nisâ suresi 165. ayet.)

Yukarıdaki ayeti peygamberlerin gönderiliş amacı açısından yorumlayınız.

Peygamberlere iman, İslam'ın inanç esaslarından birisidir. Allah'a (c.c.) inanan birinin, ayrım yapmaksızın bütün peygamberlere inanması gerekir. Yüce Allah bu konuyla ilgili Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur: **"Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: 'Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz.' Şöyle de dediler: 'İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır."**[5]

---

* Celle celâluhû: Yüceler yücesi
1 bk. MEB, Dinî Terimler Sözlüğü, s. 361.
2 Fâtır suresi, 24. ayet.
** Aleyhisselam: Allah'ın (c.c.) selamı onun üzerine olsun.
*** Sallallâhu aleyhi ve sellem: Allah'ın (c.c.) salât ve selamı onun üzerine olsun.
3 bk. Âl-i İmrân suresi, 33.ayet; Ahzab suresi, 40.ayet.
4 bk. Taberî-Tarih c.l,s.81, İbn Esîr-Kâmil C 1,s.54.
5 Bakara suresi, 285. ayet.

BİL BAKALIM

Ondan önce basmadı
Kimse bastığı yere.
Kimse gelip bakmadı
Onun baktığı yere.

AFİŞ HAZIRLAYALIM

25 peygamberin isimlerinin yer aldığı afişler hazırlayınız. Afişleri sınıf panosunda sergileyiniz.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Şanlıurfa ilimize, Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. Eyüp'ün (a.s.) orada yaşadığına inanıldığı için "Peygamberler Şehri" denilmektedir.

Görsel 2

OYUN OYNAYALIM

Oyunun adı: Hafıza Oyunu

Süre: 20 dakika

Süreç: 5 dakika içerisinde 25 peygamberin adını ezberlemeye çalışın. En ön sırada oturan arkadaşınız ilk peygamberin adını söyleyerek başlasın. Sıra ile hepiniz bir diğer peygamberin adını söyleyerek devam edin. Uzun süre söyleyemeyen veya söylenmiş bir peygamberin adını söyleyen kişi oyundan çıksın. 25 peygamberin adı söylenince baştan tekrar başlayın.

2. Peygamberlerin Özellikleri ve Görevleri

Nasıl birinin getirdiği haberlere inanırsınız?

Peygamberler, Allah'ın (c.c.) insanlar için seçtiği kulları ve elçileridir. Peygamberler, insanlar için en güzel örnektir. Her türlü kötü davranıştan da uzak dururlar. Allah (c.c.) peygamberlerin insanlar tarafından örnek alınmasını ister. Peygamberlerin diğer insanlara göre mutlaka sahip olması gereken özellikleri vardır. Bu özelliklerden bazıları şunlardır:

Doğru Olmak (Sıdk)

Peygamberler doğru sözlü insanlardır. Eğer bir insan doğru sözlü olmaz ise diğer insanlar onun getirdiği haberlere inanmazlar. Bu sebeple peygamberler asla yalan söylememişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de doğru olmanın önemiyle ilgili olarak şöyle buyrulmaktadır: **"Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O, yaptıklarınızı hakkıyla görür."**[6]

Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamber olmadan önce de sonra da insanlara yalan söylememiştir. Bu özelliği onu, sözüne güvenilir bir insan yapmıştır. Dinin yayılmasında da bu özelliği etkili olmuş ve kısa zamanda pek çok kimse Müslüman olmuştur.

6 Hûd Suresi, 112. ayet.

YORUMLAYALIM

Safa Tepesi'ne çıkan Allah Resulü Mekkelilere şöyle seslendi: "Şu dağın ardında veya şu vadide size saldırmak üzere olan bir süvari birliğinin olduğunu söylesem bana inanır mıydınız?" Onlar da "Evet senden hep doğruluk gördük." diyerek cevap verdiler. Böylece onun doğru sözlülüğünü onaylamışlardı. Bunun üzerine Allah Resulü: "Ben Allah'ın görevlendirdiği bir peygamberim. Sizi Allah'a ortak koşmamaya davet ediyorum." diye seslendi.

(bk. Buhârî, Tefsir, 2.)

Yukarıdaki olayı Hz. Peygamberin doğruluğu açısından yorumlayınız.

Güvenilir Olmak (Emanet)

Peygamberlerin en önemli özelliklerinden birisi olan emanet, güvenilir olmak demektir. Peygamberler her zaman ve her yerde güvenilir olup kutsal görevlerini yerine getirirken emanete uygun davranmışlardır. Hem insanların emanetlerini hem de Allah'ın (c.c.) emaneti olan mesajları hakkıyla korumuşlar ve insanlara ulaştırmışlardır.

Peygamberlere inanmayanlar dahi onların güvenilir insan olduklarını kabul etmişlerdir. Bir ayette Allah (c.c.), peygamberlerin güvenilirliği ile ilgili şöyle buyurmaktadır: **"Bir peygambere, emanete hıyanet yaraşmaz. Kim emanete hıyanet ederse, kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir. Sonra herkese (asla haksızlığa uğratılmaksızın) kazandığı tastamam verilir."**[7]

Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamber olmadan önce de güvenilir olmasıyla tanınmış ve bu özelliği sebebiyle Mekkeli müşrikler ona "Muhammedü'l-Emin" (Güvenilir Muhammed) ismini vermişlerdir. Hz. Hatice (r.a.)[*], çok güvenilir olduğu için ona ticarette birlikte çalışma teklifinde bulunmuştur. Mekke'deki insanlar değerli eşyalarını gözleri arkada kalmadan ona emanet etmişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v.) kendisine emanet edilen eşyaları daima korumuş ve sahiplerine eksiksiz teslim etmiştir.

SÖZLEŞME YAPALIM

Hepiniz sınıftan bir arkadaşınıza bir eşyanızı emanet ediniz ve haftaya dersinizde emanetlerinizi aldığınız gibi teslim edeceğinize dair arkadaşlarınızla sözleşme yapınız.

Akıllı ve Zeki Olmak (Fetanet)

Peygamberlik görevi, Yüce Allah tarafından verilmiş zor ve sorumluluk isteyen bir görevdir. Bu görevi yerine getirecek olan peygamberlerin insanları ikna etmeleri için akıllı ve zeki olmaları gerekir. Akıllı ve zeki olan peygamberler, Allah'tan (c.c.) aldıkları mesajları anlamış ve insanlara en güzel şekilde anlatmışlardır. Peygamberler, kendilerine sorulan sorulara zekice cevap vermişler ve getirdikleri çözümler ile insanların doğru yolu bulmalarına yardımcı olmuşlardır.

7 Âl-i İmrân Suresi, 161. ayet.
* Radıyallâhu anha: Allah (c.c.) ondan razı olsun.

DEĞERLENDİRELİM

"Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye (şımarıp böbürlenerek) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim, 'Benim Rabbim diriltir, öldürür.' demiş; o da, 'Ben de diriltir, öldürürüm.' demişti. (Bunun üzerine) İbrahim, 'Şüphesiz Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir!' deyince, kâfir şaşırıp kaldı..."

(Bakara suresi, 258. ayet.)

Yukarıdaki olayı peygamberlerin fetanet özelliği açısından değerlendiriniz.

Günah İşlemekten Korunmuş Olmak (İsmet)

Günahsızlık, temizlik, korunmuşluk anlamlarına gelen ismet; Yüce Allah'ın, peygamberlerini gizli ve açık her türlü günahtan koruması demektir. Peygamberlerin küçük hataları dahi Yüce Allah'ın uyarmasıyla hemen düzeltilmiştir. Peygamberler de bizim gibi bir insandır. İnsanlara örnek olama sorumluluğunu taşıyan peygamberler bu konuda çok büyük dikkatli davranmışlar, hatalardan ve günahlardan korunabilmek için Allah'tan (c.c.) daima yardım istemişlerdir.

Allah'tan (c.c.) Aldığı Mesajları Olduğu Gibi İnsanlara Bildirmek (Tebliğ)

Peygamberlerin gönderiliş gayelerinden biri de tebliğdir. **Tebliğ**; ulaştırma, duyurma anlamlarına gelir. Terim olarak ise peygamberlerin Allah'tan (c.c.) aldıkları vahyi eksiksiz olarak insanlara duyurmasıdır. Yüce Allah, peygamberlerin asıl görevinin tebliğ olduğunu Kur'an-ı Kerim'de bizlere şöyle bildirmektedir: **"Peygamberin üzerine düşen ancak tebliğdir. Allah, sizin açıkladığınızı da, gizlediğinizi de bilir."**[8]

NOT EDELİM

"O peygamberler, Allah'ın emir ve yasaklarını tebliğ ederler, O'ndan korkarlar ve Allah'tan başka kimseden korkmazlardı. Hesap görücü olarak Allah yeter."

(Ahzâb suresi, 39. ayet.)

Peygamberler, Allah'ın (c.c.) mesajlarını insanlara iletmek, uygulamak ve açıklamakla görevlidirler. İlahi mesajlar öncelikle peygamberlere iletilir. Peygamberler bu ilahi mesajları eksiksiz bir şekilde insanlara iletir ve uygulanması konusunda örnek olurlar. Yüce Allah **"...İnsanlara kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana bu Kur'an'ı indirdik."**[9] ayeti ile bunu vurgulamıştır. İnsanları Yüce Allah'ın emir ve yasaklarına uymaya davet eden peygamberler ahlaki yönden de en üstün özelliklere sahiptirler ve en güzel örnektirler. Peygamberler görevlerini Yüce Allah'ın emri olduğu için yaparlar, insanlardan hiçbir karşılık beklemezler. Kur'an-ı Kerim'de bu gerçek şöyle vurgulanmıştır: **"Sizden hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun, onlar hidayete erdirilmiş kimselerdir."**[10]

8 Mâide suresi, 99. ayet.
9 Nahl suresi, 44. ayet.
10 Yâsîn suresi, 21. ayet.

Peygamberlerin, peygamberliklerini ispat etmek için Allah'ın (c.c.) izni ve yardımıyla yaptıkları olağanüstü olaylar vardır. İnsanın benzerini yapmaktan âciz kaldığı, alışılagelmiş şeylere aykırı olan, bu olağanüstü olaylara **mucize** denir. Mucize ile hem peygamberliği ispat etmek hem de inkârcıların imanına vesile olmak hedeflenir. Allah (c.c.), peygamberlere inanmayan ve onlardan olağanüstü şeyler isteyen inkarcılara karşı çeşitli mucizelerle peygamberlerini desteklemiştir.

BİLGİ KUTUSU

Davet: İslam dinini yaymak ve Müslümanları dinî görevlerini yerine getirmeye çağırmak demektir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber "Allah'ın davetçisi" olarak nitelendirilmiş (bk. Ahkāf suresi, 31. ayet.) ve ona yüklenen davet vazifesi "davet et" emri yanında "tebliğ et", "hatırlat", "ikaz et" gibi daha başka kelimelerle de ifade edilmiştir.

OKUYALIM

Hz. Musa (a.s.), Hz. Yunus (a.s.) ve Hz. İsa (a.s.)'ın hayatlarından mucize örnekleri

Hz. Musa (a.s.) asasıyla denizi ikiye yarmıştı. "Bunun üzerine Musa'ya, 'Asan ile denize vur!' diye vahyettik. Deniz derhal yarıldı. Her parçası koca bir dağ gibiydi."

(Şuarâ suresi, 63. ayet.)

Hz. Yunus (a.s.) balığın karnında yaşamıştı. "Böylece, Yunus kendini kınayıp dururken balık onu yuttu. Eğer Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, tekrar diriltilecek güne kadar balığın karnında kalacaktı. Halsiz bir halde iken kendisini sahile çıkardık."

(Sâffât suresi, 142-145. ayetler.)

Hz. İsa (a.s.) bebekken konuşmuş ve ölüleri diriltmişti. "O gün Allah, şöyle diyecek: 'Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki ve annen üzerindeki nimetimi düşün. Hani, seni Cebrail ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de insanlara konuşuyordun. Hani, sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i de öğretmiştim. Hani iznimle çamurdan kuş şekline benzer bir şey yapıyordun da içine üflüyordun, benim iznimle hemen bir kuş oluyordu. Yine benim iznimle doğuştan körü ve alacalıyı iyileştiriyordun. Hani benim iznimle ölüleri de (hayata) çıkarıyordun. Hani sen, İsrailoğullarına açık mucizeler getirdiğin zaman, ben seni onlardan kurtarmıştım da onlardan inkâr edenler, 'Bu, ancak açık bir büyüdür.' demişlerdi."

(Mâide suresi, 110. ayet.)

Görsel 3

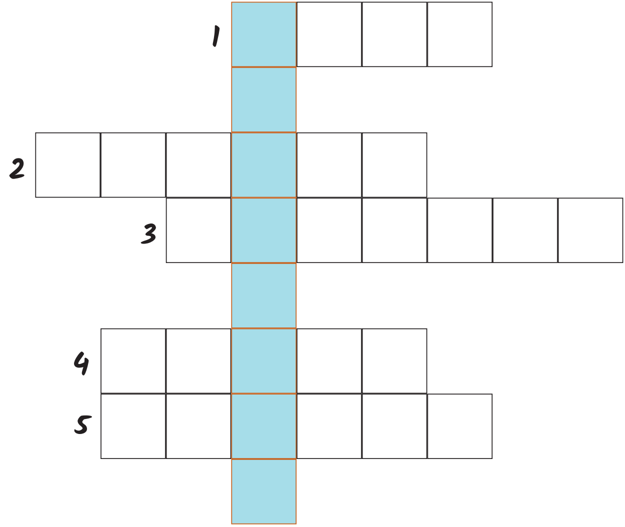
BİLİYOR MUSUNUZ?

Son peygamber olan Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ise en büyük mucizesi Kur'an-ı Kerim'dir. Bu mucize indirildiği günden kıyamete kadar değişmeden ve etkisini kaybetmeden devam edecektir. Kur'an-ı Kerim insanları hâlâ hayretler içinde bırakan ve bir benzerinin getirilemeyeceği eşsiz bir kitaptır. Kur'an-ı Kerim'in bir benzerinin yazılamayacağını Yüce Allah şöyle vurgulamıştır: "Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sure getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin)." (Bakara suresi, 23. ayet.)

BULALIM

Aşağıdaki soruları cevaplayıp bulmacadaki yerlerine yazınız. Kısaca tanıtılmış olan peygamberin ismini renkli alandan bulunuz.

1. Peygamberlerin doğru olması
2. Peygamberlerin Allah'tan (c.c.) aldıkları mesajları olduğu gibi bildirmesi
3. Peygamberlerin akıllı ve zeki olması
4. Peygamberlerin günah işlemekten kaçınması
5. Peygamberlerin güvenilir olması

Hz. .... (a.s.) Kur'an'da adı 17 defa geçmektedir. Babası Hz. Davud'dur (a.s.). Bütün canlılarla konuşabilme yeteneğine sahipti. Rüzgarlar, cinler, insanlar ve kuşlardan oluşan bir ordusu vardı.

YAZALIM

Aşağıdaki kutularda peygamberlerin özellikleri ile ilgili dörtlükler vardır. Hangi dörtlükte hangi özellik anlatıldığını bularak altına yazınız.

Peygamberin gönlünde,
Bir öz vardır çok ince.
İnan ona kalbinle,
"Güven bana." deyince.
....

Nebinin işi zordur,
Hem de çetin yoldur.
Çözmeye zekâ gerek,
Onda akıl çok boldur.
....

Temiz kalbi olanın,
Alnı ak olur elbet.
Günahı olmayanın,
Adı nebidir elbet.
....

Vahiy bir mesuliyet,
Allah'la kul arasında.
Nebiye düşen elbet,
Bildirmek aynısıyla.
....

Onlarda yoktur yalan,
Onlardır en doğru olan.
Yalansız bir hayattır,
Onlardan arda kalan.
....

3. Peygamberler İnsanlar İçin En Güzel Örnektir

Taklit etmek ile örnek almanın farkı nedir?

Yüce Allah, peygamberleri insanlara örnek olmaları için göndermiştir. Onlar Yüce Allah'ın emir ve yasaklarını eksiksiz bir şekilde uygulayarak insanlara örnek olmuşlardır. Peygamberler doğru ve güzel olanı insanlara anlatmışlar ve uygulanması için çaba göstermişlerdir.

Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin hayatlarından örnekler verilir. Yüce Allah bu örneklerle bizlere iyi insan olmamız için yol gösterir. Her peygamberin bütün kişiliğiyle örnek bir şahsiyet olmasının yanı sıra Kur'an-ı Kerim'de öne çıkartılan üstün bir özelliği vardır. Örneğin Hz. Eyüp (a.s.) sabrı ile tanınmış bir peygamberdir.[11] Onun hayatını öğrendiğimizde sabırlı olmanın önemini de fark ederiz. Hz. İbrahim (a.s.) Allah'a (c.c.) teslimiyeti ve tevhid mücadelesi ile ön plana çıkmış bir peygamberdi. Ayrıca Hz. İbrahim'dan (a.s.) çevremizdeki mükemmel düzeni inceleyerek Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine nasıl ulaşacağımızı öğreniriz.[12] Hz. Yusuf (a.s.) ise iffeti ve güzel ahlakıyla bizlere örnek olmuştur. Kötülüğe iyilikle karşılık vermeyi ve affedebilmeyi ondan öğreniriz.[13]

11 bk. Sâd suresi, 44. ayet.
12 bk. En'âm suresi, 76-79. ayetler.
13 bk. Yûsuf suresi, 92. ayet.

Hz. Peygamber'in hayatında da bizler için örnek davranışlar vardır. Zorluklara karşı gösterdiği sabır, azim ve kararlılık; ailesine, dostlarına ve mazlumlara karşı olan merhameti, haksızlığa ve adaletsizliğe karşı oluşu gibi daha birçok güzel davranışları onun hayatında görebiliriz. Bizler bütün peygamberleri kendimize örnek edinip hayatımızı onların gösterdiği şekilde devam ettirmeliyiz. Ancak bu şekilde Yüce Allah'ın istediği gibi bir insan olabileceğimizin farkında olmalıyız.

PAYLAŞALIM

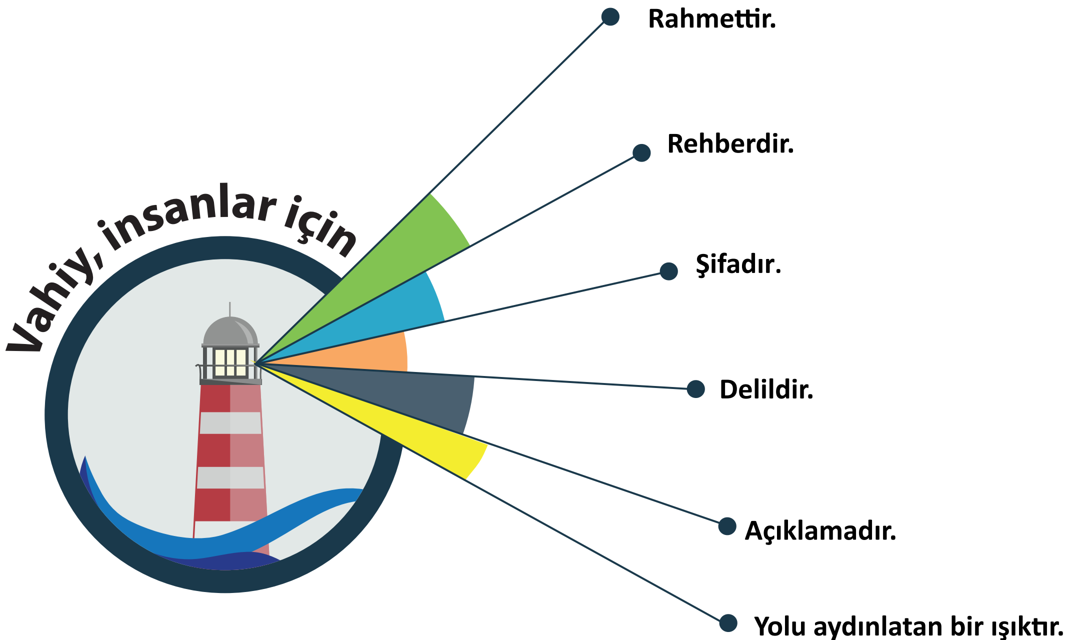
Beşer kişilik gruplara ayrılınız. Hakkında araştırma yapmak üzere bir peygamber belirleyiniz. Belirlediğiniz peygamber hakkında bir sunu hazırlayınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Vahiy ve Vahyin Gönderiliş Amacı

Sorumlu olduğunuz konuların söylenmediği bir sınava girseniz ve düşük not alsanız tepkiniz nasıl olurdu?

Vahiy sözlükte; gizli konuşma, gizli ve süratli olarak bildirme, gönderme, işaret gibi anlamlara gelir. Terim anlamı ise; Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahî bilgi ve bu bilginin gönderiliş tarzıdır.[14] Yüce Allah, kullarına bildirmek istediği her şeyi vahiy yoluyla bildirmiştir. Allah'ın gönderdiği her mesaj vahiydir.

Vahiy, Yüce Allah'ın kullarına olan merhametinin bir göstergesidir. Rabbimiz vahiy göndererek insanları kendisine kulluk etmek için yarattığını bildirmiştir. Allah'a (c.c.) kulluk görevini yerine getirmeye gayret edenler dünyada ve ahirette mutlu olacaklardır.[15]

14 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 472.
15 bk. Zariyât suresi, 56. ayet.

Allah (c.c.), vahiy göndermeseydi insanların "Bilmiyorduk." gibi bahaneleri olabilirdi. Allah (c.c.), vahiy göndererek bu gibi bahaneleri de ortadan kaldırmıştır. Yüce Allah bu konuyla ilgili: **"'Kitap, yalnız bizden önceki iki topluluğa indirildi. Biz onların okumalarından habersiz idik.' demeyesiniz, yahut, 'Eğer bize kitap indirilseydi, biz onlardan daha çok doğru yolda olurduk' demeyesiniz, diye bu Kur'an'ı indirdik. İşte size Rabbinizden açıkça bir delil, bir hidayet ve bir rahmet geldi..."**[16] buyurarak insanları uyarmış ve doğru yola davet etmiştir.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinden önceki dönem Cahiliye Dönemi olarak adlandırılır. O dönemde insanlar arasında kötü davranışlar yaygınlaşmış; adaletsizlik, haksızlık, hırsızlık, adam öldürme gibi suçlar çokça işlenir olmuştu. İnsanlar putlara tapıyor, birbirlerine karşı düşmanca davranıyorlardı. Böyle bir topluma Yüce Allah vahiy göndererek ve Hz. Muhammed'i (s.a.v.) rehber kılarak onları uyarmıştır. Vahiy, bu toplumu değiştirmiş ve güzelleştirmiştir. Böylece insanlar güçlü zayıf, zengin fakir ayrımı yapmadan birbirleri ile dost olabilmiş; sevgi ve saygıya dayalı bir birliktelik oluşmuştur. Vahyin geldiği bu döneme İslam'ın en güzel biçimde yaşandığı zaman anlamına gelen Asr-ı saâdet ismi verilmiştir.

DÜŞÜNELİM

"Bu Kur'an; kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak tek ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir bildiridir."

(İbrahim suresi, 52. ayet.)

Yukarıdaki ayetten hareketle Allah'ın (c.c.) neden vahiy gönderdiğini düşününüz.

5. İlahi Kitaplar

Peygamberlerin ilahi vahyi insanlara ulaştırırken yaşadıkları zorluklar hakkında neler biliyorsunuz?

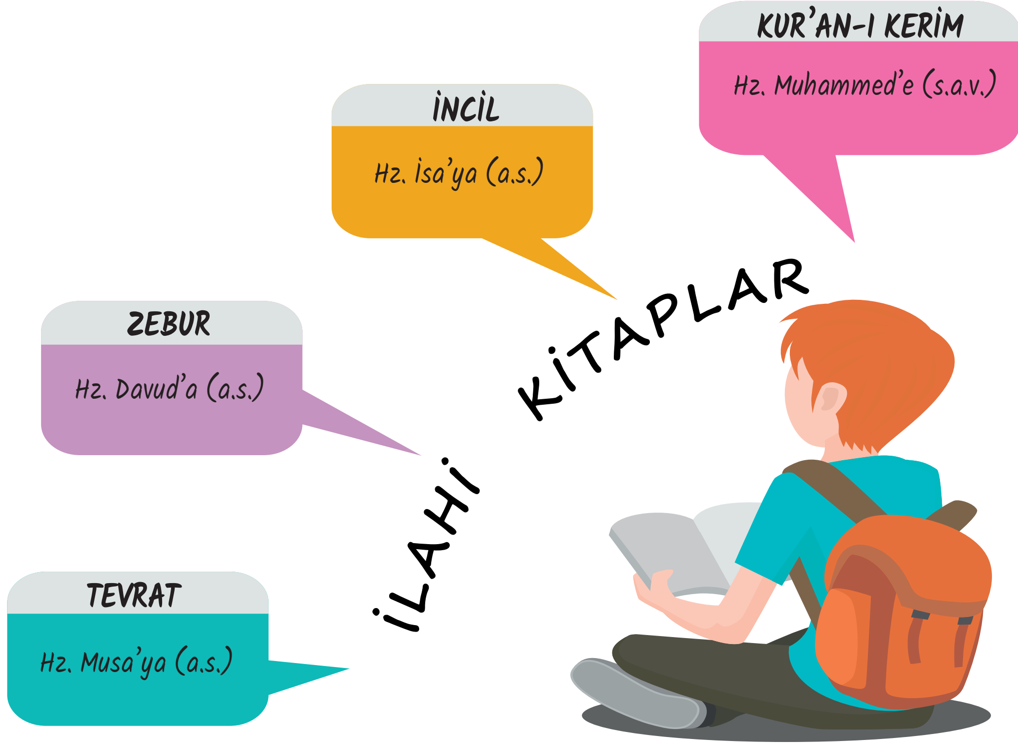
İlahi kitaplar; insanların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak için peygamberler aracılığıyla gönderilen, inanç, ibadet, ahlak gibi konuları içeren vahyin bütünüdür. Allah'a (c.c.) karşı sorumluluklarımızın anlatıldığı ilahi kitaplar ile Yüce Allah kullarına yol göstermiştir.

BİLGİ KUTUSU

"Biz her peygamberi kendi kavminin diliyle gönderdik ki onlara (Allah'ın emirlerini) açık açık anlatsın. Bundan sonra Allah dilediğini sapkınlık içerisinde bırakır, dilediğini de doğru yola iletir. O, güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir."

(İbrahim suresi, 4. ayet.)

16 En'âm suresi, 156-157. ayetler.

Tevrat; Hz. Musa'ya (a.s.) gönderilen ilahî kitabın adıdır. Dili İbranicedir. Yüce Allah: **"Şüphesiz Tevrat'ı biz indirdik. İçinde bir hidayet, bir nur vardır… "**[17] buyurarak Tevrat'ın ilahi bir kitap olduğunu bizlere bildirmiştir.

Zebur; Yüce Allah'ın Hz. Davud'a (a.s.) gönderdiği kitabın adıdır. Kur'an'da bu konuda şöyle buyrulmuştur: **"… Davud'a da Zebur'u verdik."**[18] Zebur, Tevrat'tan sonra gönderilmiştir.

İncil; Yüce Allah tarafından Hz. İsa'ya (a.s.) verilmiştir. Allah (c.c.): **"… Onların arkasından da Meryem oğlu Îsâ'yı gönderdik, ona İncil'i verdik ve kendisine uyanların kalplerine şefkat ve merhamet duygusu koyduk…"**[19] buyurarak İncil'in ilahi kitap olduğunu bildirmiştir. Kur'an-ı Kerim dışındaki diğer ilahi kitapların asılları tahrif edilmiş ve bu kitaplar günümüze aslıyla ulaşamamıştır.

Kur'an-ı Kerim; Yüce Allah'ın gönderdiği ilahî kitapların sonuncusudur. Son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) Arapça olarak indirilmiştir. Ayette şöyle buyrulur: **"Anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik."**[20] Günümüzde Kur'an, pek çok dile çevrilmiştir._Kur'an-ı Kerim'de; inanç, ibadet, ahlak ve muamelat (sosyal ilişkiler) konularında bilgi verilir. Peygamberlerin hayatlarından örneklerin yer aldığı kıssalar anlatılır. Doğru ve yanlış davranışlar bildirilir, ahiretten haber verilir. Kur'an, Allah (c.c.) tarafından korunmuş ve günümüze kadar değişikliğe uğramadan gelmiştir.

17 Mâide Suresi, 44. ayet.
18 Nisâ Suresi, 163. ayet.
19 Hadîd Suresi, 27. ayet.
20 Yûsuf suresi, 2. ayet.

NOT EDELİM

"Onlar, sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar."
(Bakara suresi, 4. ayet.)

Kur'an-ı Kerim'in korunduğu ise şöyle bildirilmiştir: **"Kur'an'ı biz indirdik ve onun koruyucusu da elbette biziz!"**[21]

Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'e indirilirken vahiy kâtipleri tarafından yazıya geçirilmiş ve sahabenin birçoğu tarafından da ezberlenmiştir. Hz. Ebu Bekir'in (r.a.)* halifeliği zamanında tam bir kitap (Mushaf) haline getirilen Kur'an, Hz. Osman (r.a.) zamanında ise çoğaltılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'i okumak ve hayata geçirmek ibadettir. Müslümanlar Kur'an'ı okuyup anlayarak Allah'ın (c.c.) gönderdiği mesajları öğrenmeli ve hayatlarına yön vermelidirler. Yüce Allah, Kur'an okuyanları ve emirlerine uyanları mükâfatlandıracağını müjdelemiştir.[22] Hz. Muhammed (s.a.v.) hafızasında ve kalbinde Kur'an'dan hiçbir şey bulunmayan kişileri harabe bir eve benzetmiş[23] ve *"Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir."*[24] buyurarak Kur'an'ı öğrenmenin ve öğretmenin önemini vurgulamıştır.

Kültürümüzde Kur'an'a sevgi ve saygıyla yaklaşılır. Toplumumuzda doğum, ölüm, düğün ve açılış törenleri gibi çeşitli merasimlerde Kur'an-ı Kerim'den ayetler okunması âdet hâline gelmiştir. Aileler çocuklarının okullarda ve camilerde Kur'an okumayı öğrenmesi konusunda gayretlidirler. Kur'an okumayı öğrenen çocuklara büyükleri çeşitli hediyeler verirler. Her Müslüman, evinde Kur'an-ı Kerim bulundurur ve her fırsatta okumaya gayret eder. Kur'an'ı ezberleyip hafız olanlara özel bir hürmet gösterilir. Birçok iş yerinde ve taşıtta Kur'an ayetlerinin yazılı olduğu levhalar vardır. İşte bütün bunlar kültürümüzdeki Kur'an sevgisini ve saygısını gösteren örneklerdir. Bununla birlikte Kur'an'a sevgimizi ve saygımızı göstermenin en güzel yolu, onu çokça okumak ve anlayarak hayatımızın her alanında uygulamaya ve başkalarıyla paylaşmaya çalışmaktır.

BİLGİ KUTUSU

SUHUF

Allah (c.c.) peygamberlere gönderdiği vahiylerin bazılarını sayfalar, bazılarını ise kitaplar halinde göndermiştir. Kitap halinde olanlara İlahi Kitap, sayfalar halinde olanlara ise suhuf denilmektedir. Peygamberlere verilen sayfalar şunlardır:

- *Hz. Âdem'e (a.s) 10 sayfa*
- *Hz. Şit'e (a.s) 50 sayfa*
- *Hz. İdris'e (a.s) 30 sayfa*
- *Hz. İbrahim'e (a.s) 10 sayfa*

(bk. Taberî, Tarih, I, 312-313; Suyutî, ed-Dürrü'l-mensür, VIII, 489; Alusî, Ruhu'l-meani, XV, 141-142; Zemahşerî, Keşşaf, VI, 360.)

21 Hicr Suresi, 9. ayet.
* Radıyallâhu anh: Allah (c.c.) ondan razı olsun.
22 bk. Fatır suresi, 29-30. ayetler.
23 bk. Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 18.
24 Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'ân, 15.

NOT EDELİM

"Kur'an-ı Kerim'i okuyan ve hükümleriyle amel edenin anne babasına kıyamet günü bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı şayet aranızda olmuş olsa dünya evlerindeki güneş ışığından daha güzeldir. O hâlde bununla amel eden hakkında ne düşünürsünüz?"

(Ebû Dâvûd, Vitr, 14.)

YORUMLAYALIM

Aşağıdaki hadisi Kur'an okumanın önemi açısından yorumlayınız.

Kur'an okuyan mümin turunç gibidir; tadı da güzeldir kokusu da güzeldir. Kur'an okumayan mümin hurma gibidir; tadı güzeldir ama kokusu yoktur. Kur'an okuyan günahkâr kişi (facir) reyhan otu gibidir; kokusu güzeldir ama tadı acıdır. Kur'an okumayan günahkâr kişi (facir) ise Ebucehil karpuzu gibidir; hem tadı acıdır hem de kokusu yoktur.

(Buhârî, Tevhîd, 57.)

Görsel 4

YAZALIM

Aşağıdaki kutularda boş bırakılan yerlere ilahi kitap ve peygamber eşleştirmesi bakımından doğru bilgileri yazınız.

Hz. Musa (a.s.)	.... Zebur	Hz. İsa (a.s.)	.... Kur'an-ı Kerim

6. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Âdem (a.s.)

Sizce insana niçin âdemoğlu denilmiştir?

Yüce Allah, yeryüzünü mükemmel bir şekilde yarattı. Karanlıkta yolumuzu bulmak için yıldızlar var etti.[25] Sabit duran dağları sıraladı, insanlara faydalanmaları için çeşitli nimetler verdi.[26] Gökten su indirdi ve her çeşit bitkiyi onunla bitirdi.[27] Denizler, ırmaklar, çeşit çeşit ağaçlarla bu evreni güzelleştirdi ve insanların hizmetine sundu. İlk olarak insanoğlunun atası olan Hz. Âdem'i (a.s.) sonra da onun soyundan gelen bizleri yarattı. Hz. Muhammed (s.a.v.) bu konuda *"İnsanlar Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktan yaratılmıştır."*[28] buyurarak tüm insanların Hz. Âdem'in (a.s.) çocukları olduğunu ifade etti.

Yüce Allah, Hz. Âdem'in (a.s.) yaratılış hikâyesini Kur'an-ı Kerim'de bize şöyle anlatmaktadır:

"Hani, Rabbin meleklere, 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.' demişti. Onlar, 'Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamt ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.' demişler. Allah da, 'Ben sizin bilmediğinizi bilirim.' demişti. Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklere göstererek, 'Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin.' dedi. Melekler, 'Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.' dediler. Allah, şöyle dedi: 'Ey Âdem! Onlara bunların isimlerini söyle.' Âdem, meleklere onların isimlerini bildirince Allah, 'Size, göklerin ve yerin gaybını şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?' dedi. Hani meleklere, 'Âdem için saygı ile eğilin!' demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu."[29]

Allah (c.c.), Hz. Âdem'i (a.s.) cennetine yerleştirdi, ona eş yarattı ve onları şeytana karşı uyardı. Hz. Âdem (a.s.) ile eşini imtihana tabi tuttu ve onlara şöyle dedi: "**Dedik ki: 'Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.'"**[30] Hz. Âdem (a.s.) ve eşi orada kalırken İblis onlara: **"...Rabbiniz size bu ağacı ancak, melek olmayasınız, ya da (cennette) ebedî kalacaklardan olmayasınız diye yasakladı. Şüphesiz ben size öğüt verenlerdenim."**[31] diyerek vesvese verdi. İblis onları kandırdı ve Hz. Âdem (a.s.) ile eşi yasaklı ağaçtan yediler. Böylece onlar Allah'ın (c.c.) emrine karşı gelmiş ve

25 bk. En'âm suresi, 97. ayet.
26 bk. Kâf suresi, 7-8. ayetler.
27 bk. En'âm suresi, 99. ayet.
28 Tirmizî, Menâkıb, 74.
29 Bakara suresi, 30-34. ayetler.
30 Bakara suresi, 35. ayet.
31 A'râf suresi, 20-21. ayetler.

Görsel 5

yollarını şaşırmış oldular. Yüce Allah onlara **"... Ben size bu ağacı yasaklamadım mı? Şeytan size apaçık bir düşmandır, demedim mi? ..."**[32] diyerek seslendi. Hz. Âdem (a.s.) ve eşi yaptıklarından hemen pişman oldular ve Allah'a (c.c.) şöyle dediler: **"Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."**[33] Yüce Allah onların tövbesini kabul etti ve onlara doğru yolu gösterdi. Yeryüzünde belli bir zamana kadar yerleşme ve yararlanma imkânı tanıdı. Allah (c.c.) onlara şöyle dedi: **"Dedik ki: 'Hepiniz cennetten inin! Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.' İnkâr edenler ve ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlar cehennemliktir. Onlar orada ebedî kalacaklardır."**[34]

Hz. Âdem (a.s.) ve diğer tüm peygamberler Allah'ın (c.c.) yolunu tanıtmışlar ve o yoldan ayrılmamaları konusunda insanları uyarmıştır. Allah'tan (c.c.) aldıkları vahyi insanlara iletmiş ve örnek olmuşlardır. Dünya'da ve ahirette insanlar mutlu olsunlar diye çalışmışlardır. Bizler de peygamberlerin gösterdiği doğru yoldan giderek ve Kur'an-ı Kerim'de bize bildirilen emirlere uyarak hem dünyada hem de ahirette mutlu olur, huzura kavuşuruz.

32 A'râf suresi, 22. ayet.
33 A'râf suresi, 23. ayet.
34 Bakara suresi, 38-39. ayetler.

7. Bir Dua Tanıyorum: Kunut Duaları ve Anlamları

Yüce Allah'a nasıl dua edersiniz?

Kunut sözlükte; ibadet, boyun eğme, itaat, saygı, huşu, dua etme gibi anlamlara gelir. Zor durumda kalan kulun, derdini dua ederek Yüce Allah'a açması ve O'ndan yardım dilemesidir. Kunut duaları, yatsı namazının ardından kılınan vitr namazının son rekâtında tekbir alındıktan sonra okunur. Bu dualar Hz. Peygamberden öğrendiğimiz dualardandır.

Müslümanlar yaşadıkları herhangi bir mutluluktan dolayı da kunut dualarıyla Rabbine şükredebilirler. Bu, insanın Rabbiyle olan bağının güçlenmesini sağlar.

KUNUT DUALARI

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ ۞ وَنُؤْمِنُ بِكَ

وَنَتُوبُ اِلَيْكَ ۞ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ ۞ وَنُثْنِى عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ

نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ ۞ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ۞

Okunuşu

Allâhümme innâ nesteînüke
ve nestağfirüke ve nestehdîk.
Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk.
Ve netevekkelü aleyke
ve nüsnî aleykel-hayra küllehû neşkürüke
ve lâ nekfürük ve nahleu ve netrükü men
yefcürük.

Anlamı:

Allah'ım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamanı isteriz, razı olduğun şeylere hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tövbe ederiz. Sana güveniriz. Bize verdiğin bütün nimetleri bilerek seni hayır ile överiz. Sana şükrederiz. Hiçbir nimetini inkâr etmez ve onları başkasından bilmeyiz. Nimetlerini inkâr eden ve sana karşı geleni bırakırız.

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ ۞ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى
وَنَحْفِدُ ۞ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ ۞ اِنَّ عَذَابَكَ
بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ ۞

Okunuşu

Allâhümme iyyâke na'büdü
ve leke nüsallî ve nescüd.
Ve ileyke nes'â ve nahfid.
Nercû rahmeteke
ve nahşâ azâbeke
inne azâbeke bilküffâri mülhig.

Anlamı:

Allah'ım! Biz yalnız sana kulluk ederiz. Namazı yalnız senin için kılarız, ancak sana secde ederiz. Yalnız senin için çabalarız ve sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya çalışırız. İbadetlerini sevinçle yaparız. Rahmetinin devamını ve çoğalmasını dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz senin azabın kâfirlere ve inançsızlara ulaşır.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Allah'ın (c.c.) neden peygamber gönderdiğini açıklayınız.

....

....

2. Peygamberlerin özelliklerini açıklayınız.

....

....

3. Peygamberleri örnek almanın davranışlarımıza olan etkisini yazınız.

....

....

4. İlahi kitapları ve gönderildiği peygamberleri yazınız.

....

....

5. Kur'an-ı Kerim okumanın önemi hakkında kısaca bilgi veriniz.

....

....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Allah (c.c.) tarafından, insanları doğru yola ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ne ad verilir?

A) Peygamber **B)** Sahabe **C)** Halife **D)** Melek

2. Peygamberlerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) İlk peygamber ve ilk insan Hz. Âdem'dir (a.s.).

B) Allah (c.c.) her topluma peygamber göndermiştir.

C) Son peygamber Hz. Muhammed'dir (s.a.v.).

D) Tebliğ, peygamberlerin doğru olmasıdır.

3. İlk ve son peygamber hangi şıkta doğru olarak verilmiştir?

A) Hz. Nuh (a.s.)-- Hz. Muhammed (s.a.v.)

B) Hz. Âdem (a.s.) -- Hz. Muhammed (s.a.v.)

C) Hz. Âdem (a.s.) -- Hz. İsa (a.s.)

D) Hz. Nuh (a.s.) -- Hz. Musa (a.s.)

4. Aşağıdakilerden hangisi peygamberlerin ortak özelliklerinden biri değildir?

A) Ticaretle uğraşmak
B) Doğru ve dürüst olmak
C) Akıllı ve zeki olmak
D) Güvenilir olmak

5. "Bir topluma önderlik etmek, insanları eğitip güzel davranışlara yönlendirmek zor bir iştir. Böyle zor bir görevi yerine getiren kimselerin akıllı ve zeki olmaları şarttır."

Yukarıda anlatılan özellik, peygamberlerin özelliklerinden hangisidir?

A) İsmet **B)** Tebliğ **C)** Sıdk **D)** Fetanet

6.

Akif: Peygamberler de bizim gibi insandır, ancak onlara Allah'tan (c.c.) vahiy gelmiştir.

Havva Nur: Peygamberler doğru, güvenilir, zeki, günahsız ve Allah'ın (c.c.) mesajlarını ileten elçilerdir.

Sümeyye: Allah (c.c.) bazı toplumlara peygamber göndererek onlara yol göstermiştir.

Fatma: Allah (c.c.) bazı peygamberlere ilahi kitap göndermiştir.

Öğretmen öğrencilerinden peygamberlerle ilgili öğrendikleri bilgileri söylemelerini istemiştir. Yukarıdaki öğrencilerden hangisi yanlış veya eksik bilgi vermiştir?

A) Sümeyye **B)** Fatma **C)** Akif **D)** Havva Nur

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanlarla doldurunuz.

(peygamber, örnek, Hz. Musa (a.s.), Kur'an-ı Kerim, Hz. İsa (a.s.), Hz. Davud (a.s.), fetanet, tebliğ, emanet, ismet)

1. Peygamberler insanlar için .... kişilerdir.

2. Peygamberlerin Allah'tan (c.c.) aldıkları mesajı eksiksiz ve doğru bir şekilde iletmelerine.......................denir.

3. Peygamberlerin güvenilir olmalarına...........................denir.

4. Allah (c.c.), Tevrat'ı ....'ya göndermiştir.

5. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) en büyük mucizesi.................................' dir.

D. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. (   ) Allah (c.c.), her topluma bir peygamber göndermiştir.

2. (   ) Kur'an'da 30 peygamber adı geçmektedir.

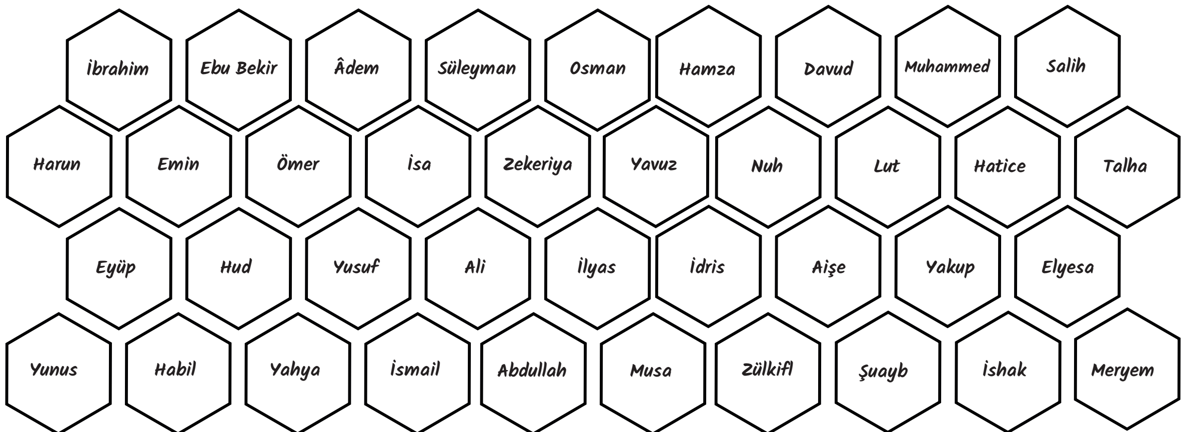
3. (   ) Peygamberler dışında bazı insanlar da mucize gerçekleştirebilir.

4. (   ) Allah (c.c.), Hz. Âdem'e (a.s.) İncil'i göndermiştir.

5. (   ) Kur'an-ı Kerim Allah'ın (c.c.) gönderdiği son ilahi kitaptır.

BULALIM

Aşağıdaki tablodan Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber isimlerini bulup boyayınız.

Görsel 6

2. ÜNİTE

NAMAZ

Ünitemize Hazırlanalım

1. Namaz kılan bir kimseyle niçin namaz kıldığı hakkında röportaj yapınız.

2. Yakınınızdaki bir camiye giderek veya bir büyüğünüze sorarak camide hangi bölümlerin yer aldığını öğreniniz.

3. Cemaat, hutbe, ezan, kamet kelimelerinin anlamlarını sözlükten bulup defterinize yazınız.

4. Abdestin alınışını defterinize not ediniz.

5. Namazın dinin direği olarak ifade edilmesinin sebebi sizce ne olabilir? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.

6. Evde namaz kılmak ile camide cemaatle namaz kılmak arasında ne gibi farklılıklar vardır? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.

Kavramlar: Namaz, salat, ezan, kamet, cami

1. Namaz İbadeti ve Önemi

Yüce Allah'ı anmak için neler yaparız?

Namaz, Kur'an'ı Kerim'de "salat" kelimesiyle ifade edilir. **Salat**; namaz kılmak, dua etmek ve yüceltmek anlamına gelir.[1] İnsan namaz kılarken Allah'ı (c.c.) anar, O'na olan sevgi ve saygısını dile getirir. Kur'an-ı Kerim'de bu konuyla ilgili olarak **"Muhakkak ki ben Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et; beni anmak için namaz kıl."**[2] buyrulmuştur.

Namaz, belli şartlara ve kurallara uygun olarak, günde beş vakit yerine getirilmesi Yüce Allah tarafından Müslümanlara emredilen bir ibadettir. Akıllı ve ergenlik çağına gelmiş her Müslümana farzdır. Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde, insanların namaz kılması emredilmiştir. Bu ayetlerden birinde şöyle buyrulmuştur: **"...Namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır."**[3]

Hz. Muhammed (s.a.v.) *"... Dinin başı İslam, direği namaz, zirvesi ise cihattır."*[4] ve *"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir."*[5] diyerek namaza verdiği önemi belirtmiştir. Bu yüzden vaktinde kılınan namaz ibadetlerin en faziletlisi olarak görülmüş,[6] tüm peygamberlere ve ümmetlerine emredilmiştir.[7] Namaz, imanın bir göstergesidir. Çünkü Yüce Allah'a iman eden bir mümin, namaz kılarak O'nu hatırlar, O'na hamt eder ve övgüsünü dile getirir. O'nun yüceliği karşısında eğilir, O'na olan inancını ve saygısını gösterir. Kulluk görevini yerine getirir. Kendisine verdiği sayısız nimetlere karşı şükreder. Böylece Yüce Allah'ın rızasını kazanır.

Namaz kılan bir kimse Allah'ın (c.c.) huzuruna çıkar, O'nunla olan bağını güçlendirir. Sorumluluklarının farkında olur ve Yüce Allah'ın **"(Resûlüm!) Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar..."**[8] ayetine uygun olarak kötü davranışlar yapmaktan uzaklaşır. İyi ve güzel davranışlara yönelir. Böylece namaz kılan kişi ahlakını da güzelleştirmiş olur. Rabbiyle konuşur[9] ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) *"Secde; kulun Rabbi'ne en yakın olduğu andır."*[10] hadisine göre Yüce Allah'a yakınlaşır. İslam dini namaza büyük önem vermiştir. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.v.) kendisine yöneltilen *"Amellerin en faziletlisi*

Görsel 7 Namaz, kulu Allah'a (c.c.) yaklaştırır.

1 M. Kamil Yaşaroğlu, "Namaz", TDV İslam Ansiklopedisi, C 32, s. 350.
2 Tâhâ suresi, 14. ayet.
3 Nisâ suresi, 103. ayet.
4 Tirmizî, İman, 8.
5 Tirmizî, Tahâret, 1.
6 bk. Buhârî, Tevhid, 48.
7 bk. İbrâhîm suresi, 40. ayet; Meryem suresi, 29-31. ayetler; Yûnus suresi, 87. ayet; Enbiyâ suresi, 72-73. ayetler.
8 Ankebût suresi, 45. ayet.
9 bk. Buhârî, Salât, 33.
10 Müslim, Salât, 215.

hangisidir?" sorusuna, *"Vaktinde kılınan namazdır…*[11]*"* şeklinde cevap vererek bir Müslüman için namazdan daha değerli bir ibadet olmadığını ifade etmiştir.

Kıyamet gününde kulun ilk hesaba çekileceği amel olan namaz[12], insanın kurtuluşa ermesini sağlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bu konuyla ilgili şöyle buyrulmuştur: **"Ey iman edenler! Rükû edin; secdeye kapanın; Rabb'inize ibadet edin; hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz."**[13] Bir başka ayette de Yüce Allah müminlerin kesinlikle kurtuluşa erdiğini ve bu müminlerin özelliklerinden birinin de namazlarını titizlikle eda etmeleri olduğunu haber vermektedir.[14]

BİL BAKALIM

Takarım beşibiryerdeyi,
Günümün gerdanına
Aralarım perdeyi
Şeytanın inadına?

Namaz kılan insan, günahlarından arınır. Çünkü günde beş vakit kılınan namaz, günahların Allah (c.c.) tarafından affedilmesine vesile olur. Nitekim bir gün Hz. Muhammed (s.a.v.), *"Birinizin kapısı önünde günde beş defa yıkandığı bir nehir olsa, o kimsede kir namına bir şeyin kalabileceğini düşünebilir misiniz?"* diye sorar. Sahâbe, *"Hiç kir kalmaz."* şeklinde cevap verir. Bunun üzerine Peygamberimiz, *"İşte beş vakit namaz da böyledir, Allah bu namazlarla günahları yok eder."*[15] buyurur. Bir başka hadisinde de Hz. Muhammed (s.a.v.) namaz kılan insanın günahlardan arınacağını ve affedileceğini şöyle belirtir: *"Bir Müslüman namaz vakti girdiğinde, güzelce abdest alır, huşu içinde rükûsunu tam yaparak namazını kılarsa geçmiş küçük günahları affedilir. Bu ömür boyunca devam eder."*[16]

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Lokman'ın (a.s) oğluna öğütleri arasında namazı özenle kılmak ve iyi ahlaklı olmak da yer alır. Şu ayet namazla güzel ahlak arasındaki yakın ilişkiyi en güzel şekilde ortaya koymaktadır: **"Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir."**[17]

Namaz, birlikte yaşama ve dayanışma bilinci geliştirir. Birlikte kılınan namazlar sayesinde Müslümanlar bir bütün olur, sıkıntılarını ve sevinçlerini paylaşma imkânı bulur. Aynı safta omuz omuza namaz kılar. Bu nedenle İslam dini namazın toplu olarak kılınmasına büyük önem vermiş, cemaatle namazı teşvik etmiştir. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.v.) bir hadisinde *"İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur'a çekmek zorunda kalsalardı kur'a çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi…"*[18] buyurarak cemaatle namaz kılmanın faziletini vurgulamıştır.

ARAŞTIRALIM

Aşağıdaki soruların cevaplarını araştırarak tespitlerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

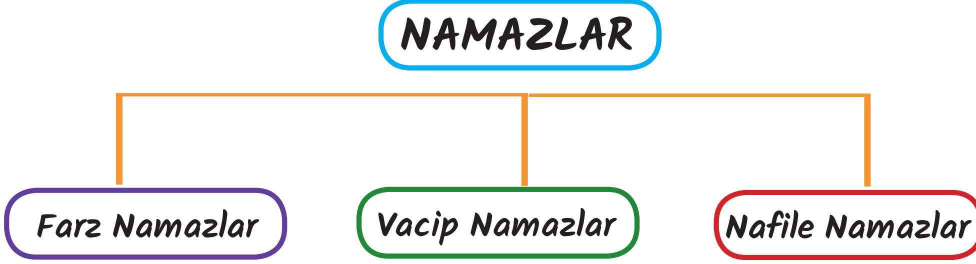
Niçin yemek yemeliyiz? Niçin ilaç kullanmalıyız? Niçin ders çalışmalıyız? Niçin namaz kılmalıyız?

11 Buhârî, Tevhid, 48.
12 bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 65.
13 Hac suresi, 77. ayet.
14 bk. Mü'minun suresi 1 ve 9. ayetler.
15 bk. Buhârî, Mevâkîtü's-salât, 6.
16 Müslim, Tahâret, 13.
17 Lokman suresi, 17. ayet.
18 Buhârî, Ezan, 9

2. Namaz Çeşitleri

Beş vakit namaz dışında hangi namazları biliyorsunuz?

Namazlar hükümlerine göre farz, vacip ve nafile olarak üçe ayrılır.

Farz Namazlar: Yüce Allah'ın kılınmasını kesin olarak emrettiği namazlara farz namazlar denir. Ergenlik çağına gelmiş ve akıl sağlığı yerinde olan her Müslümanın günün belirli vakitlerinde namaz kılması emredilmiştir.[19] Bu namazların, unutma veya uykuda kalma gibi sebeplerle vaktinde kılınamaması durumunda ilk fırsatta kazası yapılmalıdır.[20] Allah (c.c.) gerekli şartları taşıyan Müslümanların cuma vaktinde camilerde toplanmasını ve cuma namazını kılmasını da emretmiştir.[21] Cuma namazı sayesinde Müslümanlar her hafta bir araya gelir, birbirleriyle tanışır ve kaynaşır. Vefat eden Müslümanlar için cenaze namazı kılınarak dua edilmesi, Müslüman toplumu için bir görevdir.[22] Bir Müslümanın cenaze namazını kimse kılmazsa o bölgedeki tüm Müslümanlar bundan sorumlu tutulur.[23]

Vacip Namazlar: Hükmü, farz kadar açık ve kesin olmamakla birlikte kılınması emredilen namazlardır. Ramazan ve Kurban Bayramı'nda kılınan bayram namazları ve yatsı namazından sonra kılınan vitir namazı vacip namazlara örnektir. Bu namazların hükmünün vacip olarak ifade edilmesi Hanefi mezhebine göredir.

Nafile Namazlar: Farz ve vacibin dışında Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla kılınan namazlardır. Nafile namazların bazıları, beş vakit farz namazın öncesi ve sonrasında kılınan sünnetler namazlardır. Ramazan ayında yatsı namazından sonra kılınan *teravih namazı* da sünnettir. Bunların dışında beş vakit namaza bağlı olmayıp diğer zamanlarda sadece Yüce Allah'a yakınlaşmak ve sevap kazanmak amacıyla fazladan kılınan nafile namazlar da vardır. Gece yarısı kılınan *teheccüd namazı*, camilere girildiğinde kılınan *tahiyyetü'l mescid* (mescidi selamlama) *namazı*, yolculuğa çıkılırken kılınan *yolculuk namazı*, ömürde bir defa kılınması tavsiye edilen *tesbih namazı*, yapılan hata fark edildiğinde kılınan *tövbe namazı*, güzel bir haber alındığında kılınan *şükür namazı* nafile namazlara örnektir.

19 bk. Nisâ suresi, 103. ayet.
20 bk. Buhârî, Mevâkîtü's-salât, 37.
21 bk. Cuma suresi, 9. ayet.
22 bk. İbn Mâce, Cenâiz, 31.
23 bk. İlmihal, TDV Yayınları, C 1, s. 166.

BULALIM

Vakit namazlarını aşağıda verilen ayetlerden bulunuz ve resimdeki boşluklara doğru şekilde yazınız.

"Gündüzün iki ucunda ve gecenin gündüze yakın zamanlarında namaz kıl..."

(Hud suresi, 114. ayet.)

"Gündüzün güneşin gün ortasını aşmasından gecenin karanlığına kadar namazı kıl; bir de sabah namazını; çünkü sabah namazı şahitlidir."

(İsrâ suresi, 78. ayet.)

"...Güneşin doğmasından önce de batmasından önce de rabbini övgüyle tesbih et; yine gecenin bazı vakitlerinde ve gündüzün iki ucunda da tesbih et ki hoşnutluğa erişesin."

(Tâhâ suresi, 130. ayet.)

"Öyle ise akşama girdiğinizde, sabaha kavuştuğunuzda, Allah'ı tespih edin."

(Rûm suresi, 17. ayet.)

"...Gündüzün sonunda ve öğle vaktine girdiğinizde Allah'ı tespih edin."

(Rûm suresi, 18. ayet.)

Görsel 8

Namaz kılmaya niyetlenen bir kişi, namaza başlamadan önce neler yapmalıdır?

Namaz kılan birini gördünüz mü? Namaz kılarken neler yapıyordu?

Görsel 9

3. Namazın Kılınışı

Namaz kılmaya başlamadan önce ve namaz kılarken yerine getirmemiz gereken bazı farzlar vardır. Bu farzlardan biri yerine getirilmezse namaz geçersiz olur. Bunların altısı namaza hazırlanırken, altısı da namazı kılarken olmak üzere toplam on iki tanedir. Namaza hazırlanırken yerine getirilmesi gereken farzlara “şart”, namaz kılınırken yerine getirilmesi gereken farzlara ise “rükün” denir.

Namaza nasıl hazırlanılır?

Namaza hazırlanırken ilk olarak abdest almak gerekir.Bulunduğumuz yerde su yoksa veya suyu kullanma imkânı bulunmuyorsa teyemmüm alınmalıdır. Abdesti aldıktan sonra kıyafetlerin ve namazı kılacağımız yerin temizliğine dikkat edilmelidir. Yüce Allah’ın huzuruna tertemiz çıkılmalıdır. Bedenimizde örtülmesi gereken yerler örtülmelidir. Namaz kılmak için namazı kılacağımız vaktin gelmesi gerekir. Kılacağımız namazın vakti girdikten sonra Kâbe’nin olduğu yöne doğru yönelerek kılınacak namaza uygun niyet edilmelidir. Bu altı hazırlık şartı yerine getirildikten sonra namaza başlanır.

Namazın Hazırlık Şartları	
Hadesten Tahâret	Abdestle veya gerekirse gusülle namaza hazırlanmak.
Necâsetten Tahâret	Namaz kılınan yeri ve elbiseyi temiz tutmak.
Setr-i Avret	Namazda örtülmesi gereken yerleri örtmek.
İstikbâl-i Kıble	Kâbe’nin bulunduğu yöne doğru dönmek.
Vakit	Her namazı kendi vakti içerisinde kılmak.
Niyet	Kılınan namazın hangi namaz olduğunu bilerek niyet etmek.

BİLGİ KUTUSU

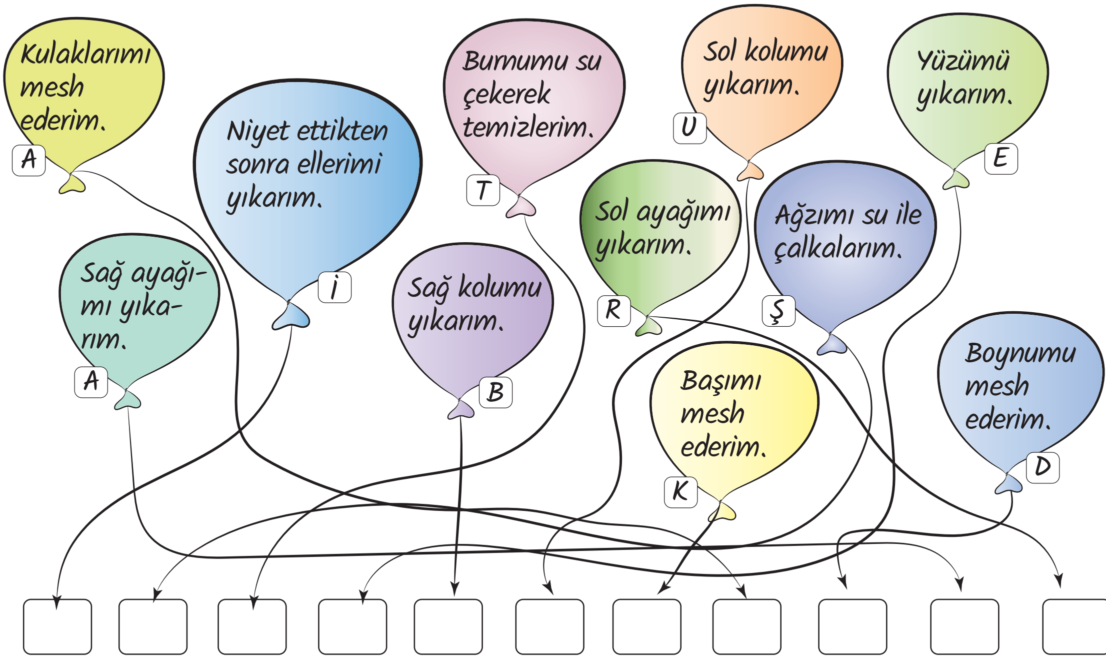
Erkeklerin göbekten diz kapağının altına kadar, kadınların ise yüzleri, elleri ve ayakları dışında bütün bedenlerini örtmeleri farzdır.

Güneş doğarken, tam tepedeyken ve batarken namaz kılınması mekruhtur.

Tek başına namaz kılarken, "Niyet ettim Allah rızası için .... namazının farzını/sünnetini kılmaya" şeklinde niyet edilir.

BULALIM

Abdestin alınış sırasına uygun olarak okları takip ediniz, balonlardaki harfleri kutulara yazınız ve şifreyi bulunuz.

BİLGİ KUTUSU

Abdesti bozan durumlardan bazıları tuvalet ihtiyacını gidermek, yellenmek, uyumak,vücuttan kan çıkması, ağız dolusu kusmak, namaz kılarken sesli bir şekilde gülmektir.

YAZALIM

Kur'an-ı Kerim'den Mâide suresi, 6. ayetin mealini bularak defterinize yazınız ve bu ayete göre abdestin farzlarını tespit ediniz.

BİLGİ KUTUSU

Gusül Abdesti

Vücudumuzda kuru yer kalmayacak şekilde tepeden tırnağa yıkanmaya boy abdesti veya gusül denir. Akıllı ve ergenlik çağına girmiş her Müslümanın bazı durumlarda boy abdesti alması farzdır.

Alınışı:

Gusül abdesti almak isteyen bir kimse önce niyet eder. Niyetten sonra üç kez ağzına su alıp ağzını temizler. Ardından üç kez burnuna su çekerek burnunu temizler. Son olarak, tüm vücudunu kuru yer kalmayacak şekilde yıkayarak gusül abdestini tamamlar.

DİKKAT EDELİM

Guslün ve abdestin geçerli olması için vücudun herhangi bir yerinde suyun ulaşmasına engel olacak oje vb. bir madde varsa temizlenmelidir.

BİLGİ KUTUSU

Teyemmüm Abdesti

Teyemmüm, su bulunmadığı ya da suyu kullanma imkânının olmadığı durumlarda, temiz toprak veya toprak cinsinden bir şeye elleri sürerek alınan bir abdesttir. Teyemmüm, abdest ya da boy abdesti yerine alınır. Abdesti bozan bir durum olursa veya suyu kullanmaya engel durum ortadan kalkarsa teyemmüm bozulur.

Alınışı:

Teyemmüm almak isteyen bir kimse önce teyemmüm abdesti almaya niyet eder. İki elini toprağa sürer ve yüzünü mesh eder. Daha sonra ellerini aynı şekilde toprağa sürer ve sol eliyle sağ kolunu, sağ eliyle sol kolunu dirseklere kadar mesh eder.

TEYEMMÜMÜN FARZLARI

1. Niyet etmek
2. Ellerimizi toprağa sürerek yüzümüzü ve kollarımızı mesh etmek

Namazın kılınış şartları nelerdir?

Namazın hazırlık şartlarını tamamladıktan sonra namaz esnasında uyulması gereken bazı kurallar vardır. Bunlardan ilki namaza tekbirle başlamaktır. Namaz kılarken ayakta durmak ve Kur'an-ı Kerim'den ayetler okumak gerekir. Namazda adabına uygun rükû ve secde yapılmalıdır. Namazın sonunda ise bir miktar oturulması zorunludur. Bu şartlardan biri eksik olursa namaz geçersiz sayılır ve tekrar kılınması gerekir.

Namazın Rükünleri	
İftitah Tekbiri	Namaza "Allahu Ekber" diyerek başlamak.
Kıyam	Namazda ayakta durmak.
Kıraat	Namazda Kur'an okumak.
Rükû	Elleri dizlere koyarak eğilmek.
Secde	Alın, burun, dizler, eller ve ayakları yere koymak.
Kâde-i Âhire	Namazın sonunda "Ettehiyyâtü" duasını okuyacak kadar oturmak.

Ezan ve kâmet neden okunur?

Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için **ezan** okunur. Ezanla Yüce Allah'ın birliği ve büyüklüğü ilan edilir, Müslümanlar namaza çağırılır. Günde beş vakit yapılan bu çağrı, Müslümanları Allah'ın (c.c.) huzurunda toplar. Ezan okunduğunda Müslümanlar dünya işlerine bir süre ara verir ve Allah'ı (c.c.) anmaya yönelir. Her gün belirli zamanlarda okunan ezanlar bize her ânımızın değerli olduğunu hatırlatır.

Kâmet; gerek tek olarak gerekse cemaatle namaz kılarken farz namazların öncesinde "hayye ale'l-felah"tan sonra 'namaz ibadeti başlamak üzeredir.' anlamına gelen "kad kâmeti's-salâh" cümlesinin ezana eklenip okunmasıdır. Ezandan biraz daha hızlı okunan kamet, namazın başladığını ifade eder.

OKUYALIM

İLK EZAN VE İLK MÜEZZİN

Namaz Mekke Dönemi'nde farz kılındığı halde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Medine'ye hicretine kadar namazın vakitlerini bildirmek için bir yol düşünülmemiştir. Medine Dönemi'nde ise Müslümanlar zaman zaman bir araya toplanıp namaz vakitlerini gözetirlerdi.

Bir süre namaz vakitlerinde sokaklarda "es-salah, es-salah (namaza namaza!)" diye çağrıda bulunulduysa da bu yeterli olmuyordu. Namaz vaktinin geldiğini bildiren daha etkili bir yönteme ihtiyaç vardı. Çan çalmak, boru öttürmek, bayrak dikmek ve ateş yakmak gibi teklifler yapıldı. Hz. Peygamber başka dinleri çağrıştıran bu yöntemleri kabul etmedi. Bu sırada sahabeden Abdullah b. Zeyd (r.a.) Hz. Peygambere gelerek ezanın okunuşuyla ilgili rüyasını anlattı. Aynı rüyayı Hz. Ömer (r.a.) de görmüştü. Hz. Muhammed (s.a.v.) güzel sesiyle bilinen Hz. Bilal' i (r.a.) çağırarak bu ezanı yüksek sesle okumasını emretti. Hz. Bilal (r.a.) de yüksek bir yere çıkarak sabah ezanını okudu. Böylece hicri 1. (miladi-622) yılında ilk ezan okunmuş oldu.

(bk. Buhârî, Ezan, 1.)

YAZALIM

Ezanın anlamını araştırınız ve boşluklara yazınız.

Allahu Ekber. Allahu Ekber. (2 defa)

....

Eşhedü en lâ ilâhe illâllah. (2 defa)

....

Eşhedü enne Muhammeden Resullullâh. (2 defa)

....

Hayye ale'sa - salah. (2 defa)

....

Hayye ale'l - felâh. (2 defa)

....

(Es salâtü hayrün mine'n - nevm)* (2 defa)

....

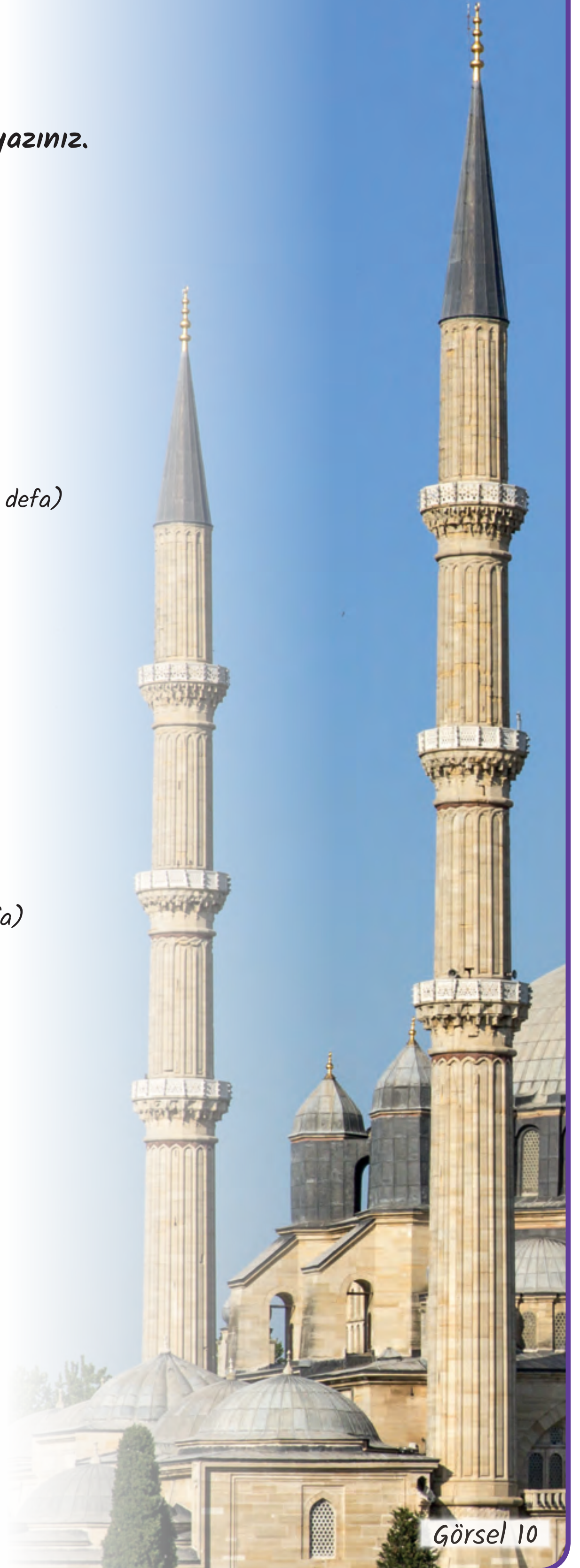
Allahu Ekber. Allahu Ekber.

....

Lâ ilâhe illâllah!

....

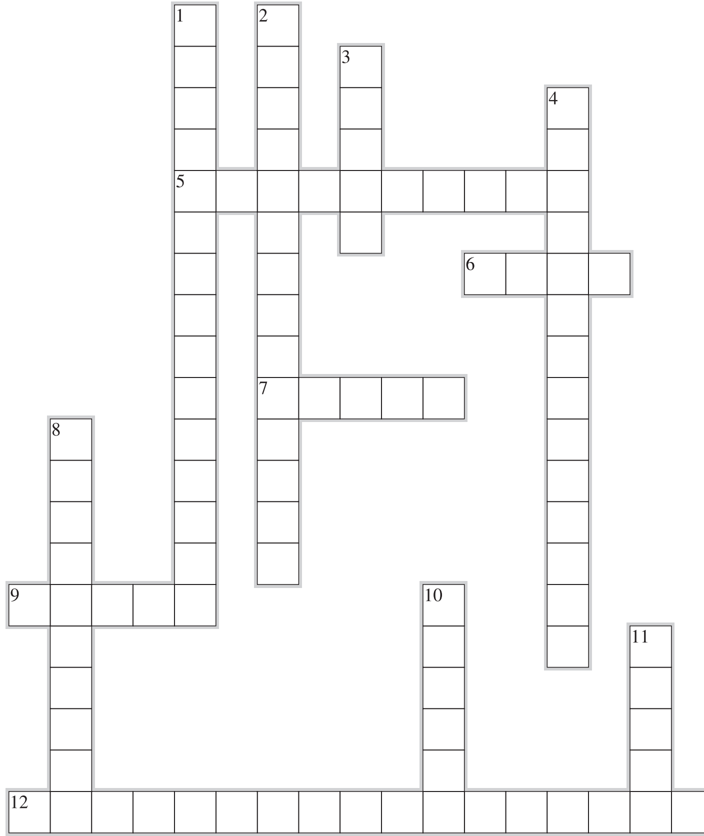
* Sadece sabah ezanında okunur.

Görsel 10

BULALIM

Aşağıdaki soruları cevaplayarak bulmacayı çözünüz.

1. Abdest veya gerekirse gusülle namaza hazırlanmak.
2. Namaza, "Allahu ekber" diyerek başlamak.
3. İçerisinde namazın kılındığı süre, müddet.
4. Kâbe yönüne dönmek.
5. Namazda örtülmesi gereken yerleri örtmek.
6. Namazda, secdeye gitmeden önce elleri dizlere koyarak yere paralel şekilde eğilmek.
7. Namazda gereken yerlerde ayakta durmak.
8. Namazın sonunda "Ettehiyyâtü" duasını okuyacak kadar oturmak.
9. Kılınan namazın hangisi olduğunu bilerek namaza başlamak.
10. Namazda gereken yerlerde Kur'an'dan sure veya ayet okumak.
11. Dizleri, elleri, alnı, burnu ve ayakları yere koymak.
12. Elbiselerin, vücudun ve namaz kılınacak yerin temiz olması.

Namaz nasıl kılınır?

Akıllı ve ergenlik çağına girmiş her Müslümanın sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı olmak üzere günde beş vakit namaz kılması farzdır. Hz. Muhammed (s.a.v.) hangi vakitlerde ve nasıl namaz kılınacağını Müslümanlara öğretmiştir. Farz namazlarının unutulma veya uykuda kalma gibi durumlarda ilk fırsatta kaza edilmesi gerektiğini belirtmiştir.[24] Namaz, rekât adı verilen bölümlerden oluşur. İki rekâtlık bir namazın kılınışını öğrenen bir kimse, genel olarak namaz kılmayı öğrenir. İki rekâtlık namazın kılınışı şöyledir:

24 bk. İbn Mâce, İkâmet, 104.

NAMAZIN KILINIŞI

1

Namaza başlama:
Namaz için kıbleye dönüp **"Niyet ettim Allah rızası için sabah namazının sünnetini kılmaya."** denilerek niyet edilir. Niyetten sonra erkekler ellerini kulak hizasına, bayanlar ise omuz hizasına kadar kaldırır ve **"Allahu ekber."** diyerek namaza başlarlar.

2

Namazda kıyam:
Erkekler sağ eli, sol bileği kavrayacak şekilde göbek altında; kadınlar ise sağ eli sol elin üzerine koyarak göğüs üstünde tutarlar. Bu şekilde ayakta durmaya **"kıyam"** denir. Kıyamda ilk olarak **"Sübhâneke"** duası ve ardından **"Eûzü besmele, Fâtiha suresi ve kısa bir sure ya da birkaç ayet"** okunur.

3

Namazda rükû:
Ayakta okuma bittikten sonra **"Allahu ekber."** denilerek rükû yapılır. Rükûda üç kez, **"Sübhâne rabbiye'l-azîm."** denir.

Görsel 11

Ardından, **“Semiallâhü limen hamideh.”** denilerek rükûdan kalkılır ve ayakta, **“Rabbenâ leke'l-hamd.”** denilir.

5

Namazda secde:

“Allahu ekber.” denilerek secde yapılır. Üç kez **“Sübhâne rabbiye'l-a'lâ.”** denir. **“Allahu ekber.”** denilerek oturulur ve ikinci kez secde yapılır.

4

Secdeden sonra birinci rekât bitmiş olur. İkinci rekât için ayağa kalkılır ve aynı şekilde bir rekât daha kılınır. İkinci rekâtın secdelerinden sonra ise ayağa kalkılmaz, oturulur.

Namazda oturuş:

Son oturuşa **“kade-i ahîre”** denir. Son oturuşta, sırasıyla **“Ettehiyyâtü”**, **“Allâhümme salli”**, **“Allâhümme barik”** ve **“Rabbenâ”** duaları okunur.

7

6

Namazda selam:

Baş önce sağ tarafa çevrilir, **“Esselâmü aleyküm ve rahmetullâh.”** denilerek selam verilir. Aynı şekilde baş sol tarafa çevrilir ve **“Esselâmü aleyküm ve rahmetullâh.”** denilerek selam verilir.

Kılınacak namaz iki rekâttan fazla ise "Ettehiyyâtü" duasını okuduktan sonra "Allahu Ekber" denilerek üçüncü rekâta kalkılır. Besmele çekilip Fâtiha suresi okunur. Daha sonra:

- Eğer kılınan namaz, bir farz namazı ise Fâtiha suresinden sonra bir şey okunmadan rükû ve secde yapılır. Aynı şekilde dördüncü rekât kılınarak son oturuş ve selam ile namaz bitirilir.
- Eğer kılınan namaz, bir sünnet namazı ise namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında da Fâtiha suresinin ardından zammı sure (bir sure ya da birkaç ayet) okunarak aynı şekilde namaz bitirilir.

BİLGİ KUTUSU

Namazda, Fâtiha suresinden sonra okunan sure veya ayetlere "zammı sure" denir.

- İkindi ve yatsı namazının dört rekâtlık sünnetlerinde, diğer namazlardan farklı olarak ilk oturuşta "Ettehiyyâtü" duasından sonra "Allâhümme salli ve Allâhüme barik" duası okunur.
- Bütün namazların son oturuşunda; Ettehiyyâtü, Allâhümme salli, Allâhümme barik ve Rabbenâ duaları okunur.

NAMAZLAR	İLK SÜNNET	FARZ	SON SÜNNET	VACİP	TOPLAM
SABAH	2	2	-	-	4
ÖĞLE	4	4	2	-	10
İKİNDİ	4	4	-	-	8
AKŞAM	-	3	2	-	5
YATSI	4	4	2	3	13

**Tabloda aynı renkte olan kutulardaki namazların kılınışları aynıdır, sadece niyetleri farklıdır.*

YAZALIM

Namazda okunan bazı dualar vardır. Aşağıdaki şekilde boş bırakılan yerlerde bu duaları araştırarak anlamlarıyla birlikte yazınız.

SABAH NAMAZI Sabah namazı; iki sünnet, iki rekat da farz olmak üzere toplam dört rekattır.			
	1. REKÂT	2. REKÂT	
SÜNNETİ	Niyet İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli- Barik Rabbenâ duaları Selam	Sabah namazının iki rekâtlık farzının kılınışı da sünnetinin kılınışı gibidir. Sadece niyet farklıdır.

ÖĞLE NAMAZI Öğle namazı; dört rekât ilk sünnet, dört rekât farz ve iki rekât son sünnet olmak üzere toplam on rekâttır.				
	1. REKÂT	2. REKÂT	3. REKÂT	4. REKÂT
SÜNNETİ	Niyet İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde İlk oturuş Ettehiyyâtü	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli-Barik Rabbenâ duaları Selam
FARZI	İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde İlk oturuş Ettehiyyâtü	Besmele Fâtiha suresi Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli-Barik Rabbenâ duaları Selam
Öğle namazının son sünneti, sabah namazının sünneti gibi kılınır. Yalnızca niyet farklıdır.				

İKİNDİ NAMAZI İkindi namazı; dört rekât ilk sünnet, dört rekât farz olmak üzere toplam sekiz rekâttır.				
	1. REKÂT	2. REKÂT	3. REKÂT	4. REKÂT
SÜNNETİ	Niyet İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde İlk oturuş Ettehiyyâtü Salli - Barik	Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli- Barik Rabbenâ duaları Selam
İkindi namazının farzının kılınışı, öğle namazının farzı gibidir. Yalnıca niyet farklıdır.				

AKŞAM NAMAZI Akşam namazı; üç rekât farz, iki rekât sünnet olmak üzere toplam beş rekâttır.			
	1. REKÂT	2. REKÂT	3. REKÂT
FARZI	Niyet İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde İlk oturuş Ettehiyyâtü	Besmele Fâtiha suresi Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli- Barik Rabbenâ duaları Selam
Akşam namazının sünnetinin kılınışı, sabah namazının sünneti gibidir. Yalnızca niyet farklıdır.			

YATSI NAMAZI Yatsı namazı; dört rekât ilk sünnet, dört rekât farz, iki rekât son sünnet olmak üzere toplam on rekâttır. Ayrıca yatsı namazı vaktinde üç rekâtlık vitir namazı da kılınır.
Yatsı namazının ilk sünneti, ikindi namazının sünneti gibi kılınır. Yalnızca niyet farklıdır. Yatsı namazının farzının kılınışı, öğle ve ikindi namazının farzı gibidir. Yalnızca niyet farklıdır. Yatsı namazının iki rekâtlık son sünneti, sabah namazının sünneti gibi kılınır.

VİTİR NAMAZI (Vitir namazı üç rekâttır.)			
	1. REKÂT	2. REKÂT	3. REKÂT
VACİP	Niyet İftitah tekbiri Sübhâneke Eûzü Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Rükû Secde İlk oturuş Ettehiyyâtü	Besmele Fâtiha suresi Zammı sure Ara tekbir Kunut duaları Rükû Secde Son oturuş Ettehiyyâtü, Salli- Barik Rabbenâ duaları Selam

BULALIM

Aşağıdaki petekte öğle namazının ilk sünnetinin kılınışı yazmaktadır. Doğru adımlarla ilerlerseniz karşınıza bir soru çıkacaktır. Soruyu bulunuz ve cevaplayınız.

Eûzü besmele I
Niyet K
Bir sure veya birkaç ayet A
Sübhâneke R
Tekbir İ
Niyet B

Tekbir R
Secde (İki kere) E
Rükû D
Eûzü besmele G
Bir sure veya birkaç ayet R

Besmele A
Ayağa kalk T
Besmele O
Bir sure veya birkaç ayet N
Fâtiha Ü
Besmele L

Rükû A
Bir sure veya birkaç ayet L
Fâtiha P
Otur T
Tahiyyât R

Tahiyyât M
Secde (İki kere) M
Fâtiha Z
Besmele R
Fâtiha E
Bir sure veya birkaç ayet E

Otur K
Tahiyyât A
Ayağa kalk Ç
Rükû A
Bir sure veya birkaç ayet K

Tahiyyât N
Bir sure veya birkaç ayet A
Fâtiha M
Tahiyyât R
Secde (İki kere) T
Secde (İki kere) E

Rükû Z
Otur I
Besmele A
Ayağa kalk N
Otur K

Secde (İki kere) I
Secde (İki kere) K
Tahiyyât L
Rabbenağfirli S
Rabbenâ atinâ I
Rabbenağfirli R

Eûzü besmele S
Bârik I
Salli I
Bârik N
Selam ver ?

Bitiş

Başlangıç

PETEKTEKİ GİZLİ SORU: ____

SORUNUN CEVABI: ____

Cemaatle namaz kılmak neden önemlidir?

Namaz, tek başına kılınabileceği gibi topluluk halinde de kılınabilir. Yüce Allah birlik ve beraberliğin sağlanması için namazların cemaatle kılınmasını önemsemiş hatta bazı namazları cemaatle birlikte kılmayı zorunlu tutmuştur. Örneğin cuma ve bayram namazı camilerde cemaatle kılınmalıdır. Tek başına kılınabilen farz namazlar ise cemaatle kılındığında daha sevaptır. Bu konuyla ilgili Hz. Muhammed (s.a.v.) *"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir."*[25] buyurarak Müslümanları birlikte ibadet etmeye teşvik etmiştir. Nafile namazlar genellikle tek başına kılınır. Ramazan ayına özgü sünnet olan teravih namazı, cemaatle veya tek başına kılınabilir.

25 Buhârî, Ezan, 30.

Cuma Namazı

Cuma günü, Müslümanların haftalık bayramı[26] ve buluşma günüdür. Cuma vakti geldiğinde akıllı, ergenlik çağına gelmiş, sağlıklı, hür ve yolcu olmayan Müslüman erkekler[27] **"Ey inananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah'ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilseniz, bu sizin için daha hayırlıdır."**[28] emriyle camilere koşar ve birlikte namaz kılarlar. Cuma namazı sayesinde Müslümanlar en azından haftada bir gün bir araya gelir ve kaynaşma fırsatı bulur.

BİLGİ KUTUSU

Hutbe: *Cuma ve bayram namazları başta olmak üzere bazı ibadet ve törenlerin yerine getirilmesi esnasında topluluğa karşı yapılan konuşmadır.*

Cuma namazının farzı iki rekâttır. Cuma namazının dört rekâtlık ilk sünnetinden sonra caminin içinde iç ezan okunur. İç ezan bittikten sonra imam minbere çıkar ve cuma namazının farzlarında biri olan hutbeyi okur. Hutbe sayesinde bilgilerimiz yenilenir, iyi bir Müslüman olmak için azmimiz artar. Hutbeden sonra müezzin kamet getirir ve cemaatle birlikte cumanın iki rekâtlık farzı kılınır. Farzdan sonra dört rekâtlık son sünnet kılınır. Daha sonra isteyenler dört rekâtlık zühr-i ahir ve vaktin iki rekâtlık sünnetini de kılabilir. Cuma namazını kılan bir kimse öğle namazı kılmaz fakat herhangi bir sebepten ötürü cuma namazını kılamadıysa öğle namazını kılması gerekir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Kadınlar da isterlerse cuma namazı kılabilirler.

YAZALIM

Yusuf, cuma namazının önemini anlatan bir kompozisyon yazmış. Fakat nasıl olduysa harfler birbirine karışmış. Neyse ki ilk ve son harfleri karışmamış. Yusuf'un ödevini okuyup boş alana doğrusunu yazınız.

YUSUF'UN ÖDEVİ

Allahu Ekber, Allahu Ekber...

O gün enızan ssei her yreedn dluyuur. Hrekes inişi günücü bakırır, dröt bir ydanan cmaiye kaoşr. Cilamer duolp taaşr. Mslmanüüalr oumz ozuma saf tautr, sfalar salokkara taaşr. Hkeres naamz iiçn hızarnalımş, timmizelneş, en gezül kilıfyaeterni gitmiyşir. Cmuaınn ilk snneinüdten srnoa iamm hbute okur. Maslamünlüra öüğt vireilr. Hbute betittkin snora hep blikrite immaa uyluur, Cmua nazınıman iki râketlık frazı kınılır. Frzaadn srona hkeres byesirel oralak son sennüti kalır. Byaarm gdünüür bgüun. Münmirilen buşmlua anıdr...

....

....

....

26 bk. İbn Mâce, İkâmet, 83.
27 bk. Ebû Dâvût, Sâlât, 215.
28 Cuma suresi, 9. ayet.

Bayram Namazı

Müslümanlar için dinî bayramlar çok önemlidir. Mutlulukların paylaşıldığı bu günlerde Müslümanlar bayram sabahı bir araya gelir. Camilerde toplanarak birbirleriyle bayramlaşır. Birlikte namaz kılarak dua eder. Bayram namazından sonra hutbeyi dinler ve bu günün önemini bir kez daha anlar.

Bayram namazı yılda iki kez cemaatle birlikte kılınır. İki rekâtlık bir namazdır ve kılınması vaciptir. Bayram namazının kılınışı şöyledir:

- Niyet edilir: "Niyet ettim Allah rızası için Ramazan/Kurban Bayramı namazını kılmaya, uydum imama."
- "Allahu Ekber" denir, eller bağlanır ve "Subhâneke" duası okunur.
- İmamla birlikte üç kez "Allahu Ekber" denir. İlk iki tekbirde eller kaldırılır ve yana salınır. Üçüncü tekbirde de eller kaldırıldıktan sonra yana salıverilmeden bağlanır.
- İmam yüksek sesle Fâtiha suresini, ardından da zammı sure okur.
- Rükû ve secdenin ardından ikinci rekâta kalkılır.
- İmam yüksek sesle Fâtiha suresini, ardından da zammı sure okur.
- İmamla birlikte cemaat de ellerini kaldırarak üç defa tekbir alır. Her seferinde eller yana salınır. Üçüncü tekbirden sonra eller bağlanmadan tekrar tekbir getirilerek rükûya varılır.
- Rükû ve secdeden sonra oturarak "Ettehiyyâtü, Allâhümme Salli, Allâhümme Barik ve Rabbenâ" duaları okunur ve selam verilir.
- Namazdan sonra imam minbere çıkarak hutbe okur. Hutbede günün anlam ve öneminden bahsedilir ve dua edilir. Hutbeyi dinlemek sünnettir.

BİLGİ KUTUSU

Bayram namazı Kurban ve Ramazan Bayramının birinci günü güneş doğduktan yaklaşık 45-50 dakika sonra kılınır.

Görsel 12

Cenaze Namazı

> **HATIRLAYALIM**
>
> **Farz-ı kifâye:** Birilerin yapması ile diğer kişilerin üzerinden sorumluluğu kalkan farzlardır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Müslümanın Müslüman üzerindeki haklarından birinin, vefat ettiğinde cenazesine katılmak olduğunu bildirmiş[29] ve cenaze namazının kılınmasını emretmiştir.[30] Cenaze namazı, vefat eden bir mümine karşı yapılan son vazifedir ve dua niteliğindedir. Hükmü farz-ı kifayedir.[31] Yani bir Müslümanın cenaze namazını kimse kılmazsa o bölgedeki herkes Allah (c.c.) katında sorumlu olur. Müslüman olmayanların cenaze namazı kılınmaz.[32]

Cenaze namazı ayakta kılınır. Secdesi ve rükûsu yoktur. Ölen kişi yıkanmış ve kefenlenmiş bir halde cemaatin önünde, musalla denilen yüksekçe bir yere konulur. İmam önde, cemaat de imamın arkasında ayakta saf oluşturur. Cenaze namazı şu şekilde kılınır:

- Cenazeye karşı ve kıbleye yönelerek saf tutulur, niyet edilir. Bu niyette ölünün kadın veya erkek, kız çocuğu veya erkek çocuğu olduğu belirtilir.

- Niyetten sonra tekbir getirilir ve eller bağlanır. İmam ve cemaat içinden Sübhâneke duasını "vecelle senâuk" ifadesini ekleyerek okur.

- İmam ellerini kaldırmadan ikinci tekbiri alır. Allâhümme Salli ve Allâhümme Barik duaları okunur.

- İmam ellerini kaldırmadan üçüncü tekbiri alır. Herkes içinden cenaze duasını okur. Cenaze duasını bilmeyenler Rabbenâ dualarını veya bildikleri başka bir duayı okuyabilirler.

- İmam ellerini kaldırmadan dördüncü kez tekbir alır. Ardından önce sağa sonra sola selam verilir.

29 bk. Tirmîzî, Edeb, 1.
30 bk. İbn Mâce, Cenâiz, 31.
31 Tevbe suresi, 103. ayet.
32 bk. Tevbe suresi, 80, 84. ayetler.

Görsel 13

Teravih Namazı

Teravih namazı, Ramazan ayına mahsus bir namazdır. Ramazan ayı boyunca yatsı namazının son sünnetinden sonra vitir namazından önce kılınır. Genellikle yirmi rekât olarak kılınır. Fakat Hz. Muhammed (s.a.v.) sekiz rekât olarak da kılmıştır.

Teravih namazını cemaatle kılmak daha çok sevap olsa da bu namaz tek başına da kılınabilir. Teravih namazı, iki veya dört rekâtta bir selam verilerek kılınır. İki rekâtta selam verilirse sabah namazının sünneti gibi, dört rekâtta selam verilirse ikindi namazının sünneti gibi kılınır. Her selamdan sonra Hz. Peygambere salâvat getirilir.

NOT EDELİM

"Bir kimse evinde güzelce temizlenir de Allah'ın farzlarından birini ödemek için mescitlerden birine giderse, attığı adımlardan biri günahlarını siler, diğeri de onun derecesini yükseltir..."

(Müslim, Mesacid, 51.)

BİLGİ KUTUSU

Cami, *toplayan bir araya getiren demektir. Müslümanların ibadet amacıyla toplandıkları, dini eğitimin gerektirdiği her türlü konunun konuşulup çözüm arandığı yerdir.*

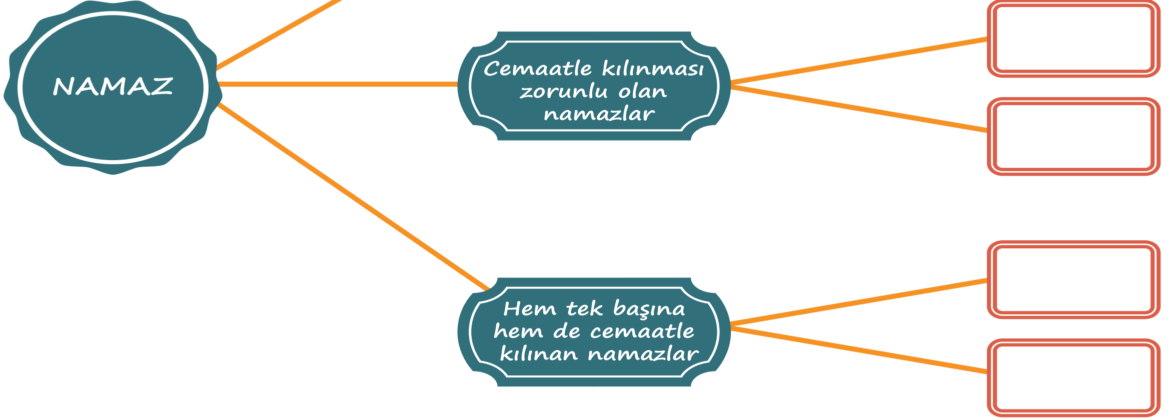
(MEB Dinî Terimler Sözlüğü s.44-45.)

İslam dini birlikte ibadet etmeye çok önem verir. Bu yüzden Müslümanlar da cemaatle namaz kılabilmek için her mahalleye bir cami yaptırmaya özen gösterir. Camilerde toplanan Müslümanlar birbirleriyle tanışırlar, namaz vakitlerinde buluşurlar, sıkıntıları ve sevinçlerini paylaşırlar. Aynı safta omuz omuza vererek Allah (c.c.) katında eşit olduklarını hatırlarlar. Bayramlarda camilerde buluşup birbirleriyle bayramlaşırlar veya cenazelerde birbirlerine destek olurlar. Olağanüstü veya sıkıntılı durumlarda Müslümanlar burada toplanarak çözüm üretirler. Yardıma ihtiyacı olanlar için yardım toplarlar. Ayrıca camilerde okunan hutbeler veya verilen vaazlar sayesinde bilgilerini artırırlar. Kur'an okumayı öğrenme fırsatı bulurlar. Bu yüzden camiler Müslümanlar için önemli ve kutsal mekânlardır.

Görsel 14

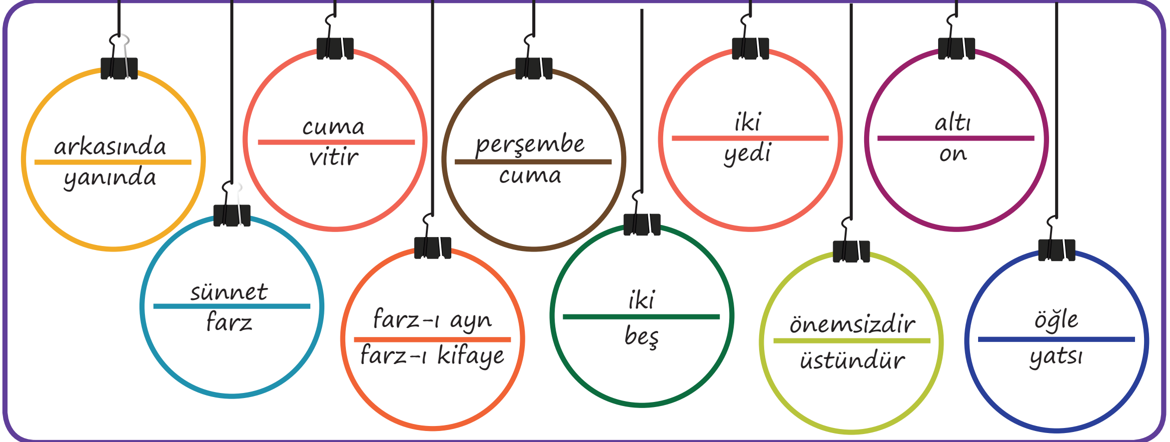
TAMAMLAYALIM

Aşağıdaki şemada boş bırakılan yerleri uygun namaz çeşitleriyle tamamlayınız.

YAZALIM

Çemberlerin içindeki kelimelerden uygun olanları seçerek aşağıdaki boşluklara yazınız.

1. __________ ve bayram namazları mutlaka cemaatle kılınması gereken namazlardır.
2. Cemaatle namaz kılarken cemaat imamın ___________ saf tutar.
3. Cemaat en az ____________ kişiden oluşur.
4. Teravih namazı _____________ olan namazlardandır.
5. Bayram namazı yılda_____________ kez kılınır.
6. Müslümanların haftalık bayramı ___________ günüdür.
7. Cuma namazı toplam __________ rekâttır.
8. Cenaze namazının hükmü ___________ dir.
9. Cemaatle namaz, tek başına kılınan namazdan daha ___________
10. İkindi namazının sünnetinin kılınışı ile ________ namazının sünnetinin kılınışı aynıdır.

Namazı bozan durumlar nelerdir?

Namaz kılarken dikkat etmemiz gereken bazı durumlar vardır. Bu durumların gerçekleşmesi durumunda namazımız bozulur ve namazı tekrar kılmamız gerekir. Namazı bozan bazı durumlar şunlardır:

- Namazın farzlarından birini yerine getirmemek,
- Namazda konuşmak,
- Dışarıdan bakıldığında kişinin namaz kıldığı anlaşılmayacak şekilde farklı davranışlar yapmak,
- Kıble yönünden ayrılmak,
- Bir şey yiyip içmek,
- Kişinin kendi işiteceği kadar gülmesi namazı, yanındakinin işiteceği kadar gülmesi ise hem namazı hem de abdesti bozar.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Zekeriya (a.s.)

Mescid-i Aksâ hakkında neler biliyorsunuz?

Hz. Zekeriya (a.s.), İsrâiloğullarına Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini tebliğ etmek, emir ve yasaklarını bildirmek için gönderilen bir peygamberdir. Soyu Hz. Davud'a (a.s.), oradan da Hz. İbrahim'e (a.s.) dayanmaktadır. Peygamber olmadan önce Beytü'l-Makdis'e hizmet etmek için çalışmıştır. Kendisine peygamberlik görevi geldikten sonra da Kudüs ve çevresindeki insanlara Yüce Allah'ın emirlerini bildirmiş; inkârın ve zulmün arttığı bir toplumda tevhid mücadelesi vermiştir.

BİLGİ KUTUSU

Beytü'l-Makdis Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'nın diğer bir adıdır. Müslümanlar Medine'ye hicretten sonra bir müddet buraya yönelerek namazlarını kılmışlardır. (bk. Buhârî, Salât, 31.) Daha sonra kıble Allah'ın (c.c.) emriyle buradan Kâbe'ye çevrilmiştir. (bk. Bakara suresi, 144. ayet.)

Görsel 15. Mescid-i Aksa: Kıble Mescidi ve Kubbetü's-Sahra.

Hz. Zekeriya (a.s.), yaşamını insanları Yüce Allah'a itaat etmeye çağırarak ve Kudüs'teki mabette ibadet ederek geçiriyordu. Geçimini sağlamak için ise marangozluk yapıyordu.[33] Hz. Zekeriya'nın (a.s.) hiç çocuğu olmamıştı. Bu yüzden ihtiyarlık çağına geldiğinde ileride kavminin Allah'ın (c.c.) yolundan sapmasından korktu ve Yüce Allah'tan kavmini sapmaktan koruyacak bir oğul istedi. Gizli bir sesle Yüce Allah'a bunun için yalvardı[34] ve şöyle dua etti: **"Gerçek şu ki ben, benden sonra gelecek akrabalarımın isyankâr olmalarından korkuyorum. Karım ise kısırdır. Bana kendi tarafından; bana ve Yakup hanedanına varis olacak bir çocuk bağışla ve onu hoşnutluğuna ulaşmış bir kimse kıl!"**[35] Yüce Allah, mabette namaz kılan[36] Hz. Zekeriya'nın (a.s.) duasına şöyle cevap verdi: **"Ey Zekeriya! Haberin olsun ki biz sana Yahya adlı bir oğul müjdeliyoruz. Daha önce onun adını kimseye vermedik."**[37] Hz. Zekeriya (a.s.) oğlunun olacağı müjdesini alınca çok şaşırdı ve **"Rabbim! Hanımım kısır ve ben de ihtiyarlığın son noktasına ulaşmış iken, benim nasıl çocuğum olur?"**[38] dedi. Yüce Allah ise **"… Bu bana göre kolaydır. Nitekim daha önce, hiçbir şey değil iken seni de yarattım."**[39] diyerek karşılık verdi. **"Zekeriya, 'Rabbim, öyleyse bana çocuğumun olacağına bir işaret ver.', dedi. Allah da, 'Senin işaretin, sapasağlam olduğun halde insanlarla üç gün üç gece konuşamamandır.' dedi. Derken Zekeriya ibadet yerinden halkının karşısına çıktı. Konuşmak istedi, konuşamadı ve onlara 'Sabah akşam Allah'ı tespih edin.' diye işaret etti."**[40] Yüce Allah'ın oğul müjdesiyle birlikte Hz. Zekeriya'nın (a.s.); efendi, nefsine hâkim, salihlerden olan Yahya adında bir oğlu oldu.[41]

Hz. Yahya (a.s.), yumuşak kalpli biri oldu ve tertemiz bir hayat sürdü.[42] Anne babasına çok iyi davrandı[43] ve takva sahibiydi.[44] Henüz çocukken ilim ve hikmet sahibi oldu, büyüyünce peygamberlik görevi verildi.[45] Hz. Muhammed ise onun hakkında şöyle buyurdu: *"İnsanlar içerisinde Zekeriya'nın oğlu Yahya hariç hata yapmayan veya hata yapmayı düşünmeyen kimse yoktur."*[46]

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hz. İsa'nın (a.s.) annesi Hz. Meryem'in (a.s.) eğitimi ve bakımıyla Hz. Zekeriya (a.s.) ilgilenmiştir. Hz. Meryem (a.s.) iffetiyle, Yüce Allah'a olan itaatiyle tüm inananlara örnek olmuştur.** Ayrıca Hz. Muhammed (s.a.v.) "Kendi döneminin en hayırlı kadını Meryem'dir."*** sözüyle Hz. Meryem'e (a.s.) olan övgüsünü dile getirmiştir.*

* bk. Âl-i İmrân suresi, 35-37. ayetler.
** bk. Tahrîm suresi, 12. ayet.
*** Buhârî, Menâkıbü'l-Ensâr, 20.

33 bk. Müslim, Fedâil, 169.
34 bk. Meryem suresi, 3. ayet.
35 Meryem suresi, 5-6. ayetler.
36 bk. Âl-i İmrân suresi, 39. ayet.
37 Meryem suresi, 7. ayet.
38 Meryem suresi, 8. ayet.
39 Meryem suresi, 9. ayet.
40 Meryem suresi, 10-11. ayetler.
41 bk. Âl-i İmrân suresi, 39. ayet.
42 bk. Meryem suresi, 13. ayet.
43 bk. Meryem suresi, 14. ayet.
44 bk. Meryem suresi, 13. ayet.
45 bk. Meryem suresi, 12. ayet.
46 İbn Hanbel, I, 293.

NOT EDELİM

"Yeryüzünde ibadet için sadece üç mescid için seyahat yapılır: Mescid-i Haram, Mescid-i Nebî ve Mescid-i Aksâ."

(Buhârî, Fadlü's-Salât, 1.)

Görsel 16.
Mescid-i Haram (Mekke)

Görsel 17.
Mescid-i Nebî (Medine)

Görsel 18.
Mescid-i Aksâ (Kudüs)

5. Bir Sure Tanıyorum: Fil Suresi ve Anlamı

Filler mi daha güçlüdür kuşlar mı? Neden?

Namazda okunabilecek kısa surelerden biri olan Fil suresi Mekke'de indirilmiştir ve beş ayetten oluşur. Fillerle donatılmış ordusuyla Kâbe'yi yıkmaya gelen Yemen Valisi Ebrehe'nin ve ordusunun helak edilişinden bahsettiği için sure bu adı almıştır. Bu surede Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu yıl gerçekleşen Fil Vak'ası anlatılmıştır. Yüce Allah; Ebrehe'nin ordusunu nasıl helak ettiğini, müşriklerin tuzaklarını boşa çıkardığını ve küçücük kuşların taşıdığı taşlarla fil ordusunu perişan ettiğini bildirmiştir. Mekkelilerin yakından bildiği bu olay hatırlatılarak Allah'a (c.c.) ve emirlerine karşı çıkanlar uyarılmıştır.

Bu sureden Müslümanların çıkarması gereken bazı mesajlar vardır. Yüce Allah'a ve O'nun kutsal değerlerine savaş açanlar, ne kadar güçlü görünürlerse görünsünler amaçlarını gerçekleştiremeyeceklerdir. İnananlar karşılaştıkları her türlü güçlükte bu bilinçle hareket etmeli, mutlak galibin Allah (c.c.) olduğunu unutmamalıdır.

Görsel 19

OKUYALIM

FİL VAK'ASI

Yemen Valisi Ebrehe, ticaretin merkezi olan Mekke'ye alternatif olması ve Hristiyanlığın yayılması amacıyla San'a'ya büyük bir kilise yaptırır. Çeşitli ülkelerde propaganda yaparak insanları buraya davet eder. Fakat yeterli ilgiyi göremeyince Mekke'de bulunan Kâbe'yi yıkmak ister. Kendisinin de başında olduğu, fillerle güçlendirilmiş bir orduyla Mekke'ye doğru yol alır. Kâbe'nin sahibi olan Yüce Allah buna izin vermez. Kocaman fillere karşı küçücük ebabil kuşlarını görevlendirir ve ebabil kuşları fil ordusunun üzerine taş yağdırır. Böylece Ebrehe'nin ordusu helak olur. Bu olay tarihte "Fil Vak'ası" olarak bilinir.

(bk. Mustafa Fayda, "Fil Vak'ası", TDV İslam Ansiklopedisi, C 13, s. 70-71.)

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Elemtera keyfe fe'ale Rabbüke bi-ashâbi'l-fîl.
2. Elem yec'al keydehüm fî tadlîl.
3. Ve ersele 'aleyhim tayran ebâbîl.
4. Termîhim bi-hıcâratin min siccîl.
5. Fece'alehüm ke'asfin me'kûl.

Anlamı:

Rahman, Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını bilmedin mi?

2. Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?

3- Onların üzerine sürü sürü kuşlar gönderdi,

4. O kuşlar, onların üzerine gökten taş yağdırıyordu.

5. Ve böylece onları çiğnenmiş ekin yaprakları gibi paramparça yapıverdi.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Namaz insanın ahlaki gelişimine nasıl katkı sağlar? Kısaca açıklayınız.

....

....

2. Namazı çeşitlerine göre sınıflandırarak örnekler veriniz.

....

....

3. Namazın hazırlık ve kılınış şartlarını kısaca yazınız.

....

....

4. Cemaatle namazın önemini kısaca yazınız.

....

....

5. Hz. Zekeriya'nın (a.s.) hayatı hakkında öğrendiklerinizi ana hatlarıyla yazınız.

....

....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Belli şartlara ve kurallara uygun olarak, günde beş vakit yerine getirilir. Akıllı ve ergenlik çağına gelmiş her Müslümanın yapması emredilir. Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından dinin direği ve cennetin anahtarı olarak tanımlanmıştır.

Yukarıdaki metinde tanımlanan ibadet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Oruç **B)** Zekât **C)** Namaz **D)** Hac

2. Namazlar hükümlerine göre farz, vacip ve nafile olarak üçe ayrılır. Aşağıdakilerden hangisi hükmü açısından diğerlerinden farklıdır?

A) Cuma namazı **B)** Teravih namazı

C) Sabah namazı **D)** Akşam namazı

3. Ali Öğretmen, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde namazın önemini anlatmıştır. Öğrencilerine dersin sonunda "Namaz niçin önemlidir?" sorusunu yöneltmiştir. Öğrenciler bu soruya çeşitli cevaplar vermiştir:

Meryem: Çünkü namaz cennetin anahtarıdır.

Yahya: Çünkü vaktinde kılınan namaz ibadetlerin en faziletlisidir.

Yusuf: Çünkü Allah (c.c.) sadece Hz. Muhammed (s.a.v.) ümmetine namazı emretmiştir.

Elif: Çünkü namaz imanın göstergesi, kulluğun ise gereğidir.

Yukarıdaki metne göre, Ali Öğretmen'in sorusuna hangi öğrenci yanlış cevap vermiştir?

A) Meryem **B)** Yahya **C)** Yusuf **D)** Elif

4. Aşağıdakilerden hangisi cemaatle namaz kılmanın faydalarından biri değildir?

A) Birlik ve beraberliğin oluşmasına katkı sağlar

B) İnsanların sosyalleşmesine vesile olur.

C) Dindarlığımızı başkalarına gösterme fırsatı verir.

D) Kılınan namazın sevabını artırır.

5. Aşağıdakilerden hangisi guslün farzı abdestin ise sünnetidir?

A) Ağza su vermek

B) Yüzü yıkamak

C) Başın dörtte birini mesh etmek

D) Ayakları yıkamak

7. Kerem namazın hazırlık şartlarını tamamladıktan sonra sabah namazını kılmak için tekbir getirir. Ayaktayken Sübhâneke duasını, Fâtiha suresini ve zammı sureyi okur. Sonra tekbir getirerek secdeye gider. İki kez secde ettikten sonra tekrar ayağa kalkar. Fâtiha suresini ve zammı sure okur. Tekrar iki kez secde eder ve ardından oturur. Tahiyyât, Sâlli, Bârik ve Rabbenâ dualarını okur ve selam verir. Selam verdikten sonra namazın kılınış şartlarından birini yerine getirmediğini fark eder ve tekrar namaz kılmak için ayağa kalkar.

Verilen metne göre Kerem, namazın kılınış şartlarından hangisini yerine getirmemiştir?

A) İftitah Tekbiri **B)** Kıyam **C)** Kıraat **D)** Rükû

8. - Yılda iki kez kılınır.
- İki rekâtlık bir namazdır.
- Namazdan sonra imam minbere çıkarak hutbeyi okur.

Yukarıda hakkında bilgi verilen namaz aşağıdakilerden hangisidir?

A) Teravih Namazı **B)** Bayram Namazı
C) Cuma Namazı **D)** Cenaze Namazı

9. Fil suresi hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Medine'de indirilmiştir.
B) 5 ayetten oluşmaktadır.
C) Fil Vak'ası'nda yaşanan olaylar hatırlatılmaktadır.
D) Yüce Allah, emirlerine karşı çıkanları uyarmıştır.

C. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Cuma ve teravih namazında hutbe okunur.
2. ( ) Cenaze namazının secdesi ve rükûsu yoktur.
3. ( ) Hz. Zekeriya (a.s.) namaz kılarak Yüce Allah'tan bir oğul istemiştir.
4. ( ) Suyun olmadığı durumlarda namaz kılınmaz.
5. ( ) Namazdayken gülmek namazı bozmaz.

6. (   ) Namaz insanın ahlakını güzelleştirir.
7. (   ) Namaz kulu Allah'a (c.c.) yakınlaştırır.
8. (   ) Guslün farzlarından biri yüzü yıkamaktır.
9. (   ) Cami Müslümanların toplandığı büyük bir mescittir.
10. (   ) Mescid-i Aksa Müslümanların ilk kıblesidir.

BULALIM

Aşağıdaki soruların cevaplarını yanındaki boşluğa yazınız. Daha sonra cevapları tabloda bulunuz ve kalan harfleri birleştirerek şifreli olarak verilmiş olan ayete ulaşınız.

1. Suyun bulunmadığı durumlarda alınan abdest: ....
2. Namaz kılmak için yöneldiğimiz kutsal yapı: ....
3. Namazda ayakta durmak: ....
4. Namazın her rekâtında okuduğumuz sure: ....
5. Yatsı namazından sonra kılınan vacip namaz: ....
6. Namazda Kur'an'dan bir sure veya birkaç ayet okumak: ....
7. Farz namazlardan önce hızlıca okunan ezan: ....
8. Cuma ve bayram namazlarında minberde yapılan konuşma: ....
9. Ramazan ayına özel olan namaz: ....
10. Haftada bir gün cemaatle kılınması zorunlu olan namaz: ....
11. Namazda elleri dizlere koyarak yapılan eğilme hareketi: ....
12. Rükû ve secdesi olmayan namaz: ....
13. Ezan okuyan kişi: ....
14. Namazda alın, burun, eller, ayaklar ve dizleri yere koyma hareketi: ....
15. Bütün vücudumuzu yıkayarak aldığımız abdest: ....
16. Öğle namazından sonra kılınan namaz: ....
17. Güneş batınca kılınan ilk namaz: ....

T	M	S	E	C	D	E	Ü	M
E	İ	N	L	E	A	E	R	S
Y	N	A	M	N	K	A	B	E
E	C	U	M	A	Ş	A	Z	T
M	L	A	R	Z	A	I	N	R
M	D	A	H	E	M	U	Ş	İ
Ü	U	F	A	T	İ	H	A	A
M	K	I	Y	A	M	U	İ	V
H	İ	V	A	R	E	T	V	R
Ç	R	Ü	K	U	İ	B	İ	E
N	D	E	K	A	M	E	T	T
M	Ü	E	Z	Z	İ	N	İ	O
L	Ü	S	U	G	L	A	R	N
İ	K	İ	N	D	İ	L	A	R
D	K	I	R	A	A	T	I	R

Şifre:

Görsel 20

3. ÜNİTE

ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

Ünitemize Hazırlanalım

1. Zararlı alışkanlıkların yaygınlaşması toplumsal yaşamı nasıl etkiler?
2. Size kabul etmeyi istemeyeceğiniz bir teklif sunulduğunda karşınızdakine nasıl bir cevap verirsiniz?
3. Kur'an-ı Kerim mealinden Hz. Yahya (a.s.) ile ilgili bir ayet bularak not ediniz.
4. Kur'an-ı Kerim mealinden Tebbet suresinin mealini bularak okuyunuz.

Kavramlar: Haram, mekruh, kul hakkı, bağımlılık

1. Bazı Zararlı Alışkanlıklar

Zararlı alışkanlıklar deyince aklınıza neler geliyor?

İslam dini, insanların hem dünya hem de ahiret hayatında mutluluğunu amaçlar. Bu nedenle insanlara yol gösterici ilkeler sunar. Yüce Allah, bizleri pek çok kabiliyet ve bilgi ile donatmıştır. Bizlerden de bunları iyi ve güzel işlerde kullanmamazı ister. Kendimize, diğer insanlara, canlılara ya da çevreye zarar veren her türlü alışkanlık ve davranışı yasaklar. Bunlar; alkollü içki içmek, uyuşturucu kullanmak, sigara içmek ve kumar oynamak gibi alışkanlık ve davranışlardır.

Alkollü İçki İçmek ve Uyuşturucu Kullanmak

Akıl ve irade sahibi olmak insanı diğer varlıklardan ayıran en temel özelliklerdir. Akıl, insanın iyi ile kötüyü ayırt etmesini; irade ise iyi ile kötü arasında tercih yapmasını sağlar. Akıl ve iradenin sağlıklı kullanılamaması durumunda kişi yaratılış amacına uygun hareket edemez.

Akıl, can, mal, nesil ve din korunması gereken değerlerdendir. İslam dininde bu değerlere zarar veren her türlü davranış yasaklanmıştır. Bu konu Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde ifade edilir: **"Ey iman edenler! İçki/uyuşturucu, kumar (şans oyunları), dikili taşlar (putlar), fal okları şeytan işi iğrenç şeylerdir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan içki ve kumar yoluyla aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?"**[1] Peygamberimiz de *"Sarhoşluk veren her içki haramdır."*[2], *"İçkiden sakınınız. Çünkü içki bütün kötülüklerin anasıdır."*[3] buyurarak içkiden sakınılmasını istemiştir.

Alkollü içecekler ve uyuşturucu maddeler beyin ve merkezi sinir sistemini olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle bu maddeler, aklımızı kullanmayı engeller ve irademizi sınırlandırır.

Alkol ve uyuşturucu maddenin kişiye verdiği en büyük zarar bağımlılıktır. İnsanlar çevresindeki insanlara, diğer canlılara ve nesnelere birbirinden farklı şekillerde ilgi ve sevgi besler. Bunun sonucunda onlara yönelik olarak farklı biçimde bağlanma gösterebilir.

YAZALIM

"Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."

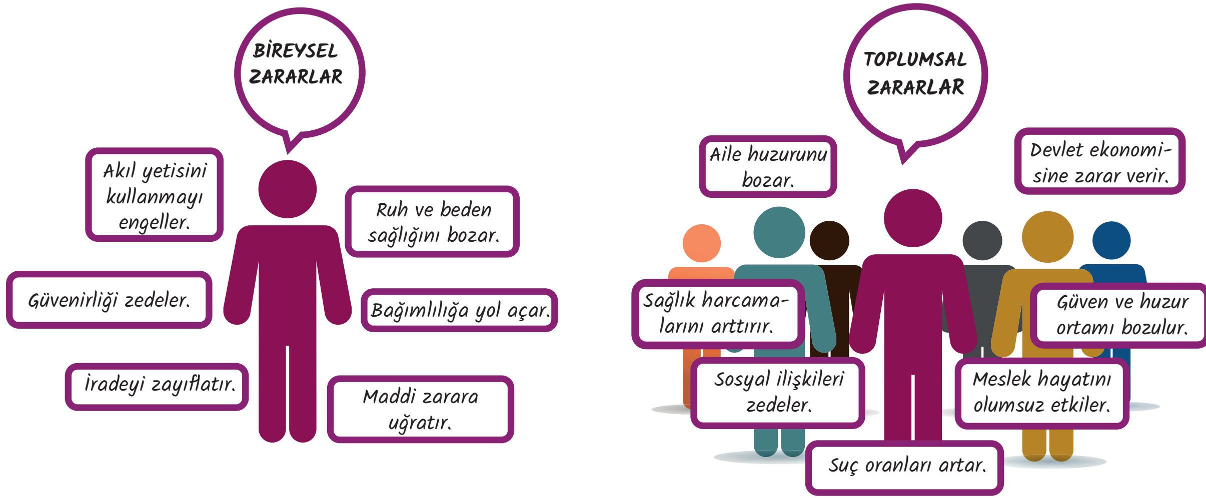
Yukarıda verilen anayasanın 58. maddesi gereğince gençleri zararlı alışkanlıklardan korumak için ülkemizde hangi uygulamalar yapılmaktadır? Yazınız.

- Uyuşturucu kullanmanın ve satmanın suç sayılması,
- ....
- ....

1 Maide suresi, 90-91. ayetler.
2 Buhârî, Eşribe, 4.
3 Nesâî, Eşribe, 44.

Bu bağlılığın tutku ve tutsaklık durumuna gelmesi **bağımlılık**[4] olarak adlandırılır. Bu durumdaki bireyde stres ve kaygı seviyesi yüksek olduğundan, akıl ve iradenin sağlıklı bir şekilde kullanılması mümkün değildir.

Alkol ve uyuşturucu madde kullanımının, birey ve toplum sağlığına birçok zararı vardır:

Beden sağlığını bozan bir diğer alışkanlık da sigaradır. Sigara, insan sağlığına zararlı birçok kimyasal madde içerir. Sigaranın zararlarının hafife alınmasından dolayı her yıl milyonlarca insan hayatını kaybetmektedir. Sigara dışında da insan sağlığını tehdit eden bazı tütün ürünleri (nargile vb.) vardır. Bu ürünleri kullanmak da sigara içmek gibi insan vücudunun çeşitli bölgelerinde kalıcı zarar meydana getirir.

Sağlıklı olduğumuz takdirde sevdiklerimizle ve çevremizle güzel ilişkiler kurabiliriz. Sevme, sevilme ve ait olma gibi duygularımızın karşılanması çevremizdeki insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmamıza bağlıdır. Alkollü içki içmek, uyuşturucu madde kullanmak veya sigara içmek gibi davranışlar sadece bize değil; ailemize, sevdiklerimize, akrabalarımıza, çevremize, yaşadığımız topluma ve devletimize zarar verir. Yeteneklerimizi kullanmamızı engeller ve üretkenliğimizi azaltır. Bu durum bizi maddi ve manevi olarak zarara uğratır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Günümüzde yapılan birçok araştırma sigaranın insan ve çevre sağlığı üzerindeki onlarca zararlı etkisini bilimsel olarak ortaya koymuş bulunmaktadır. Birçoğu ölümcül olmak üzere pek çok hastalığın sebebi olması itibariyle sigara içmek âlimler tarafından "harama yakın mekruh" (tahrimen mekruh) sayılmıştır.

(bk. İlmihal, TDV Yayınları, C 2, s. 68.)

4 Gürcü Erdamar, Abdülhamit Kurupınar, "Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Madde Bağımlılığı Alışkanlığı ve Yaygınlığı", Sosyal Bilimler Dergisi, C 16, s. 66.

BİLGİ KUTUSU

Haram: Dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese, Allah'ın (c.c.) yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranış.

Helal: Dinî bakımdan kullanılmasına, yapılmasına, söylenmesine, yenilip içilmesine izin verilen şey.

Mekruh: Haram kadar kesin ve bağlayıcı delillere dayanmayan, yapılması dinen hoş görülmeyen şey.

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 121, 131, 229.)

Kumar Oynamak

İslam dini kişinin emeğine dayanan, hayırlı ve güzel işlerden elde edilen geliri helal kazanç olarak kabul eder. Bir emeğe dayanmayan ve şans faktörünü barındıran çeşitli oyunları içeren kumar haram kılınmış bir haksız kazanç yoludur. Çünkü kumar, başkasının malını veya parasını şansa bağlı olarak ve hiçbir emek harcamadan elde etmeye çalışmaktır. Kur'an-ı Kerim'de bu durum **"Ey İman edenler! Mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin..."**[5] ayetiyle ifade edilmiştir. Hz. Peygamber *"Kesinlikle hiç kimse kendi el emeğinden daha hayırlı bir yemek yememiştir."*[6] sözüyle kazanç elde etme yolunu bize göstermiştir.

Cahiliye Dönemi'nin Arap toplumunda fal okları ve zarla oynanan bazı oyunlar kumar olarak nitelendirilirdi. Günümüzde ise kumar; sanal ortamda veya salonlarda oynanan şans oyunları, piyango biletleri, bahisler ve kumar makineleri, gibi çeşitli şekillerde oynanmaktadır. Maddi bir değer ifade eden ve kazanç karşılığında oynanan her türlü şans oyunu kumar kapsamına girmektedir.

Eğlenmek ve mutlu olmak insani bir ihtiyaçtır. Oyun ve eğlence maksatlı yapılan davranışlar, insanlar arası ilişkilerde faydalıdır. Fakat eğlence anlayışı insan onur ve haysiyetine yakışmayan davranışları içermemelidir. Bir oyun veya eğlence, kendimize veya başkalarına zarar vermemeyi ve helal kazancı içermelidir. Bu nedenle yeteneğe, emeğe, zekaya ve bilgiye dayanan oyunları tercih etmeliyiz.

5 Nisâ suresi, 29. ayet.
6 Buhârî, Büyû', 15.

BULALIM

Aşağıdaki tabloda verilen oyun ve eğlence etkinliklerinin ve ekleyeceğiniz farklı örneklerin özelliklerini bulunuz.

	BİLGİ	YETENEK	ZEKA	EMEK	ŞANS
Basketbol	✓	✓	✓	✓	-
Bilgi Yarışması					
Atletizm					
Resim Yarışması					
....					
....					
....					

Kumar oynamak hem kişinin kendisini hem de sorumlu olduğu insanları maddi ve manevi zarara uğratmaktadır. Kumar oynamanın bireysel ve toplumsal bazı zararları vardır:

2. Zararlı Alışkanlıklara Başlama Sebepleri

Zararlı alışkanlıklar açısından arkadaş çevresi sizce neden önemlidir?

Sahip olduğumuz değerlerin oluşmasında kişisel özellikler, aile, arkadaş, eğitim ve çevre gibi unsurların önemli bir rolü vardır. Hayata dair ilk izlenimlerimizi ve tecrübelerimizi ailemizden ediniriz. İyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı ilk olarak ailemizde öğreniriz. Bu nedenle aile bireylerimiz bizim için en önemli örneklerdir. Güzel ahlaklı olmayı, görgü kurallarına uymayı, temiz ve düzenli olmayı ailemizden öğreniriz. Kötü alışkanlıklardan uzak durma bilincini de aile ortamında kazanırız. Bu alışkanlıkların zararlarını gözlemleyerek, irademizle kendimizi bunlardan koruyabiliriz.

Arkadaş ortamı, alışkanlıklarımızı ve artakalan zamanımızı değerlendirme şeklimizi etkiler. Bir gruba dahil olma, özenme, kendini kanıtlama isteği veya iddialaşma gibi etkenler de bizi bu olumsuz davranışlara iten sebepler arasındadır.

İnsanı kötü alışkanlıklara iten sebeplerden biri de çözümsüz zannedilen sorunlardır. Hayatta karşılaşılan sıkıntılar ve onlarla baş edememek kişide içinde bulunduğu durumdan uzaklaşma isteği uyandırır. Kişi yaşadığı acıyı unutmak ister, zihni uyuşturmakla da sorundan uzaklaşacağını zanneder. Kötü alışkanlıklar sorunu çözmediği gibi bu sorunların artarak devam etmesine sebep olur. İnsanın gerçekle yüzleşmesini engeller.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Çağımızın bağımlılık geliştiren kötü alışkanlıklarından bir diğeri de "teknoloji bağımlılığı"dır. Bu bağımlılık türü cep telefonu, televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik ürünlerin hayatımızda vazgeçilmez bir yer edinmesi, gereğinden fazla ve kötü amaçlı kullanılmasını içerir. Tüm teknolojik aletlerin ideal kullanım süresi şu şekildedir:

Görsel 21

bk. https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknoloji-bagimliligi

3. Zararlı Alışkanlıklardan Korunma Yolları

“Bırakmanın en kolay yolu, hiç başlamamaktır.” sözünden ne anlıyorsunuz?

Kötü alışkanlık ve davranışlardan korunmada bize önemli sorumluluklar düşer. Aile, toplum ve devlet bu konuda sorumluluk üstlenen diğer unsurlardır. Kişi, aile, toplum ve devlet üzerine düşen görevleri yerine getirdiği takdirde; maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan ve kötü davranışlardan uzak duran bireyler yetişir.

Birey olarak öncelikli görevimiz kendimize değer vermektir. Değer vermek de kendimizi tanımakla; fiziki özelliklerimiz, yetenek ve karakterimizle birlikte kendimizi olduğumuz gibi kabul etmekle mümkündür. İstemediğimiz bir teklifle karşılaştığımızda, karşımızdakine kim olursa olsun açık bir şekilde “Hayır!” diyebilmeliyiz. Böyle durumlarda kendi istek, duygu ve düşüncelerimizi karşımızdakilere uygun bir dille ve açık yüreklilikle ifade edebilmeliyiz. Çünkü doğrudan hayır diyebilmek; kendi düşünce, istek, duygu ve kararlarımızı yansıtan, kendimizi olduğumuz gibi doğrudan ve yalın bir şekilde ifade edebilmenin en iyi yoludur. Nitekim “Hayır!” diyebilmek zararlı alışkanlıklar söz konusu olduğunda bizler için hayatî bir öneme sahiptir.

Güzel ahlaklı kişilerle arkadaş olmayı tercih etmeliyiz. Çünkü birçok kötü alışkanlık ve davranış, yanlış seçilmiş arkadaşlar etkisiyle başlar. Söz ve davranışlarında dürüst olan kişiler, arkadaş olarak seçilmelidir.

YORUMLAYALIM

Aşağıdaki resmi, yaşanan sıkıntılarla baş etmede ailenin rolü açısından yorumlayınız.

Görsel 22

Sosyal hayatımızda kötü alışkanlıkların olduğu mekanlardan kaçınmalıyız. İşlerimizden artakalan zamanımızı sportif veya sanatsal bir faaliyetle uğraşarak değerlendirmemiz, bizi kötü alışkanlıklardan uzaklaştırır.

Aile, sevinç ve hüzünlerimizi paylaştığımız ilk yerdir. Bu nedenle aile bireyleri arasındaki ilişki çok önemlidir. Ailemizle sıkıntılarımızı paylaşmalı ve sorunlarımızı onlarla birlikte çözmeye çalışmalıyız. Yetişkin insanların da yaşadıkları sorunlarda birbirlerinin yardımına ihtiyaç duyabileceğini unutmamalıyız.

Toplumumuzda kötü alışkanlık ve davranışların önlenmesi için çeşitli sivil toplum kuruluşları vardır. Bu kuruluşlar gönüllü insanların faaliyetleri ile ayakta durur. Alkol, sigara, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlıklara ve bağımlılıklara karşı mücadele eden Yeşilay Cemiyeti bu kuruluşlardan bir tanesidir. Toplumumuzda üstlenilmiş bu tür gönüllü faaliyetler devletin de bu mücadeledeki yükünü hafifletir.

Birey ve toplum sağlığını korumak devletin görevleri arasındadır. Anayasada yer alan "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."[7] hükmü de bunu ifade eder. Bu madde gereği toplu kullanıma açık veya kapalı alanlarda sigara yasağı uygulanır. Sigara, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi rahatsızlıkların tedavisi için gerekli sağlık birimleri oluşturulmuştur.

Birey olarak sorumluluğumuz, kötü alışkanlık ve davranışlardan kaçınmanın yanı sıra kötülüklerle mücadele de etmektir.

7 1982 Anayasası, 58. Madde, I. Fıkra.

KONUŞALIM

Sportif ve sanatsal faaliyetlerle ilgilenmenin zararlı alışkanlıklarla mücadeledeki rolü hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

Görsel 23

Görsel 24

Görsel 25

BİLİYOR MUSUNUZ?

Ülkemizde bağımlılıkla mücadele eden başlıca kurumlar:

YEŞİLAY
AMATEM (Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi)
ÇEMATEM (Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi)

PAYLAŞALIM

Siz bir sivil toplum gönüllüsü olsaydınız bireyi ve toplumu zararlı alışkanlıklardan korumak için neler yapardınız? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

PAYLAŞALIM

"HAYIR" DEME BECERİSİ

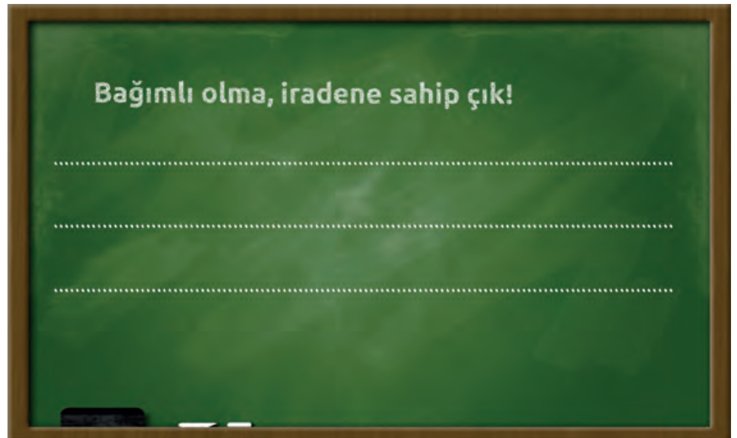
Zararlı alışkanlıkların teklif edilmesi durumunda sizin reddetme şekliniz ne olurdu? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

"HAYIR" DEMENİN ÇEŞİTLİ YOLLARI	
Doğrudan Hayır	Hayır, istemiyorum.
Nedenini Açıklamak	Hayır teşekkürler, bu zararlı olduğu için yapmak istemiyorum.
Konuyu Değiştirme	Hayır olmaz. Dünkü maçı kim kazandı?
Duymazlıktan Gelmek	Dün akşam dizi nasıl bitti? (Duymamış gibi davranma)
Ortamdan Uzaklaşmak	Hayır (ortamı terk etme)
Geçiştirmek	Hayır, zamanım yok.
Hayır Tekrar	Hayır! Hayır! İstemiyorum.

Görsel 26

YAZALIM

Kötü alışkanlıklardan korunmak veya kurtulmakla ilgili slogan yazınız.

Görsel 27

Başkalarına Zarar Vermek: Kul Hakkı

Her insanın doğuştan edindiği ve sonradan elde ettiği bazı hakları vardır. İnsanın, diğer insanlara karşı ihlal etmemekle sorumlu olduğu haklara **kul hakkı** denir. İnsanı sahip olduğu haklardan mahrum bırakan, bu hakların kullanımını engelleyen ve haksız kazanç elde edilen her türlü davranış kul hakkı kapsamındadır.

Devlet malına zarar vermek, bir sınavı kopya ile geçmek, kaçak elektrik ve su kullanmak, vergi kaçırmak ve görevi kötüye kullanmak gibi davranışlar, haksız kazanç sağladığı ve başkasının hakkını ihlal ettiği için kul hakkı kapsamındaki davranışlardandır.

İnsan söz ve fiillerinden sorumludur. Bazı hatalı davranışlarımızın telafisi mümkün olmadığından düşünerek hareket etmemiz gerekir.

YAZALIM

Kul hakkı olarak nitelenen davranışlar sizce nelerdir? Maddeler halinde yazınız.

- Yerlere çöp atmak.
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....

Yüce Allah, kul hakkının ihlali konusunda şöyle buyurmuştur: **"Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman tam ölçerler. Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp yahut tartıp verdikleri zaman eksik ölçüp tartarlar..."**[8] Bu konuda Hz. Peygamber *"Kim bir kul hakkı yemişse derhal o kardeşiyle helalleşsin. Çünkü (kıyamet günü) dirhem de geçmez, dinar da. Böyle olunca o (hak yiyen) kişinin sevapları alınır, hakkını yediği adama verilir. Eğer sevapları yoksa o hakkını yediği adamın günahları buna yüklenir."*[9] buyurmuştur.

İçki, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlık ve davranışlar akıl ve iradenin sağlıklı işleyişini bozar. Bu da kişinin düşünerek hareket etmesini engeller. Söz ve davranışlarında iradesini yitirmiş kimseler de kul hakkını doğuran davranışlar sergileyebilir. Kul hakkı kişinin en yakınları olan aile ve akrabalarının yanı sıra komşularını, toplumu ve tüm insanlığı kapsamaktadır.

8 Mutaffifîn suresi, 1-3. ayetler.
9 Buhârî, Rikak, 48.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Yahya (a.s.)

Hz. Yahya (a.s.) hakkında neler biliyorsunuz?

Hz. Yahya (a.s.) kendisi gibi bir peygamber olan Hz. Zekeriya'nın (a.s.) oğluydu. Hz. Zekeriya (a.s.) bir gün rabbine yönelerek **"... Rabbim! Bana tarafından hayırlı bir nesil bağışla. Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin."**[10] **"...Rabbim! Beni yalnız bırakma! Sen varislerin en hayırlısısın."**[11] diye yakarışta bulundu. Yüce Allah duasına karşılık verdi. **"Ey Zekeriya! Biz sana bir oğul müjdeleriz ki, onun adı Yahya'dır..."**[12] diyerek ona Hz. Yahya'yı (a.s.) müjdeledi. Hz. Zekeriya (a.s.) kendisi ve eşi ihtiyarlık çağına ulaşmışken bir evlatla müjdelenmiş olmanın şaşkınlığıyla Rabbine şöyle seslendi: **"Rabbim! Karım kısır ben de ihtiyarlığın son sınırına vardığım halde, benim nasıl oğlum olabilir?"**[13] Yüce Allah, Hz. Zekeriya'nın (a.s.) şaşkınlığını şu sözlerle giderdi: **"Rabbin böyle buyurdu. Çünkü bu bana kolaydır. Daha önce sen hiçbir şey değilken seni de yaratmıştım."**[14] Yüce Allah bir diğer ayette de şöyle buyurmuştur: **"Biz Zekeriya'nın duasını kabul ettik ve ona Yahya'yı verdik; eşini de kendisi için (çocuk doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar, hayır işlerinde yarışırlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı derin saygı içindeydiler."**[15]

Yüce Allah, Hz. Zekeriya'ya (a.s.) oğlu Hz. Yahya'yı (a.s.) ismini anarak müjdelediği gibi aynı zamanda onu bir peygamber olarak dünyaya getireceğini de bildirmişti. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirilmiştir: **"Zekeriya mabedde durmuş namaz kılarken melekler ona şöyle nida ettiler: Allah sana kendisi tarafından bir kelimeyi (İsa'yı) tasdik edici, efendi, iffetli ve salihlerden bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeler. "**[16]

Hz. Yahya (a.s.), henüz çocuk yaşta iken kendisine hikmet, kalp yumuşaklığı ve safiyet verildi. Yüce Allah, bu durumu Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirmektedir: **"...Henüz çocuk iken ona (ilim ve) hikmet verdik. Tarafımızdan ona kalp yumuşaklığı ve temizlik de verdik. O, çok sakınan bir kimse idi."**[17] Hz. Yahya (a.s.) güzel yaratılışlı, merhametli ve iffetliydi. Öfke, nefret, kıskançlık gibi kötü duygulardan arınmıştı. Allah'ın (c.c.) sevgisini kaybetmekten korkan bir kul, anne-babasına itaat eden hayırlı bir evlattı. Kur'an-ı Kerim onun güzel ahlakını şöyle dile getirir: **"O, ana-babasına çok iyi davranırdı; o, isyankâr bir zorba değildi."**[18]

---

10 Âl-i İmrân suresi, 38. ayet.
11 Enbiyâ suresi, 89. ayet.
12 Meryem suresi, 7. ayet.
13 Meryem suresi, 8. ayet.
14 Meryem suresi, 9. ayet.
15 Enbiyâ suresi, 90. ayet.
16 Âl-i İmrân suresi, 39. ayet.
17 Meryem suresi, 12-13. ayetler.
18 Meryem suresi, 14. ayet.

Hz. Zekeriya'nın (a.s.) vefatından sonra tebliğ vazifesi Hz. Yahya (a.s.) ile devam etti. Hz. Yahya (a.s.), kendisinden önce gelen peygamberleri tasdik ettiği gibi kendisinden sonra gelecek olan Hz. İsa'nın (a.s.) peygamberliğini de tasdik etmişti.[19] Yüce Allah; Hz. Yahya'ya (a.s.), büyüyüp olgunlaşınca Tevrat'a sahip çıkıp hükümlerine uymasını[20] ve içinde yaşadığı halkı doğru yola çağırmasını emretti. Ancak Hz. Yahya'nın (a.s.) peygamberliği çok kısa sürdü. Hz. Yahya (a.s.), tebliğine karşı çıkanlar tarafından şehit edildi.[21]

YAZALIM

Hz. Yahya'nın (a.s.) kıssasından öğrendiklerinizi yazınız.

5. Bir Sure Tanıyorum: Tebbet Suresi ve Anlamı

"Ne ekersen, onu biçersin." atasözüyle anlatılmak istenen nedir?

Tebbet suresi, Kur'an-ı Kerim'in 111. suresidir. Mekke'de indirilmiştir. 5 ayetten oluşur. Tebbet, "yuh olsun, kahrolsun, perişan olsun" anlamına gelir. Tebbet suresi, "Mesed suresi" olarak da adlandırılmaktadır.

Tebbet suresi, Hz. Peygamberin amcası Ebu Leheb hakkında indirilmiştir. Ebu Leheb, İslam'ın en azılı düşmanlarındandı. Bir gün Hz. Muhammed (s.a.v.) Safa Tepesi'ne çıkarak Allah'ın (c.c.) emrettiği şekilde tüm Kureyş halkını İslam'a davet etti. Amcası Ebu Leheb de onu dinleyenler arasındaydı. Ebu Leheb, Hz. Peygamberin çağrısını işitince "Yazıklar olsun sana! Bizi bunun için mi buraya topladın?"[22] diyerek orada bulunanları da Hz. Muhammed'e (s.a.v.) karşı kışkırttı.

İslamiyet müşriklerin engellemelerine rağmen yayılırken Ebu Leheb ve taraftarları inananlara eziyet ve baskı uyguluyordu. Ebu Leheb, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) tebliğ vazifesinden alıkoymaya çalışır; bu uğurda ona eziyet etmekten geri durmazdı. Eşi Ümmü Cemil de Hz. Peygamberin evinin önüne ve geçeceği yollara dikenler serperdi.

19 bk. Âl-i İmrân suresi, 39. ayet.
20 bk. Meryem suresi, 12. ayet.
21 bk. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, C 1, s. 421.
22 Buhârî, Tefsîr, (Şuarâ) 2.

Eşi ile birlikte İslam'ın yayılmasını önlemek ve inananlara eziyet etmek konusunda halkı kışkırtırlardı. Yüce Allah, bu yaptıkları sebebiyle Tebbet suresini Hz. Muhammed'e (s.a.v.) vahyederek Ebu Leheb ve karısını kesin bir şekilde uyarmıştır. Yaptıkları eziyetler karşılığında azaba uğrayacaklarını haber vermiştir.

Bu dünyada Allah'ın (c.c.) emirlerini yalanlayan, İslam'a, hak ve hakikate düşman olan herkes ahirette de kendisi için kötü bir son hazırlamış olur. Yüce Allah, Tebbet suresinde Ebu Leheb ve karısının akıbetini bildirirken; benzer durumlar için uyarıda bulunmaktadır.

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Tebbet yedâ ebî lehebin ve tebbe.
2. Mâ ağnâ anhu mâluhu ve mâ keseb.
3. Seyaslâ nâran zâte leheb.
4. Vemraetuhû, hammâletel hatab.
5. Fî cîdihâ hablun min mesed.

Anlamı

Rahmân Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

1. Ebû Leheb kahrolsun. Zaten kahroldu.
2. Ona ne malı ne de kazandığı fayda vermedi.
3. O, alevli bir ateşe girecektir,

4-5. Karısı da, boynunda bükülmüş hurma liflerinden bir ip olduğu halde sırtında odun taşıyarak (o ateşe girecektir).

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Bağımlılık ne demektir? Açıklayınız.

....
....
....

2. Alkol ve uyuşturucu madde kullanımının toplumsal zararları nelerdir? Yazınız.

....
....
....

3. Kumar oynamak, bireyin kişiliğinde nasıl bir değişiklik meydana getirir? Açıklayınız.

....
....
....

4. Kötü alışkanlıklardan korunmada bireye düşen görevler nelerdir? Yazınız.

....
....
....

5. Hz. Yahya'nın (a.s.) Kur'an-ı Kerim'de belirtilen özellikleri nelerdir? Yazınız.

....
....
....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi kul hakkının ihlalini anlatan bir örnektir?

A) Trafik kurallarına uymak

B) Hak ve özgürlükleri bilmek

C) Zararlı alışkanlıkları sürdürmek

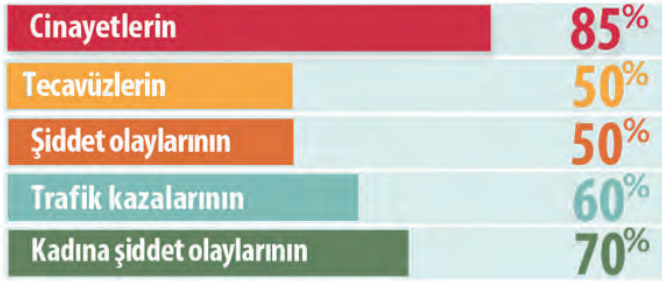
D) Sorumlulukları yerine getirmek

2. - Merkezi sinir sistemini olumsuz etkiler.
- Tembelliğe alıştırır.
- Nikotin maddesi içerir.

Yukarıda özellikleri verilen zararlı alışkanlıklar hangi seçenekte doğru bir şekilde verilmiştir?

	I	II	III
A)	Alkol	Kumar	Uyuşturucu
B)	Alkol	Kumar	Sigara
C)	Uyuşturucu	Sigara	Kumar
D)	Uyuşturucu	Alkol	Nargile

3.

Yukarıda Dünya Sağlık Örgütü'nün suç niteliğindeki olayların, alkolden kaynaklanan suçlarla ilgili istatistikleri verilmiştir. Bu istatistik bilgisinden yararlanarak alkolle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Şiddet olaylarının asıl ve tek sebebidir.

B) Mutlu ve huzurlu bir aile ortamı sağlar.

C) Sadece kullanan kişiye zarar verir.

D) Birey ve toplum hayatı için tehlikelidir.

4. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Hz. Yahya'yı (a.s.) anlatmak için kullanılamaz?

A) Salih peygamberlerdendi.

B) Kendisine ilim ve hikmet verildi.

C) Anne-babasına itaat ederdi.

D) Hz. İsa'dan (a.s.) sonra gönderilmişti.

5. I. Medine'de indirilmiştir.
II. 5 ayetten oluşur.
III. "Mesed suresi" de denir.
IV. Kur'an'ın 112. suresidir.

Tebbet suresi ile ilgili yukarıdaki yargılardan hangileri doğrudur?

A) I ve II **B)** I ve III **C)** I, II, III, IV **D)** II ve III

6. I. Arkadaş çevresi

II. Aile içi iletişim

III. Kişisel özellikler

IV. Kanunlar

Yukarıdakilerden hangileri kötü alışkanlıklardan korunmada etkilidir?

A) I ve II **B)** II ve III **C)** I, II, III, IV **D)** II ve IV

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

(bağımlılık, farz, helal, kul hakkı, alışkanlık, haram, mekruh, mübah)

1. İnsanı sahip olduğu haklardan mahrum bırakan, haklarının kullanımını engelleyen ve haksız kazanç elde edilen her türlü davranış .... kapsamındadır.

2. Dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese, Allah'ın (c.c.) yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlar............................dır.

3. ...., bir varlığa ya da nesneye karşı duyulan bağlılığın tutku ve tutsaklık durumuna gelmesidir.

4. Dinî bakımdan kullanılmasına, yapılmasına, söylenmesine, yenilip içilmesine izin verilen şeylere .... denir.

5. .... kadar kesin ve bağlayıcı delillere dayanmayan, yapılması dinen hoş görülmeyen şey mekruhtur.

D. Aşağıdaki cümleler doğruysa başına (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. ( ) Alkol, insanın iradesini güçlendirir.

2. ( ) Zararlı alışkanlıklardan korunmak mümkün değildir.

3. ( ) Arkadaş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli kriter güzel ahlaktır.

4. ( ) Maddi bir değer ifade eden ve kazanç karşılığında oynanan her türlü şans oyunu kumardır.

5. ( ) Hz. Yahya (a.s.), Hz. Zekeriya'nın (a.s.) oğludur.

E. Aşağıdaki tabloda verilen kötü alışkanlıklar ile bu alışkanlıkların zararlarını uygun bir şekilde işaretleyiniz.

	Alkol	Uyuşturucu	Sigara	Kumar	Teknoloji
Aile huzurunu bozar.					
Nikotin içerir.					
Bağımlılık yapar.					
Beynin işleyişini bozar.					
Haksız kazanç sağlar.					
Bulaşıcı hastalıkları yayar.					
Zamanı kötü kullandırır.					
Sanal bir dünya sunar.					

BULALIM

Aşağıda kelimeleri tablodan bulunuz.

A	K	A	D	A	Ş	A	R	K	İ
A	İ	L	C	K	A	Z	A	N	Ç
F	T	K	L	L	E	C	F	A	E
Ç	Ş	H	E	L	A	L	M	L	N
B	A	Ğ	I	M	L	I	L	I	K
M	E	K	R	U	H	J	İ	Ş	İ
R	H	A	R	A	A	M	T	K	I
E	A	İ	L	E	R	Ö	D	A	Ç
A	R	K	A	D	A	Ş	E	N	E
K	A	Z	E	A	M	O	N	L	V
O	K	U	L	H	A	K	K	I	R
Z	A	R	A	R	L	I	Z	K	E
Y	V	T	O	P	L	U	M	G	U
A	L	I	Ş	K	A	N	L	I	K
E	R	T	E	B	V	E	R	K	E
İ	P	E	Y	G	A	M	B	E	R
K	A	B	A	Y	Y	A	H	Y	A
C	İ	B	A	K	A	K	O	T	E
S	M	E	P	F	U	İ	K	G	M
Z	A	T	A	N	E	L	İ	K	İ

BAĞIMLILIK

HELAL

ALIŞKANLIK

KAZANÇ

AİLE

TOPLUM

KUL HAKKI

ARKADAŞ

PEYGAMBER

HARAM

ÇEVRE

YAHYA

MEKRUH

ZARARLI

TEBBET

Görsel 28

4. ÜNİTE

HZ. MUHAMMED’İN HAYATI

Ünitemize Hazırlanalım

1. Arap Yarımadası’nın haritasını inceleyerek Mekke ve Medine şehirlerinin yerlerini bulunuz.

2. Alak suresinin ilk beş ayetini Kur’an-ı Kerim mealinden bularak defterinize yazınız.

3. Size verilen bir görevi başarıyla yerine getirmek için nasıl çalışırsınız ve ne tür zorluklarla mücadele edersiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Ensar ve muhacir kavramlarını sözlükten araştırarak anlamlarını defterinize yazınız.

Kavramlar : Davet, tebliğ, hicret, sahabi, ensar, muhacir, mescit

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Daveti: Mekke Dönemi

Allah'ın (c.c.) Hz. Muhammed'i (s.a.v.) peygamber olarak seçmesinin nedeni size ne olabilir?

Arap Yarımadası ve Hz. Peygamberin doğup yaşadığı, mücadelesini sürdürdüğü Hicaz Bölgesi.

Hz. Muhammed (s.a.v.) doğup büyüdüğü Mekke ve çevresinde dürüstlüğü, güvenilirliği ve güzel ahlakıyla tanınırdı. Bu özelliklerinden dolayı içinde bulunduğu toplumda "Güvenilir Muhammed" anlamında **Muhammedü'l Emin** ismiyle anılırdı.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı toplumda ahlaki güzellikler kaybolmuş, yerini pek çok olumsuz davranış almıştı. İnsanlar tevhit inancından uzaklaşmıştı. Kendi elleriyle yaptıkları ve kendilerine fayda ya da zarar veremeyen putları Allah (c.c.) ile aralarında aracı olarak görürlerdi. Kadınlara ve kız çocuklarına değer verilmezdi. İçki, kumar, fal, büyü, hırsızlık gibi kötü tutum ve davranışlar yaygındı. Kabile kavgaları ve kan davaları yaşanırdı. Toplumsal hayatta eşitlik, adalet, merhamet, şefkat, dürüstlük, hoşgörü gibi temel insanî değerler gözetilmezdi. Arap Yarımadası'nda bütün bu olumsuzlukların yaşandığı İslamiyet'ten önceki döneme Cahiliye Dönemi adı verildi.

Görsel 29. Hira Mağarası (Mekke)

İlk Vahiy: Yaratan Rabb'inin Adıyla Oku!

Hz. Muhammed (s.a.v.), otuzlu yaşlarından itibaren toplumun içinde bulunduğu olumsuzluklardan uzaklaşarak yalnız kalmayı tercih ederdi. Her Ramazan ayında Mekke'nin yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na giderdi. Burada inzivaya çekilir ve derin düşüncelere dalardı.

Hz. Muhammed (s.a.v.) Hira Mağarası'nda bulunduğu bir sırada vahiy meleği Cebrail (a.s.) geldi ve ona "Oku!" diye seslendi. Hz. Peygamber korku ve endişe içerisinde *"Ben okuma bilmem."* dedi. Cebrail (a.s.) ikinci kez emrini tekrarladı. Hz. Muhammed (s.a.v.) vahiy meleğini aynı şekilde yanıtladı. Cebrail (a.s.) üçüncü kez aynı şekilde seslendiğinde Hz. Muhammed (s.a.v.) *"Ne okuyayım?"* diye sordu. Bunun üzerine Cebrail (a.s.) Alâk suresinin ilk beş ayetini ona vahyetti:

"Yaratan Rabb'inin adıyla oku!
O, insanı bir aşılanmış yumurtadan yarattı.
Oku! Senin Rabb'in en cömert olandır.
O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir."[1]

YAZALIM

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dürüst ve güvenilir oluşunu anlatan bir akrostiş yazınız.

M ....
U ....
H ....
A ....
M ....
M ....
E ....
D ....
Ü ....
L ....
E ....
M ....
İ ....
N ....

1 Alâk suresi, 1-5. ayetler.

Hz. Muhammed (s.a.v.), ilk vahyin ardından korku, endişe ve heyecan içerisinde evine gitti. Eşi Hz. Hatice'ye (r.a.) *"Üzerimi örtünüz..!"* dedi. Sakinleştikten sonra başından geçenleri ona anlattı. Ardından çok endişelendiğini söyledi. Hz. Hatice (r.a.) "Allah'a yemin ederim ki Allah hiçbir vakit seni utandırmaz. Çünkü sen akrabayı gözetirsin; muhtaç olanların bakımını üstlenirsin; aç ve açıkta olanı koruyup, kollarsın; misafire ikram edersin ve musibete maruz kalanlara yardım edersin."[2] diyerek Hz. Peygamberi teselli etti. Daha sonra Hz. Muhammed'i (s.a.v.) Varaka b. Nevfel adındaki bilgin bir akrabasına götürdü. Varaka b. Nevfel, onu dinledikten sonra Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kendisine gelenin vahiy meleği Cebrail (a.s.) olduğunu ve Cebrail'in (a.s.) daha önceki peygamberlere de Allah'ın (c.c.) mesajını getirdiğini söyledi.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) görevi Allah'ın (c.c.) mesajını insanlara ulaştırmaktı. Yüce Allah, Hz. Peygambere ilk emrini 610 yılının Ramazan ayında gönderdi. Alak suresinin ilk ayetlerinin gelişiyle Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yirmi üç yıl sürecek peygamberlik görevi de başlamış oldu.

DÜŞÜNELİM

Alâk suresinde geçen "Oku!" emriyle anlatılmak istenen nedir? Düşününüz.

BİLGİ KUTUSU

*Peygamberlerin Allah'ın (c.c.) kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesine **tebliğ** denir. **Davet** de tebliğin diğer adıdır.*

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 76, 466.)

Görsel 30. Nur Dağı (Mekke)

2 Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1.

Yakın Çevreye Çağrı

Hz. Peygamber ilk vahyin gelişinden sonra tekrar vahiy meleği Cebrâil (a.s.)'i görmek için sık sık Hira Mağarası'na gidiyordu[3]. Fakat haftalar geçtiği hâlde melek gelmiyordu. Bu şekilde aradan uzun bir zaman geçti. Bu zamana "fetretü'l vahiy" denir. Yine bir gün Hira Mağarası'ndan dönerken Cebrail (a.s.) ile tekrar karşılaştı. Korktu ve heyecanlandı. Vahiy meleği Cebrail (a.s) ona Müddessir suresinin ilk ayetlerini vahyetti.[4] Bu ayetlerde Yüce Allah, Hz. Peygambere şöyle buyurdu: **"Ey örtünüp bürünen Peygamber! Kalk ve insanları uyar. Sadece Rabbini büyük tanı. Nefsini arındır. Şirkten pisliklerden uzak dur."** Yüce Allah, Hz. Peygamberden insanlara dinin esaslarını anlatmasını istiyordu. Hz. Peygamber de emrin gerektirdiği şekilde insanları İslam dinine davet etmeye başladı.

KONUŞALIM

Hz. Peygamberin tebliğe yakın çevresinden başlaması ile İslamiyet'in yayılması arasında nasıl bir ilişki vardır? Sınıfta arkadaşlarınızla konuşunuz.

Hz. Peygambere ilk inanan, eşi Hz. Hatice (r.a.) oldu. Daha sonra kızları Zeynep, Rukiye ve Ümmü Gülsüm (r.a.) de anneleri Hz. Hatice (r.a.) ile aynı zamanda Müslüman oldular. Hz. Hatice (r.a.) ve kızlarından sonra, Hz. Peygamberin evinde bulunan ve o sıralarda henüz on veya on bir yaşında olan Hz. Ali (r.a.) ile Hz. Peygamberin hizmetçisi Zeyd b. Harise (r.a.) de iman ettiler. Daha sonra Hz. Peygamberin en güvenilir ve sadık dostu Hz. Ebu Bekir (r.a.) onun davetine olumlu cevap vererek hiç tereddüt etmeksizin iman etti.

YAZALIM

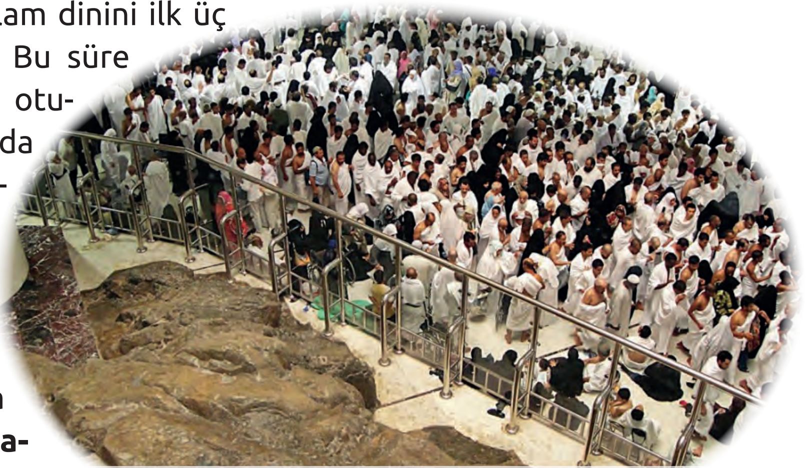
Hz. Peygambere ilk inananları aşağıdaki kutucuklara yazınız.

3 Mustafa Fayda, "Muhammed, TDV İslam Ansiklopedisi, C 30, s 411.
4 bk. Müslim, İman, 255.

Çağrının Yaygınlaştırılması

Hz. Muhammed (s.a.v.) İslam dinini ilk üç yıl insanlara gizlice anlattı. Bu süre içinde Müslümanların sayısı otuza ulaşmıştı. Üç yılın sonunda Yüce Allah, şu ayetle Hz. Muhammed'den (s.a.v.) İslam dinini insanlara açıkça duyurmasını istedi: **"(Ey Muhammed!) Şimdi sen, sana emrolunanı açıkça ortaya koy ve Allah'a ortak koşanlara aldırış etme."**[5]

Görsel 31. Safa Tepesi'nden günümüzden bir kesit. (Mekke)

Yüce Allah, Hz. Peygambere aile üyelerinden sonra **"(Önce) en yakın akrabanı uyar."**[6] buyurarak açıkça yapacağı davete önce en yakın akrabalarını uyararak başlamasını emretti. Zira Hz. Peygamberin önce yakın akrabalarının İslam inancını benimsemesi, bu dinin diğer kabile ve topluluklar arasında yayılmasını da kolaylaştıracaktı. Bunun için Hz. Peygamber, evinde bir ziyafet düzenleyerek yakın akrabalarını bir araya getirdi. Yemekten sonra onları İslam'a davet etti. Amcası Ebu Leheb, yeğeninin davetine karşı çıktı ve onu akrabalarını birbirine düşürmekle suçladı. Hz. Peygamberin çağrısı akrabaları tarafından kabul görmeden topluluk dağıldı. Hz. Peygamber ertesi gün bir ziyafet daha tertip etti. Sözlerine Allah'a (c.c.) hamt ederek başladı ve akrabalarını bir olan Allah'a (c.c.) iman etmeye davet etti.[7]

Hz. Peygamberin akrabalarına davetinin ardından sıra tüm Mekke halkına yapılacak açıktan davete gelmişti. Hz. Peygamber tüm Kureyşlileri Kâbe yakınlarında bulunan Safa Tepesi'ne çağırdı. Onlara *"Ey Kureyşliler! Size şu dağın arkasında bir düşman birliği var desem bana inanır mısınız?"* diye seslendi. Onlar da "Evet, senin yalan söylediğini hiç görmedik." diye cevap verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber *"... Öyleyse (haberiniz olsun ki) ben, şiddetli bir azap öncesinde sizin için (gönderilmiş) bir uyarıcıyım."*[8] sözleriyle İslam'a davetini açıkça ortaya koydu. Hz. Peygamberin açıktan davetinin ardından İslamiyet, Mekke'de yayılmaya başladı. İslam'ı kabul edenlerin sayısı arttıkça müşriklerin, Müslümanlara karşı tavrı da sertleşti.

---

5 Hicr suresi, 94. ayet.
6 Şuarâ suresi, 214. ayet.
7 bk. Taberî, Târîh, 2/217.
8 Buhârî, Tefsîr, (Leheb) 1.

Mekkelilerin alay, hakaret ve küçümseme gibi olumsuz tepkilerine rağmen Hz. Peygamber İslam'ı anlatmaya devam etti. İnananların sayısı her geçen gün artıyordu. Mekkeli müşrikler; Müslümanları alay, hakaret ve aşağılamalarla yıldıramayacaklarını anladılar. İnananlara baskı uygulamaya ve işkence etmeye başladılar. Böylece Mekke, Müslümanlar için güvenli bir yer olmaktan çıkmıştı.

Habeşistan'a Göç Yönü

İnananlardan bir grup, Hz. Peygambere gelerek inançlarını özgürce yaşayacakları bir bölgeye göç etmek istediklerini ifade etti. Hz. Peygamber göç etmelerine izin verdi. Onlara Habeşistan'a gidebileceklerini ve Habeş Kralı'nın kendilerini koruyabileceğini söyledi. Bu durumu *"Allah, çektiğiniz sıkıntılardan kurtulmanız için bir yol gösterinceye kadar Habeşistan'a göç etseniz iyi olur. Çünkü orada yanındakilerden hiçbirine zulüm yapılmayan bir hükümdar vardır. Allah sizin için bir çıkış ve kurtuluş yolu gösterinceye kadar orada kalın..."*[9] sözleriyle ifade etti. Bunun üzerine inananlardan bir grup 615 yılında Hz. Osman'ın (r.a.) başkanlığında gizlice Habeşistan'a göç etti. Bir yıl sonra da Cafer b. Ebu Talib (r.a.) başkanlığında daha kalabalık bir grupla ikinci Habeşistan göçü gerçekleşti. Bu süreçte Mekke'de yiğitliği ve cesaretiyle tanınan Hz. Hamza (r.a.) ile Hz. Ömer (r.a.) de İslam'ı kabul ederek Müslüman oldular. Mekke'deki bu iki güçlü ve itibarlı kişinin Müslüman olması, diğer Müslümanlara moral kaynağı oldu. Onları kendi saflarında görmeyi uman müşriklere de büyük bir hayal kırıklığı yaşattı.

ARAŞTIRALIM

Hz. Hamza (r.a.) ile Hz. Ömer'in (r.a.) Müslüman olmalarında etkili olan olayları araştırınız.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hz. Ömer'in (r.a.) İslamiyet'i kabul etmesiyle Müslümanlar, ilk kez Kâbe'de halka açık bir şekilde namaz kılmaya başladılar.

(bk. İbn Hişâm, Sîret, c 2, s 186.)

Görsel 32

9 Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, 9, 17.

Mekkeli müşrikler, inananların bir kısmının Habeşistan'a sığınması üzerine Mekke'de kalan Müslümanlar üzerinde baskı kurarak boykot uygulamaya başladılar. 616 yılında başlayan boykot tam üç yıl sürdü.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Boykot uygulamasına göre Müslümanlar ile;

- *Selamlaşmak,*
- *Komşuluk yapmak,*
- *Akrabalık bağı kurmak,*
- *Alışveriş yapmak,*
- *Yeme-içme vb. temel ihtiyaçları karşılamak gibi pek çok şey yasaklanmış ve bu üç yıllık boykot döneminde Müslümanlar, çok büyük sıkıntılara dayanmak zorunda kalmışlardır.*

Görsel 33. Mekke (Temsilî resim)
Ressam: Abdullah ÇAVUŞ, "Kâbe 1780"

619 yılında boykotun sona ermesinin ardından Hz. Peygamber, peygamberliğinin en büyük destekçilerinden amcası Ebu Talib ile eşi Hz. Hatice'yi (r.a.) art arda kaybetti. Bu yıla Müslümanlar arasında Hz. Peygamberin yaşadığı üzüntü ve zorluklar sebebiyle "Hüzün Yılı" denildi.

Hz. Peygamber bir yandan yakınlarını kaybetmenin verdiği hüzün, diğer yandan müşriklerden gelen baskı ve eziyetlerin artması sebebiyle İslam'a davetini yerine getireceği yeni yerler aramaya başladı. Bu amaçla yanına hizmetçisi Zeyd'i (r.a.) alarak Taif'e gitti. Taifliler, Hz. Peygamberin davetini kabul etmediler. Hz. Peygambere alay ve hakaretle karşılık vererek; onu şehri terk etmeye zorladılar. Hz. Muhammed (s.a.v.), Taif'te amacını gerçekleştiremeden Mekke'ye geri dönmek zorunda kaldı.

Yüce Allah, isra ve miraç mucizeleriyle Hz. Peygamberin art arda uğradığı üzüntü ve sıkıntılarını hafifletti ve onu teselli etti. Bir gece Hz. Peygamberi Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Mekke'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya ulaştırdı. Yüce Allah, bu durumu Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade etmektedir: **"Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O; hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."**[10] Kur'an-ı Kerim'de bu yolculuğa "gece yürüyüşü" anlamına gelen **isra** denilmiştir. Hz. Peygamber, Mescid-i Aksa'dan Allah'ın (c.c.) huzuruna yükseltilmiştir. Bu yükselişe de **miraç** denilmiştir.

İsra ve miraç mucizelerinden sonra, daha önce Kudüs'e gitmemiş olan Hz. Peygamberin Kudüs ve Mescid-i Aksa hakkında bilgiler vermesi müşrikleri hayrete düşürmüştür. Yüce Allah, isra ve miraç mucizeleriyle hem Hz. Muhammed'i (s.a.v.) teselli etmiş hem de inanmayanlar karşısında onun peygamberliğini pekiştirmiştir.

NOT EDELİM

Miraç esnasında;

- *Beş vakit namaz farz kılındı.*
- *Bakara suresinin son iki ayeti (Âmenerresûlü) indirildi.*
- *Allah'a (c.c.) şirk koşmayanların bağışlanacağı müjdesi verildi.*

(bk. Müslim, Îmân, 279.)

Görsel 34. Mescid-i Aksa (Kudüs)

10 İsrâ suresi, 1. ayet.

2. Hicret

İnsanların göç etme nedenleri neler olabilir? Sizce bu süreçte neler yaşarlar?

İslamiyet Mekke'de hızla yayılırken müşriklerin, Müslümanlara tavrı da gittikçe sertleşiyordu. Bu durum Müslümanlar için yeni bir yurt arayışını zorunlu hale getirmişti. Hz. Peygamber bu zorlu ve sıkıntılı zamanlarda da insanlara İslam'ı tebliğ etmekten vazgeçmiyor; Allah'ın (c.c.) yardımına sığınıyordu.

Mekke'de yılın belli zamanlarında panayırlar düzenleniyordu. Arap Yarımadası'nın farklı bölgelerinden gelen kabileler panayır alanında toplanıyordu. Hz. Peygamber böyle zamanlarda Mekke'ye gelen kabilelerle tanışıyor; onları İslam'a davet ediyordu. 620 yılında Mekke'de panayırların kurulduğu bir dönemde Hz. Peygamber Medine'den Mekke'ye gelen altı kişilik bir gruba İslam'ı anlattı. Medineliler bu çağrıyı olumlu karşılayarak Müslüman oldular. Bir sene sonra Hz. Peygamber ile görüşmek üzere Mekke'ye geleceklerine dair sözleştiler. Şehirlerine döndüklerinde kendi kabilelerine İslam'ı anlattılar.

Görsel 35. Panayır alanı (Temsilî)

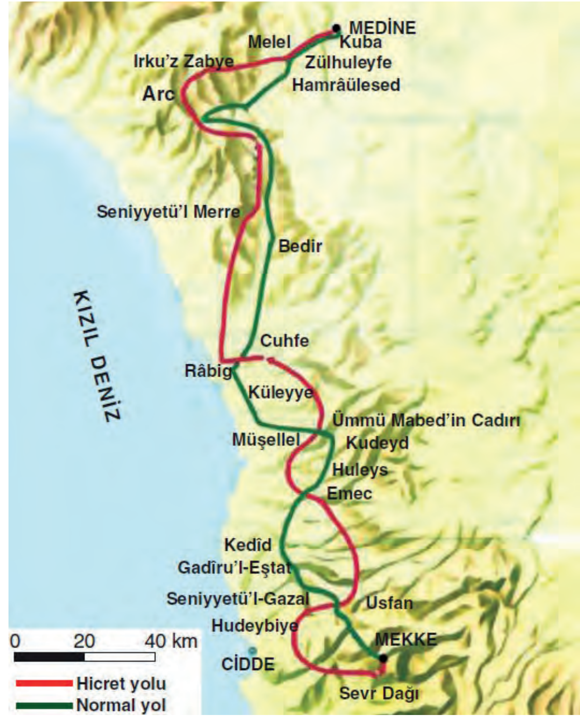
Ertesi sene 621 yılında Medineli Müslümanlar, 12 kişilik bir grupla Mekke yakınlarındaki Akabe mevkiinde Hz. Peygamber ile tekrar bir araya geldiler. Görüşmeler esnasında Medineliler, Allah'a (c.c.) hiçbir şeyi ortak koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, iftira etmeyeceklerine, çocuklarını öldürmeyeceklerine dair Hz. Peygambere söz verdiler. Bu görüşmeye ''I. Akabe Biatı'' adı verilir. Bu görüşme üzerine Peygamberimiz genç sahabi Musab b. Ümeyr'i (r.a.) İslam'ı öğretmesi için Medine'ye gönderdi. I. Akabe Biatı'ndan bir yıl sonra (622 yılında) aynı yerde Medineli Müslümanlar, kalabalık bir grup olarak (75 kişi) Hz. Peygamber ile yeniden görüştüler. Medineli Müslümanlar, bu görüşmede Hz. Peygamberi canları ve malları pahasına koruyacaklarına, O'na itaat edeceklerine dair söz verdiler. Hz. Peygamberi ve Mekkeli Müslümanları Medine'ye davet ettiler. Hz. Peygamber ile Medineliler arasında yapılan bu görüşmeye de ''II. Akabe Biatı'' adı verilir.

Mekkeli Müslümanlar, 2. Akabe Biatı'ndan sonra Mekke'den Medine'ye gruplar halinde ve gizlice göçe başladılar. İslam tarihinde bu göçe **hicret** adı verildi. Bu hicretten sonra Mekke'de az sayıda Müslüman kaldı. Hz. Peygamber, Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.) Mekke'de kalanlar arasındaydı.

Görsel 36. Akabe'den bir görünüm

Müşrikler, Müslümanların Mekke'yi terk ettiğini görünce bir araya gelerek Hz. Peygamberi öldürme kararı aldılar. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için kendi aralarında bir suikast planı yaptılar. Plana göre her kabileden bir kişi, Hz. Peygambere aynı anda saldıracaktı. Böylece hiçbir kabile diğerlerini bu suçtan dolayı sorumlu tutamayacak ve kan davası güdemeyecekti.

Medine'ye hicret yolu.

622 yılının ortalarında hicret için gerekli şartlar sağlanmıştı. Hz. Peygamber, hicret yolculuğuna çıkmadan önce Mekkelilerin kendisine bıraktığı emanetleri sahiplerine vermesi için Hz. Ali'ye (r.a.) teslim etti. Hz. Ali (r.a.), Mekkeli müşrikleri oyalamak ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hicretine imkân vermek için bütün tehlikeleri göze alarak onun yatağına yattı.[11] Hz. Muhammed (s.a.v.) **"Biz, onların önlerine bir set, arkalarına da bir set çekip gözlerini perdeledik. Artık görmezler."**[12] ayetini okuyarak, müşriklerin arasından geçip gitti. Daha sonra gerekli önlemleri alarak yakın dostu Hz. Ebubekir'le (r.a.) gizlice evinden ayrıldı ve Medine'ye ters bir istikamette olan Sevr Mağarası'na doğru yola çıktı.[13] Müşrikler, Hz. Peygamberi öldürmek üzere eve girdiklerinde Hz. Ali'yi (r.a.) onun yatağında yatarken bulunca onun Hz. Muhammed'e (s.a.v.) duyduğu bağlılığa şaşırdılar.

Müşrikler, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) evinde olmadığını anlayınca vakit kaybetmeden takibe başladılar. Hz. Peygamber ile Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) saklandığı Sevr Mağarası'nın önüne kadar geldiler, fakat Allah'ın (c.c.) yardımı sayesinde onları göremediler. Yüce Allah, Sevr Mağarası'ndaki bu zorlu, sıkıntılı ve gergin bekleyişi Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatmaktadır: **"… inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına 'Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir.' diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz**

DÜŞÜNELİM

Mekkeli müşriklerin Sevr Mağarası'nın önüne kadar gelmelerine rağmen içeride bulunan Hz. Peygamber ile Hz. Ebu Bekir'i (r.a.) görememiş olmalarını nasıl anlamalıyız? Düşününüz.

Görsel 37

11 bk. İbn Hişâm, es-Sîre, II, 124-126; İbn Sa'd, et-Tabakât, I, 228.
12 Yâsîn suresi, 9. ayet.
13 bk. Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 45.

birtakım ordularla onu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."[14]

Sevr Mağarası'nda üç gün kalan Hz. Peygamber ve yakın dostu Hz. Ebu Bekir (r.a.) bu üç günün sonunda yanlarına bir rehber alarak yola devam ettiler. Hz. Ali (r.a.) de Hz. Peygamberin bıraktığı emanetleri sahiplerine teslim ettikten sonra yola çıkmıştı. Kuba Köyü'nde Hz. Peygambere yetişti.[15] 622 yılının Eylül ayında Hz. Peygamber ve beraberindekiler, Medine'ye ulaştı. Medineliler, Hz. Peygamberi büyük bir sevinç ve coşkuyla karşıladı.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Müslümanların, ilk hicreti Habeşistan'a ikinci hicreti ise Medine'ye gerçekleşmiştir.

3. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Daveti: Medine Dönemi

Yanınıza hiçbir şey almadan göç etmek zorunda kaldığınız bir şehirde, o şehir halkının size nasıl davranmasını beklersiniz?

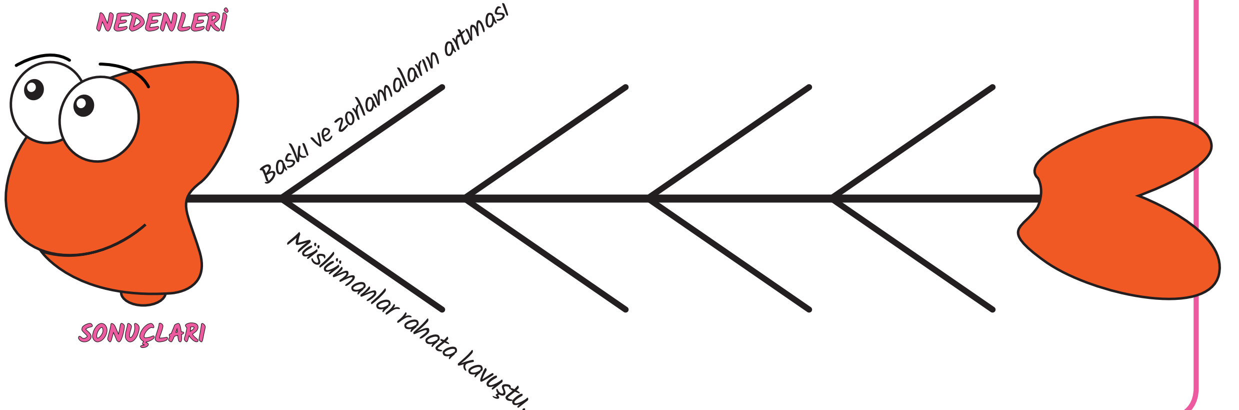
Hicretin ardından Müslümanlar için Medine'de din ve inanç özgürlüğü, toplumsal hayat, eğitim-öğretim gibi konularda yeni bir dönem başladı. Böylece hicretin ardından;

- Müslümanlar baskı ve zorlamalardan kurtuldu.
- İslam dininin yayılması hız kazandı.
- Mekke dönemi sona erdi ve Medine dönemi başladı.

Sonuç olarak Müslümanlar; Medine'de dini, siyasi, sosyal vb. hususlarda daha düzenli ve sistemli bir hayata kavuştular.

YAZALIM

Aşağıda yer alan balık kılçığı üzerine Müslümanlar açısından hicretin nedenlerini ve sonuçlarını yazınız.

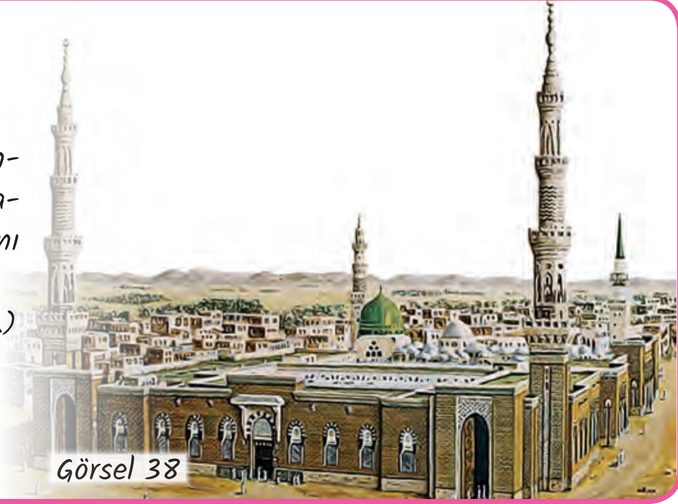

14 Tevbe suresi, 40. ayet.
15 bk. İbn Sa'd, Tabakât, III, 22.

NOT EDELİM

Eski adı "Yesrib" olan Medine şehri hicretten sonra "nurlu şehir" anlamında "Medinetü'l-Münevvere" adını almıştır.

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 227-228.)

Mescid-i Nebi (Temsilî) Görsel 38

Peygamber Mescidi ve Sosyal İşlevi

Müslümanların baskı ve zorlamalardan kurtulduğu Medine'de, toplanılıp ibadet edilecek ve toplumu ilgilendiren önemli konularda istişare yapılabilecek bir yere ihtiyaç duyuldu. Bunun için Medine'de ilk iş olarak "Peygamber Mescidi" anlamına gelen Mescid-i Nebi inşa edildi. Hz. Peygamber bu mescidin yapımında bizzat çalıştı. Mescid-i Nebi'nin bitişiğine Hz. Peygamber ve ailesinin kalacağı bir yer yapıldı. Kimsesiz ve yoksul Müslümanların barınması için de ayrıca Mescid-i Nebi'ye bir bölüm eklendi.

İşlevleri sebebiyle Mescid-i Nebi, toplumda çok özel bir yere sahipti. Mescid-i Nebi'de;

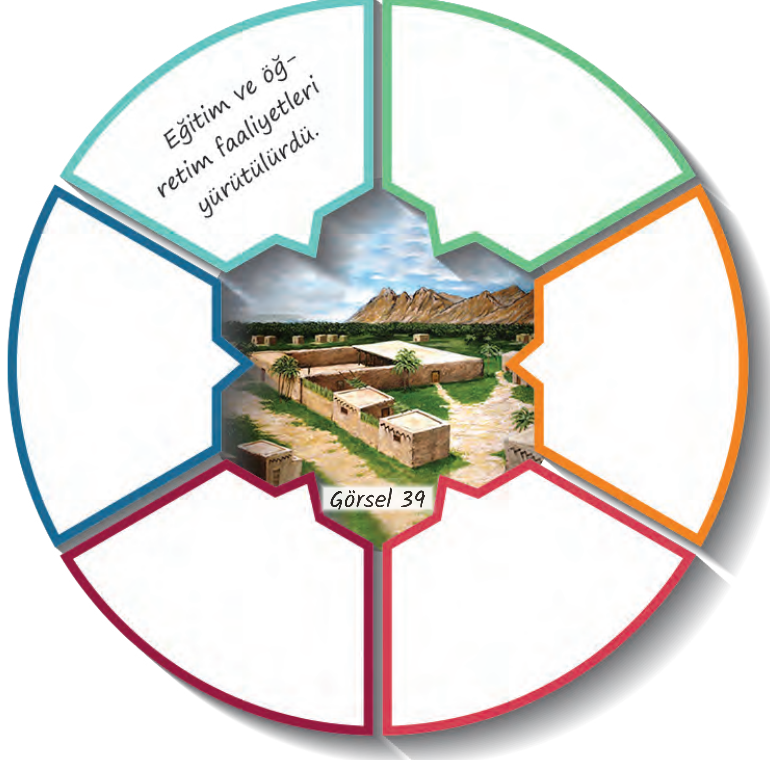
- İbadet yapılır,
- Eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütülür,
- Yabancı konuklar ve elçiler ağırlanır,
- Toplumsal sorunlar çözüme kavuşturulur,
- Önemli konular hakkında istişarede bulunulur,
- Hz. Peygamberden Kur'an ayetleri dinlenilir ve onunla sohbet edilirdi.

Görsel 39. Hz. Peygamber döneminde Mescid-i Nebi (Temsilî)

YAZALIM

Aşağıdaki şekilde yer alan kutucuklara Mescid-i Nebi'nin toplumsal işlevlerini örnekteki gibi yazınız

Görsel 39

BİLGİ KUTUSU

*Müslümanların, içerisinde beş vakit namaz ile cuma ve bayram namazlarını kıldığı ibadet yerine **mescit** denir.*

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 311.)

Eğitim ve Öğretim Etkinlikleri

Mescid-i Nebi'nin bitişiğine hem kimsesiz ve yoksul Müslümanların kalması hem de eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için bir bölüm yapıldı. Bu bölüme suffe, burada kalarak ilim öğrenenlere de Ashab-ı Suffe denildi. Hz. Peygamber burada Müslümanlara İslam'ı öğretiyor ve onların her konuda yetişmelerini sağlıyordu. Suffe'de yetişen sahabilerden bazıları Hz. Peygamber tarafından başka topluluklara öğretmen olarak gönderildi.

Hz. Muhammed (s.a.v.), herkesin eğitim öğretimiyle ilgilenirdi. Mescitte toplandıkları zamanlarda kendisine sorulan soruları cevaplar, onlara öğüt verir ve yol gösterirdi. İnsanları özellikle okuma yazma öğrenmeye teşvik ederdi.

TARTIŞALIM

Hz. Peygamberin Medine'de gerçekleştirdiği ilk faaliyetlerden biri olarak suffenin kurulması neyi gösterir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Görsel 40

BİLGİ KUTUSU

Hz. Peygamber zamanında yaşayan, Müslüman olarak Hz. Peygamberi çok kısa bir süre olsa da gören, onun sohbetinde bulunan ve yine Müslüman olarak ölen kimseye **sahabi** denir. Sahabi topluluğuna sahabe ya da ashab adı verilir.

(MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 419.)

Toplumsal Barışın Kurulması

Hicretin ardından Hz. Muhammed (s.a.v.), Medine'de toplumsal bütünleşmeyi sağlamaya çalıştı. Bunun için Mekke'den gelen muhacirler ile Medineli ensar arasında kardeşlik ilan edildi. Buna göre her muhacir, ensardan biriyle kardeş oldu. Ensar, sahip olduğu her şeyi, bütün mal varlığını Mekke'de bırakmış olan muhacirle paylaştı. Böylece İslamiyet öncesinde kan davalarının, kabile kavgalarının yaygın olduğu Arap toplumunda eşi ve benzeri görülmemiş bir İslam kardeşliği tesis edildi. Önceden aralarında kan davaları yaşanan Medineli Evs ve Hazreç kabileleri Müslüman olduktan sonra barış içinde yaşadılar.

Görsel 41

BİLGİ KUTUSU

Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **muhacir**; muhacirlere yardım eden Medineli Müslümanlara **ensar** denir.

(bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 76, 243.)

YORUMLAYALIM

Aşağıdaki hadisi toplumsal barışın sağlanması açısından yorumlayınız.

"Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ona kötülük yapmaz, onu düşmanına teslim etmez. Kim Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah da onun bir ihtiyacını giderir. Kim Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet günü sıkıntılarının birinden kurtarır. Kim bir Müslümanın kusurunu örterse Allah da kıyamet günü onun kusurunu örter."

(Buhârî, Mezâlim, 3.)

Medine ve çevresinde yaşayan kabileler, Yahudiler ve Müslümanlar arasında Medine Sözleşmesi adı verilen bir antlaşma yapıldı. Bu antlaşma tarafların haklarını eşit şekilde koruyan bir özelliğe sahipti. Bu da Hz. Muhammed'in (s.a.v.) toplumsal barışa ve bütünleşmeye verdiği önemi gösteriyordu.

Bu sözleşmenin bazı maddeleri şunlardır:

- Müslümanlar, Yahudiler ve antlaşmalı kabileler eşit haklara sahip olacaktır.
- Bütün taraflar inancını özgür bir şekilde yaşayacaktır.
- Medine'de barış ortamı kurulacaktır.
- Ortaya çıkacak sorunların çözümünde Hz. Muhammed (s.a.v.) hakem olacaktır.
- Medine'ye dışarıdan gelebilecek bir saldırıda sözleşmede adı geçen herkes şehri birlikte savunacaktır.
- Taraflardan herhangi birine yapılan saldırıya hepsi birlikte karşı koyacaktır.

Görsel 42. Mescid-i Nebi (Medine)

Genel olarak yukarıdaki şartları taşıyan sözleşme, Medine'de barış ve huzur ortamını sağlamış, din ve inanç özgürlüğünü de beraberinde getirmiştir. Medine Sözleşmesi, inançları farklı olan kabilelerin aynı şehirde bir arada yaşamasını sağlamıştır. Medine'de uzun yıllar birbiriyle savaşan kabileler Hz. Peygamberin önderliğinde bir araya gelmeyi başarmıştır. Ayrıca bu sözleşmeyle, Müslümanların Medine'deki varlığı da resmiyet kazanmıştır.

DEĞERLENDİRELİM

Medine Sözleşmesi'ni tarafların karşılıklı hak ve sorumlulukları açısından değerlendiriniz.

Hz. Peygamberin Necran Hristiyanlarına karşı gösterdiği tavır da Müslüman olmayan topluluklara karşı anlayışını yansıtan örneklerden biridir. Necran, Arap Yarımadası'nın halkı Hristiyan olan bir şehriydi. Hz. Peygamber Necran Hristiyanlarına da davet mektubu göndermişti. Bunun üzerine Necranlılar Medine'ye Hz. Peygamberle görüşmek üzere bir heyet gönderdiler. Heyettekiler, ikindi vakti Hz. Peygamberle görüşmek için Mescid-i Nebi'ye girdi. İbadet vakitleri geldiğinde doğuya yönelerek ibadet etmeye hazırlandılar. Hz. Peygamber onların ibadetlerini yapmalarına müsaade etti.[16]

Mekkeli Müşriklerle Mücadele: Bedir, Uhud ve Hendek Savaşları

Medine'de Müslümanların güç kazanmasından Mekkeli müşrikler büyük bir rahatsızlık duydular. Çünkü Medine'de İslam hızla yayılıyordu. Medine'nin ticaret yolları üzerinde olması da müşrikleri endişelendiriyordu. Hicretin 2. yılında Mekkeli müşrikler, Medine'ye hicret eden Müslümanların Mekke'de bıraktıkları malların yüklendiği büyük bir ticaret kervanını hazırlayıp Ebu Süfyan'ın önderliğinde Şam'a gönderdiler. Hz. Peygamber, dönüş yolunda bu kervanın yolunu kesmek için hazırlıklara başladı. Bunu haber alan müşrikler bin kişilik bir ordu ile Medine'ye doğru yola çıktı. Hz. Peygamberin önderliğindeki Müslümanlar ise yaklaşık üç yüz kişiydi. İki ordu 624 yılında Bedir kuyularının bulunduğu yerde karşılaştı. Müslümanlar sayıca az olmalarına rağmen savaşı kazandılar.

Görsel 43. Uhud Dağı (Medine)

Bedir Savaşı'nın intikamını almak için Mekkeli müşrikler 625 yılında üç bin kişilik bir ordu hazırlayarak Medine'ye hareket etti. Hz. Peygamber de yaklaşık bin kişilik bir ordu hazırladı. Uhud Dağı'nın stratejik öneme sahip Ayneyn Tepesi'ne arkadan gelebilecek bir saldırı ihtimaline karşılık elli kişilik bir okçu birliği yerleştirdi. Okçulara savaş devam ettiği sürece yerlerinden asla ayrılmamalarını söyledi.

16 bk. İbn Sa'd, Tabakât, C 1, s. 357.

Savaşın başlangıcında üstünlük Müslümanlardaydı. Müşriklerin geri çekilmeye başladığı esnada okçular, savaşın bittiğini düşünerek tepeden ayrılmaya başladılar. Bunu fırsat bilen müşrikler tepeyi arkadan kuşatarak tekrar saldırıya geçtiler. Bu nedenle Müslümanlar açısından olumlu gelişen süreç ağır kayıplarla sonuçlandı. Hz. Peygamber de bu savaşta yara aldı. Bunun sonucunda Müslümanlar, Hz. Peygamberin sözüne uymanın savaşın gidişatı açısından ne kadar önemli olduğunu anladılar.

Görsel 44. Okçular Tepesi'nin Günümüzdeki Görünümü (Medine)

Uhud Savaşı'nın sonucundan cesaret alan Mekkeli müşrikler, 627 yılında on bin kişilik bir ordu hazırladılar. Hz. Peygamber sahabilerle yaptığı istişare sonucunda meydan savaşı yerine savunma savaşı yapmayı kararlaştırdı. Savaşın nasıl yapılması gerektiği konusunda herkesin fikrini sordu. Selman adlı sahabinin şehrin etrafına hendek kazma fikri uygun görüldü. Daha sonra şehrin çevresine geniş ve derin hendekler açıldı. Mekkeliler, Medine'ye yaklaşıp hendekleri gördüklerinde şaşırdılar ve şehri kuşatmaya başladılar. Hendekleri aşma girişimleri başarısız olunca kuşatmayı sona erdirip geri çekildiler.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hz. Peygamberin amcası Hz. Hamza (r.a.) Uhud Savaşı'nda şehit düşmüş; bu durum Hz. Peygamberi derinden üzmüştür.

Hudeybiye Antlaşması ve Mekke'nin Fethi

628 yılında Hz. Peygamber ve beraberindeki bin beş yüz kadar Müslüman Kâbe'yi ziyaret etmek için Mekke'ye doğru yola çıktı. Hudeybiye mevkiinde Hz. Peygamber ve Müslümanlarla, onların Kâbe'yi ziyaret etmelerini istemeyen Mekkeli müşrikler arasında bir antlaşma yapıldı. Hudeybiye Antlaşması adı verilen bu antlaşmayla Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasındaki savaş dönemi sona erdi. Buna göre her iki taraf arasında on yıllık bir barış dönemi öngörüldü.

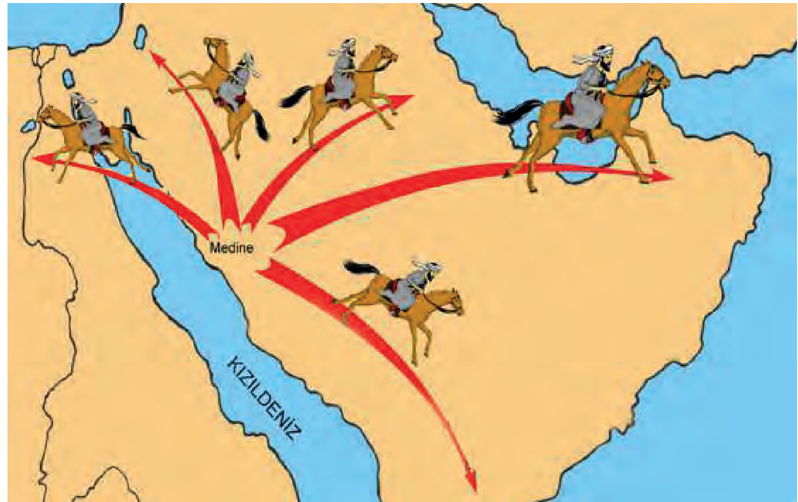
Görsel 45. Hudeybiye

YORUMLAYALIM

Hudeybiye Antlaşması'nın aşağıdaki maddelerini Hz. Peygamberin barışa verdiği önem açısından yorumlayınız.

- *Müslümanlar o yıl Kâbe'yi ziyaret etmeden Medine'ye geri dönecektir.*
- *Ertesi yıl, Mekke'ye sadece üç günlük bir ziyaret gerçekleştireceklerdir.*
- *Taraflar, on yıl boyunca birbirleriyle savaşmayacaktır.*
- *Mekkelilerden biri Medinelilere sığınırsa geri verilecek; ancak Medinelilerden biri Mekkelilere sığınırsa geri verilmeyecektir.*
- *Arap kabilelerinden dileyen istedikleri tarafla antlaşma yapabilecektir.*

Hz. Peygamber oluşan bu barış ve huzur ortamından yararlanarak Arap Yarımadası'na komşu ülke hükümdarlarına İslam'a davet mektupları gönderdi. Bizans İmparatoru, İran Kisrası, Habeş Necaşisi, Mısır Mukavkısı davet mektupları gönderilen hükümdarlardan bazılarıydı. Hz. Peygamber, bunların yanı sıra diğer komşu kabile ve toplulukların yöneticilerine de davet mektubu gönderdi. Bu davetler neticesinde İslam'ın evrenselliği ve Hz. Peygamberin İslam'a daveti, Arap Yarımadası dışındaki kabile ve topluluklara da ulaştırıldı.

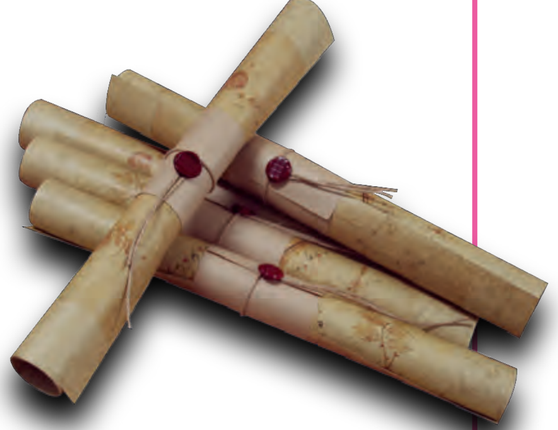
İslam'a davet mektuplarının gönderilişi (Temsilî)

Başlangıçta Müslümanların aleyhine gibi görünen Hudeybiye Antlaşması, barış ortamını sağlaması ve birçok kabilenin Müslüman olmasını kolaylaştırması açısından olumlu sonuçlar doğurmuştur. Ancak Mekkelilerin belirlenen şartlara aykırı davranmaları sonucunda antlaşma geçerliliğini kaybetti. Bunun neticesinde Hz. Peygamber, 630 yılında on bin kişilik bir orduyla Medine'den Mekke'ye hareket etti. Mekke'ye yaklaştıklarında bir elçi göndererek kimseye zarar vermeyeceklerini bildirdi. Şehre girdikten sonra da evine veya Kâbe'ye sığınan hiç kimseye dokunulmadı. Böylece Mekke, kan dökülmeden fethedildi.

BİLGİ KUTUSU

Hz. Peygamberin İslam'a davet için mektup gönderdiği bazı hükümdarlar şunlardır:

- Bizans İmparatoru
- Habeşistan Hükümdarı
- İran Kisrası
- Mısır Mukavkısı

Görsel 46

SIRALAYALIM

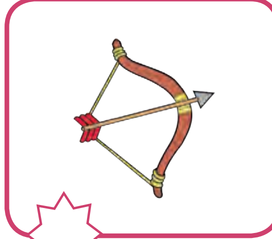
Aşağıda verilen olayları örnekteki gibi kronolojik olarak sıralayınız.

Hudeybiye Antlaşması

Medine'ye Hicret

Uhud Savaşı

Boykot

1 İlk Vahiy

Açıktan Davet

Ensar -Muhacir Kardeşliği

Mescid-i Nebi'nin İnşaası

Veda Hutbesi

Mekke'nin fethinden sonra hac ibadeti farz kılınmıştı. 632 yılında Hz. Peygamber, çok sayıda Müslümanla hac ibadetini yerine getirdi. Mekke yakınlarında bulunan Arafat'ta yüz bini aşkın Müslümana hitaben veda niteliğinde bir konuşma yaptı. Hz. Peygamberin yaptığı bu son konuşmaya "Veda Hutbesi", buradaki ilk ve son haccına da "Veda Haccı" denildi.

Hz. Peygamber Veda Hutbesi'nde bütün insanlığı ilgilendiren ilkelere değinmiştir. İnsanlara can ve mal güvenliği, karşılıklı hak ve sorumluluklar, Cahiliye Dönemi'nin kötü adet ve alışkanlıklarına geri dönmeme, toplumda eşitlik ve adalet sağlama, emaneti koruma gibi pek çok konuda öğütler vermiştir. İnsanların tek bir atadan geldiklerini vurgulamış, kadın hakları ve toplumsal barışın korunması için neler yapılması gerektiğini bildirmiştir. Can, mal, namus ve özgürlükler konusunda insanların haklarını dile getirmiştir. Kan davası, kölelik, ırkçılık, zulüm ve haksızlık gibi toplumda huzursuzluk meydana getiren bütün tutum ve davranışları yasaklamıştır.

Hz. Peygamber, Veda Hutbesi'nde insanlara hitap ederek *"Ey Müminler! Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız takdirde bir daha asla yolunuzu şaşırmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ile peygamberinin sünnetidir."*[17] Bir başka hadisinde de *"Ey Mü'minler! Size iki şey bırakıyorum; onlara sımsıkı sarıldıkça yanllış yola sapmazsınız. Onlar Allah'ın Kitabı ve benim Ehl-i Beytimdir."*[18] diyerek Ehl-i Beytini de Mü'minlere miras olarak bırakmıştır.

Hz. Peygamber Veda Hutbesi'nde hem inananları hem de tüm insanlığı ilgilendiren konulara değinmiştir. Kendisinden sonra Cahiliye Dönemi'nin yanlış adet ve uygulamalarına dönmemeleri için ümmetini uyarmış ve bıraktığı emanetlere sımsıkı tutunulduğu takdirde doğru yoldan ayrılmayacaklarını onlara bildirmiştir. Hz. Peygamberin Veda Hutbesi'nde vurguladığı hususlar ve ortaya koyduğu ilkeler günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Bu yönüyle Veda Hutbesi evrensel bir değer taşır.

Veda Hutbesi, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) 23 yıllık peygamberliği süresince tebliğ ettiği ilahî mesajının önemli noktalarını içerir. Bu hutbe tarihin en önemli evrensel insan hakları beyannamesidir.

Görsel 47 Kâbe'den bir görünüm

17 İmam Mâlik, Muvatta', Kader, 3.
18 Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 36.

OKUYALIM

VEDA HUTBESİ

Hz. Peygamber Allah'a hamd ve senâdan sonra şöyle buyurdu: Ey insanlar! Bilmiyorum, belki de bugünden sonra burada sizinle bir daha buluşamayacağım. Allah'ın rahmeti bugün sözümü işitip onu iyice kavrayanların üzerine olsun! Benim bu sözlerimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin. Olabilir ki bildirilen kimse burada bulunandan daha iyi anlar ve itaat eder. Ey insanlar! Biliniz ki rabbiniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva iledir. Biliniz ki bu şehriniz Mekke, bugününüz arefe ve bu ayınız zilhicce nasıl mukaddes ve dokunulmaz ise mallarınız ve canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır. Cahiliye devrindeki her türlü riba (faiz) kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Fakat ana paranız sizindir. Ne haksızlık edin ne de haksızlığa uğrayın. Kaldırdığım ilk faiz amcam Abbas b. Abdülmuttalib'in faizidir. Cahiliye devrinin kan davaları da kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası akrabalarımdan Rebîa b. Hâris b. Abdülmuttalib'in oğlu Âmir'in kan davasıdır.

Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Onların namus ve iffetini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki hakkınız iffet ve namuslarını korumalarıdır. Kadınların sizin üzerinizdeki hakları geleneklere uygun biçimde yiyecek ve giyeceklerini sağlamanızdır. Kadınlar hususunda Allah'tan korkun ve onlara en iyi şekilde davranın. Ashabım! Bugün şeytan sizin şu topraklarınızda yeniden saltanat ve nüfuz kurma ümidini ebediyen kaybetmiştir. Fakat size yasakladığım şeyler dışında küçük gördüğünüz şeylerde şeytana uyarsanız bu da onu sevindirir ve cesaret verir. Sözümü iyi dinleyin ve belleyin. Müslüman müslümanın kardeşidir. Bir müslümanın malı rızası olmadan diğer bir müslümana helâl olmaz. Sakın zulmetmeyin. Herkes ancak kendi işlediği suçtan sorumludur. Baba oğlunun, oğul da babasının suçundan sorumlu tutulamaz. Allah her vârisin mirastan payını tayin etmiştir. Artık bir vârisin diğer mirasçıları mahrum edecek şekilde vasiyette bulunulması helâl değildir. Çocuklar babalarından başkasına nisbet edilemez. Ödünç alınan şeyler sahibine geri verilmelidir. Yararlanılmak üzere alınan şeyler de sahiplerine iade edilmelidir. Borçlar ödenmelidir. Birinin borcunu üstlenen kefil de o borcu ödemelidir. Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine iade etsin. Rabbiniz olan Allah'tan sakının, O'na kulluk edin. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan ayında oruç tutun, hac ibadetini yerine getirin, mallarınızın zekâtını gönül hoşluğuyla verin. Yöneticilerinize Allah'ın kitabına uydukları sürece itaat edin ve böylece rabbinizin cennetine girin. Benden sonra küfre ve sapkınlığa düşüp birbirinizin boynunu vurmayın. Benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir. Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız takdirde bir daha asla yolunuzu şaşırmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı Kur'an'la peygamberinin sünnetidir (veya Ehl-i beyti). Daha sonra Resûlullah, "Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar. O zaman ne diyeceksiniz?" deyince ashap, "Allah'ın risâletini tebliğ ettin, görevini yaptın, bize nasihatte bulundun diye şahitlik ederiz" dediler. Bunun üzerine Resûlullah şehâdet parmağını semaya doğru kaldırdı, sonra da insanlara doğru çevirip indirerek, "Şahit ol yâ rab, şahit ol yâ rab, şahit ol yâ rab!" dedi.

(bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, VII. 307, 330, 376; Buhârî, Hac, 132; Tirmizî, "Tefsîrü'l-Ḳur'an", 10.)

YAZALIM

Kan davaları tamamen kaldırılmıştır.

....
....
....
....

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insanlığa yaptığı son konuşmasından çıkarılabilecek evrensel ilkeleri yazınız.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Vefatı

Hz. Muhammed (s.a.v.), Veda Haccı'nı tamamladıktan sonra Medine'ye döndü. Bir süre sonra rahatsızlandı. Rahatsızlığı artınca mescide gidemedi ve namaz kıldırması için Hz. Ebu Bekir'i (r.a.) görevlendirdi. Hastalığı iyice ağırlaşan Hz. Peygamber 8 Haziran 632 tarihinde 63 yaşında iken vefat etti.

Hz. Peygamberin vefatı Müslümanlar arasında çok büyük bir üzüntüye yol açtı. Hiç kimse onun vefatına inanmak istemedi. Hz. Ebu Bekir (r.a.) "Ey insanlar! Muhammed'e tapan kimler ise bilsin ki gerçekten o ölmüştür. Allah'a kul olan ve ona ibadet eden kimse bilsin ki Allah bakidir, asla ölmez."[19] dedi. Daha sonra **"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi O, ölür ya da öldürülürse siz geri mi döneceksiniz? Kim sözünden geri dönerse Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah şükredenleri ödüllendirir."**[20] ayetini okuyarak Müslümanları teselli etti.

19 Buhârî, Meğâzî, 84.
20 Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.

Görsel 48. Yeşil Kubbe (Mescid-i Nebi)

YORUMLAYALIM

Aşağıdaki ayeti Hz. Peygamberin vefatıyla ilişkilendirerek yorumlayınız.

"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür veya öldürülürse gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim geri dönerse Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah şükredenleri ödüllendirir."

(Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.)

OKUYALIM

NAAT

...
Günler, ne günlerdi, yâ Muhammed;
Çağlar ne çağlardı:
Daha dünyaya gelmeden
Mü'minlerin vardı...
Ve bir gün ki gaflet
Çöller kadardı,
Halîme'nin kucağında
Abdullah'ın yetimi,
Âmine'nin emaneti ağlardı!

Hadice'nin koncası,
Âişe'nin gülüydün.
Ümmetin gözbebeği,
Göklerin Resûlüydün...
Elçi geldin, elçiler gönderdin...
Ruhunu Allah'a,
Elini ümmetine verdin.
Beşiğin, yurdun, yuvan
Mekke'de bunalırsan
Medine'ye göçerdin.

Biz bu dünyadan nereye
Göçelim, yâ Muhammed?
Yeryüzünde, riyâ, inkâr, hıyanet
Altın devrini yaşıyor...
Diller, sayfalar, satırlar
"Ebû Leheb öldü." diyorlar:
Ebû Leheb ölmedi, yâ Muhammed;
Ebû Cehil, kıtalar dolaşıyor!

Neler duydu şu dünyada
Mevlid'ine hayran kulaklarımız:
Ne adlar ezberledi, ey Nebî,
Adına alışkın dudaklarımız!
Artık, yolunu bilmiyor;
Artık, yolunu unuttu
Ayaklarımız!

...

Vicdanlar sakat
Çıkmadan yarına.
İyilikler getir, güzellikler getir
Âdem oğullarına!
...

(Arif Nihat ASYA, Duâlar ve Âminler, s. 64-65.)

Hz. Peygamberin mübarek cenazesi, aralarında Hz. Ali'nin (r.a.) de bulunduğu sahabiler tarafından yıkandı ve kefenlendi. Hz. Peygamber cenaze namazının kılınmasının[21] ardından Mescid-i Nebi'nin yanındaki vefat ettiği odaya defnedildi.

BİLGİ KUTUSU

Hz. Peygamberin Medine'de Mescid-i Nebi'de bulunan mübarek kabrine "Temiz Bahçe" anlamında "Ravza-i Mutahhara" denilmektedir.

21 Mustafa Fayda, "Muhammed", TDV İslam Ansiklopedisi, C 30, s. 422.

4. Bir Sure Tanıyorum: Nasr Suresi ve Anlamı

Zorda olduğunuz bir anda biri size yardım etse neler hissedersiniz?

Nasr suresi, Kur'an-ı Kerim'in 110. suresidir. Sure, üç ayetten oluşmaktadır. Adını surenin ilk ayetinde geçen ve yardım anlamına gelen "nasr" kelimesinden almıştır. Yüce Allah, Nasr suresinde Hz. Peygambere yardım ederek fetihlere kavuşturduğunu ve insanların, bölük bölük İslamiyet'i kabul ettiğini bildirir.

Nasr suresinde Hz. Peygamberin, kendisine ihsan edilen zafer ve nimetler için Yüce Allah'a şükretmesi ve O'ndan af dilemesi emredilir. Aynı zamanda Hz. Peygamberin şahsında tüm müminlere de Allah'a (c.c.) hamt edip şükretmeleri ve O'ndan bağışlanma dilemeleri gerektiği bildirilir.

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. İzâ câe nasrullâhi ve'l feth,

2. Ve raeytennâse yedhulûne fî dînillâhi efvâcâ,

3. Fesebbih bihamdi Rabbike ve'stağfirh. İnnehû kâne tevvâbâ.

Anlamı:

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Allah'ın yardımı ve zafer geldiğinde,

2. Ve insanların Allah'ın dinine bölük bölük girdiğini gördüğünde,

3. Rabb'inin sınırsız şanını yücelt, ona şükret ve ondan bağışlanma dile! Çünkü o, her zaman tövbeleri çokça kabul edendir.

ARAŞTIRALIM

Nasr suresi ile verilmek istenen mesaj nedir? Araştınız.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ilk inen ayetlerde ne anlatılmaktadır? Açıklayınız.

....

....

2. Hz. Peygamber, İslam'ı tebliğ etmeye niçin önce yakınlarından başlamıştır? Açıklayınız.

....

....

3. Medine sözleşmesinin maddeleri nelerdir? Yazınız.

....

....

4. Hicretten sonra Hz. Peygamber, Medine'de hangi faaliyetleri gerçekleştirmiştir? Belirtiniz.

....

....

5. Mescid-i Nebi'nin toplumsal işlevleri nelerdir? Açıklayınız.

....

....

6. Hz. Peygamberin Veda Hutbesinde değindiği konular nelerdir? Yazınız.

....

....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. I. 610 yılında indirilmiştir.

II. İndirildiği geceye "Mevlid Kandili" denilmektedir.

III. Medine döneminde vahyedilmiştir.

IV. Zilhicce ayında indirilmiştir.

V. Ramazan ayında vahyedilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetleriyle ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I ve II **B)** I, II, III **C)** I ve V **D)** I, IV, V

2. Hicret edeceği gece Mekkeli müşrikleri oyalamak ve Hz. Peygambere zaman kazandırmak için onun yatağına yatmış ve kendisine bırakılan emanetleri sahiplerine teslim etmiştir.

Yukarıda anlatılan sahabi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hz. Zeyd (r.a.) **B)** Hz. Ebu Bekir (r.a.)

C) Hz. Ömer (r.a.) **D)** Hz. Ali (r.a.)

3. Aşağıdaki durumlardan hangisi Müslümanların Medine'ye hicret etmesinin sebeplerinden biri değildir?

A) Mekke'de Müslümanlara yönelik boykot uygulanması

B) Mekke'nin sıcak ve kurak bir iklime sahip olması

C) Medine'nin Müslümanlar için daha güvenli bir yer olması

D) Mekke'de Müslümanların eziyet, işkence ve baskıların maruz kalması

4. Hz. Peygamberin, Mekke'nin fethi sırasında Kâbe'ye ya da evine sığınan hiç kimseye dokunulmayacağını ilan etmesi öncelikle neye önem verdiğini gösterir?

A) Yardımlaşmaya **B)** Paylaşmaya

C) Barışa **D)** Dayanışmaya

5. Hz. Peygamber I. Akabe Biatı'ndan sonra Medinelileri İslam'a davet etmek ve onlara Kur'an-ı Kerim'i öğretmek üzere aşağıdaki sahabilerden hangisini göndermiştir?

A) Hz. Ebu Bekir

B) Zeyd b. Harise

C) Musab b. Umeyr

D) Hz. Ali

6. - Taraflar, on yıl boyunca birbirleriyle savaşmayacaktır.

- Mekkelilerden biri Medinelilere sığınırsa geri verilecektir.
- Medinelilerden biri Mekkelilere sığınırsa geri verilmeyecektir.
- Arap kabilelerinden dileyen, istediği tarafla antlaşma yapabilecektir.

Yukarıdaki maddeleri verilen antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Medine Sözleşmesi **B)** Veda Hutbesi

C) Akabe Biatleri **D)** Hudeybiye Antlaşması

7.

Mekke'den hicret edenlere yardım eden Medineli Müslümanlar	**Muhacir**
Hz. Peygamber zamanında yaşayan, Müslüman olarak Hz. Peygamberi çok kısa bir süre olsa da gören, onun sohbetinde bulunan ve yine Müslüman olarak ölen kimse	**Tebliğ**
İçerisinde beş vakit namazın, cuma ve bayram namazlarının kılındığı Müslümanların ibadet yeri	**Sahabi**
Peygamberlerin Allah'ın (c.c.) kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesi	**Mescit**

Yukarıdaki tabloda tanımlar ve kavramlar eşleştirildiğinde hangi kavram dışta kalır?

A) Mescit **B)** Tebliğ **C)** Muhacir **D)** Sahabi

8. Veda Hutbesi'nde aşağıdaki konulardan hangisine değinilmemiştir?

A) Kadın hakları

B) Can ve mal güvenliği

C) Adalet ve eşitlik

D) Şehir yapılanması

9. I. Müslümanlara boykot uygulandı.

II. Mekke'den Medine'ye hicret gerçekleşti.

III. İslam'a davet mektupları gönderildi.

IV. Hüzün yılı yaşandı.

V. Ensar ile muhacir kardeş ilan edildi.

Yukarıdaki olayların kronolojik sıralaması hangi seçenekte doğru verilmiştir?

A) I-IV-II-V-III

B) II-IV-II-V-I

C) I-V-III-IV-II

D) I-II-IV-V-III

10. Mekke'de yiğitliği ve cesaretiyle tanınan .... ile .... de İslam'ı kabul ederek Müslüman oldular. Mekke'deki bu iki güçlü ve itibarlı kişinin Müslüman olması, diğer Müslümanlara moral kaynağı olurken; onları kendi saflarında görmeyi uman müşriklere de büyük bir hayal kırıklığı yaşattı.

Yukarıdaki metinde boş bırakılan kısma aşağıdaki isimlerden hangileri yazılmalıdır?

A) Hz. Ali (r.a.) – Hz. Ebubekir (r.a.)

B) Hz. Hamza (r.a.) – Hz. Ömer (r.a.)

C) Hz. Hamza (r.a.) – Hz. Ali (r.a.)

D) Hz. Ömer (r.a.) – Hz. Osman (r.a.)

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanlarla doldurunuz.

(Ayneyn Tepesi, suffe, hicret, ensar, Hz. Ali (r.a.), Hz. Ebu Bekir (r.a.), Nur Dağı, muhacir, Safa Tepesi)

1. Mekke'den hicret edenlere yardımcı olan Medineli Müslümanlara .... denir.

2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mekkelilere İslam'ı açıktan davetle duyurduğu yer .... dir.

3. Mescid-i Nebi'nin bitişiğinde yer alan kimsesiz ve yoksul Müslümanların barındığı ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin yapıldığı yere .... adı verilir.

4. Müslümanların Mekke'den Medine'ye yaptıkları göç yolculuğuna .... adı verilir.

5. Hz. Peygamber, hicret yolculuğuna en yakın dostu.................................ile beraber çıkmıştır.

D. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanların başına (Y) yazınız.

1. (   ) Müslümanların ilk hicret ettiği yer Habeşistan'dır.

2. (   ) Hz. Peygamberin Allah (c.c.) tarafından Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülüşüne miraç denir.

3. (   ) Medine Sözleşmesi, yalnızca Medineli Müslümanlarla yapılmıştır.

4. (   ) Hz. Peygamber, Medine'de vefat etti.

5. (   ) Hicret yolculuğu esnasında Hz. Muhammed (s.a.v.) ile Hz. Ebu Bekir Hira Mağarası'nda saklanmıştır.

BULALIM

- 1 numaralı kutudan başlayarak içten dışa doğru soruların cevaplarını bulunuz.
- Cevapların hangi sayı aralığında olduğu soruların başında belirtilmiştir.
- Tüm bulmacayı çözdükten sonra şifrelenmiş hadiste belirtilen rakamlara hangi harfler denk geldiyse yerine yerleştiriniz ve şifreye bulunuz.

SORULAR

1-6: Peygamberlerin Allah'ın (c.c.) kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesi

7-12: Hz. Peygamber zamanında yaşayan, Müslüman olarak Hz. Peygamberi çok kısa bir süre olsa da gören, onun sohbetinde bulunan ve yine Müslüman olarak ölen kimse

13-17: Mekke'den hicret edenlere yardım eden Medineli Müslümanlar

18-26: Hz. Peygamberin, amcası Ebu Talib ile eşi Hz. Hatice'yi (r.a.) art arda kaybettiği yıl

27-31: Mescid-i Nebi'nin bitişiğine hem kimsesiz ve yoksul Müslümanların kalması hem de eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için yapılan bölüm

32-38: Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlar

39-42: Hz. Peygamberin bir gece Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Mekke'deki Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya götürülüşü mucizesi

43-47: Tebliğin diğer adı

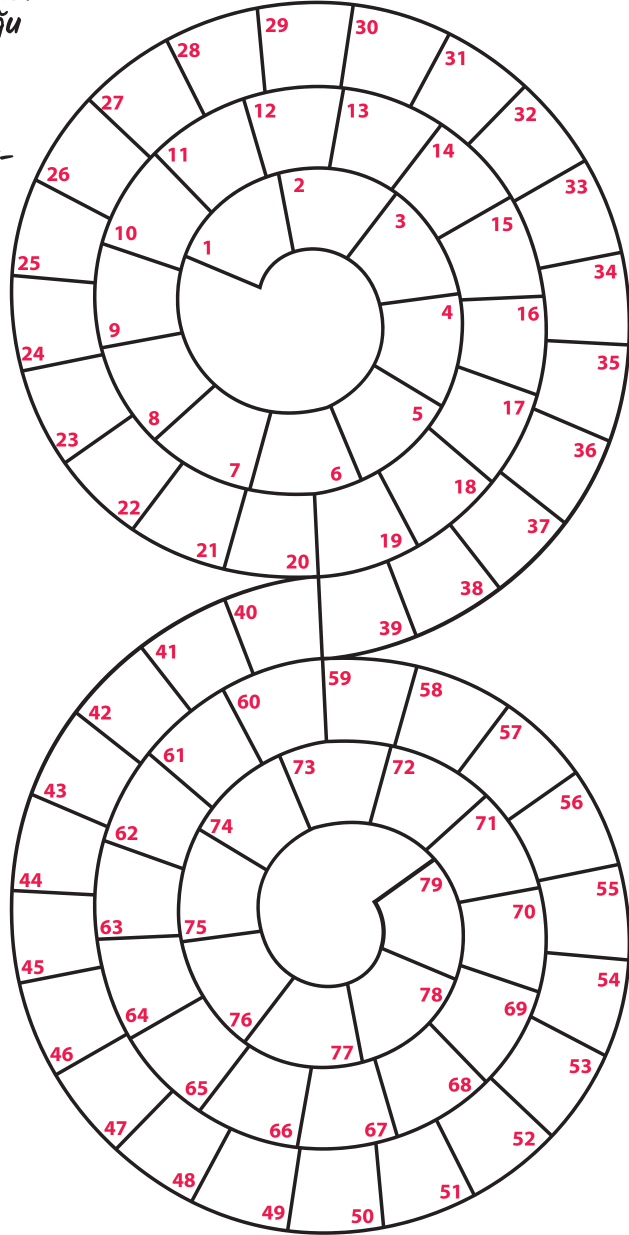
48-51: Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetlerinin bulunduğu sure

52-56: Hz. Peygamberin Mescid-i Aksa'da Allah'ın (c.c.) huzuruna yükseltilmesi mucizesi

57-62: Nasr suresinde geçen "nasr" kelimesinin anlamı

63-73: Peygamberimizin hac esnasında Arafat'ta Müslümanlara hitaben yaptığı konuşma

74-79: İslam tarihinde Mekke'den Medine'ye gruplar halinde ve gizlice yapılan göç yolculuğuna verilen isim

ŞİFRELENMİŞ HADİS

60	28	44

52	19	32	12	22	73	22

40	12	49	35	34	61	60	24	77

Görsel 49

5. ÜNİTE

TEMEL DEĞERLERİMİZ

Ünitemize Hazırlanalım

1. Bir şeye ihtiyaç duyduğunuzda arkadaşınız size yardım etse ne hissedersiniz? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

2. Peygamberimize olan sevgimizi gösteren davranışlar nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. Vatan ve milletle ilgili atasözleri bularak defterinize yazınız.

4. Ramazan ve Kurban Bayramlarında çevrenizde ne gibi farklılıklar yaşanıyor? Gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kavramlar : Din, değer, şehitlik, gazilik, bayram, kandil

1. Toplumumuzu Birleştiren Temel Değerler

Sizce bir toplumun ortak değerleri neler olmalıdır?

İnsanları bir arada tutan ve bir toplum oluşturmalarını sağlayan bazı değerler vardır. Bu değerler sayesinde bireyler birbirlerine sevgi, saygı ve hoşgörü ile bakar ve bir arada yaşama kültürü geliştirir. Dinî değerler, Peygamber ve ehl-i beyt sevgisi, vatan, millet ve bayrak sevgisi toplumumuzu birleştiren, milli birlik ve beraberliğimizi güçlendiren değerlerdir.

Din

İnsanlar, bireysel ve toplumsal yönü olan varlıklardır. Bu nedenle topluluk halinde yaşarlar. Birlikte yaşama ihtiyacı olan insanların birbirlerine karşı bazı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. İnsanların bu sorumlulukları yerine getirebilmesi için uymaları gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeleri belirleyen unsurların başında din gelir.

Din, sözlükte "âdet, yol, gidişat" anlamlarına gelir. Terim olarak ise "akıl sahibi insanları kendi istek ve hür iradeleri ile hayırlı olan şeylere götüren ilahi kanunlar" şeklinde tanımlanır.[1] Din, hem bireysel hem toplumsal hayatında insana yol gösterir. İnsanları ortak değerler etrafında bir arada tutar. Fertlerin birbirine bağlanıp kaynaşmasını ve sosyal hayatın uyumlu bir şekilde sürmesini sağlar. Dinin önemle üzerinde durduğu değerlerden bazıları; sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, doğruluk dürüstlük, güven ve empatidir.

Toplumda birlik ve beraberliğin sağlanması, dinî ve millî değerlerin yaşanabilmesine bağlıdır. İslam dini, inananlar arasında birlik beraberlik duygusu oluşturmayı amaçlar ve bunun sürdürülmesine büyük önem verir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de bu değerlere ve onların toplumsal açıdan önemli olduklarına işaret etmiştir.[2]

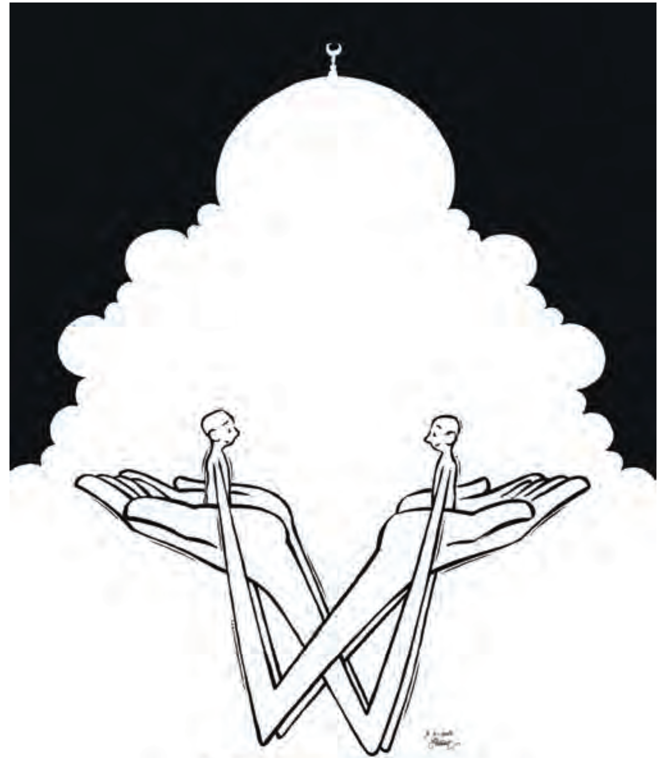

Görsel 50. Toplumumuzu ayakta tutan, birlik beraberliğimizi sağlayan temel değerlerimiz

1 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 59-60.
2 bk. Fâtır suresi, 28. ayet; Mü'minun suresi, 8. ayet.

İslam dininde toplumsal bütünleşme, birlik ve beraberlik en önemli değerlerden biridir. Bu bütünleşme de öncelikle tevhid inancıyla sağlanır. İslam'da inananlar, Allah (c.c.) karşısında eşittir. Irkları, dilleri, renkleri ne olursa olsun ayrım yapılmaz. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de **"Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır."**[3] ayetiyle açıklanmış, inananların sevgi ve kardeşlik bağı ile tek vücut olması istenmiştir.[4]

İslam tarihinde din kardeşliğinin pek çok örneğini görmek mümkündür. Bunun en güzel örneğini bize ilk Müslümanlar göstermiştir. Hicret olayı, İslam toplumundaki birlik, beraberlik ve kardeşliğin en önemli sembolüdür. Hicret esnasında Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlar çok zorluk çekmiş, tüm mal varlıklarını, evlerini, yurtlarını bırakıp Medine'ye taşınmışlardır. Ensar, muhacirlere yardım etme konusunda adeta birbirleriyle yarışmış, sahip oldukları pek çok şeyi paylaşmışlardır. Mekkeli ve Medineli Müslümanlar arasında gerçekleşen bu toplumsal dayanışma örneği Kur'an-ı Kerim'de övülmüş[5] ve bütün Müslümanlara örnek gösterilmiştir. Ensar ve muhacir kardeşliği bugün de bütün Müslümanlar için örnektir.

Görsel 51. Mümin müminin kardeşidir.
(Buhârî, İkrah, 7.)

İslam dininde insanlar; zenginlik, makam, mevki, soy, sop gibi özellikleriyle değerlendirilmez. Herkes Allah (c.c.) karşısında eşittir. Allah'a (c.c.) gönülden bağlı olan, itaat eden, inancında ve davranışlarında samimi olmaya çalışan herkes Allah (c.c.) katında değerlidir. Kur'an-ı Kerim'de bu konu hakkında şöyle buyrulmuştur: **"... şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanızdır. Allah bilendir, haberdardır."**[6]

BİLGİ KUTUSU

*Üstün nitelik, meziyet, kıymet anlamına gelen **değer**, bir ulusun sahip olduğu maddi ve manevi ögelerin bütünüdür.*

3 Rûm suresi, 22. ayet.
4 Hucurât suresi, 10. ayet.
5 bk. Enfâl suresi, 74. ayet.
6 Hucurât suresi, 13. ayet.

YORUMLAYALIM

"Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar mutluluğa kavuşanlardır."

(Haşr suresi, 9. ayet.)

Yukarıdaki ayeti İslam kardeşliği açısından yorumlayınız.

İslam'da toplumsal birlik ve bütünlüğü, sosyal hayatın düzenini bozan, insanları birbirine düşüren kötü davranışlar yasaklanmıştır. İnsanları birbirine yaklaştıracak, sevgi, dostluk, kardeşlik duygularını canlandıracak davranışlar emredilmiştir. Hasta olan birini ziyaret etmek, komşu hakkı gözetmek, ihtiyaç sahibi birine yardım etmek, akrabaları ziyaret etmek, selamlaşmak, hediyeleşmek gibi güzel davranışlar emredilmiştir. Kıskançlık, israf, cimrilik, yalan söylemek, dedikodu yapmak, iftira etmek, hırsızlık gibi kötülükler ise yasaklanmıştır. Bütün bu emir ve yasaklar toplumun mutlu ve huzurlu olarak bir arada yaşayabilmesi için gereklidir.

Kur'an-ı Kerim'de Müslümanların birbirlerini iyiliğe teşvik edip kötülükten sakındırmaları emredilmiştir. Yüce Allah **"... iyilikte ve kötülükten sakınmakta yardımlaşın, günah işlemek ve aşırı gitmekte yardımlaşmayın..."**[7] buyurarak bu durumu ifade etmiştir. Bir toplumda iyiliği emreden, kötülükten sakındıran kimseler varsa orada birlik ve düzen vardır. Müminler arasında toplumsal bütünlüğün devamı buna bağlıdır.

Kur'an-ı Kerim'de aile, akraba ve komşulara iyi davranmak tavsiye edilmiştir. Yüce Allah bir ayette şöyle buyurmaktadır: **"... Ana babaya, yakınlara, yetimlere, düşkünlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve elinizin altında bulunan kimselere iyilik edin. Allah, kendini beğenip övünenleri elbette sevmez."**[8] Hz. Peygamber de sözleri ve uygulamalarıyla bunu desteklemiştir. Bir hadisinde *"Kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa, misafirine ikramda bulunsun. Kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa, akraba ile irtibatını sürdürsün..."*[9] buyurmuştur.

KONUŞALIM

Bir Müslümanın din kardeşiyle üç günden fazla küs durması helal olmaz."

(Buhârî, Edep, 57.)

Yukarıdaki hadis-i şerife göre, küs kalmak toplumu oluşturan fertlerin birbirleriyle ilişkilerini nasıl etkiler? Sınıfta arkadaşlarınızla konuşunuz.

7 Mâide suresi, 2. ayet.
8 Nisâ suresi, 36. ayet.
9 Buhârî, Edeb, 85.

BULALIM

Harflerinin yerleri değiştirilmiş olan kelimeleri, aşağıda verilen tanımlarına uygun şekilde bularak yazınız.

1 TAADEL → ------

5 EÜNVG → ------

2 ESİVG → -------

6 MAEPTİ → -------

3 GYASI → ----

7 BARSI → -----

4 RUĞOULKD → ----

8 OUUMLSLUKR → ---------

1. Doğru olana göre karar vermek, hakkı gözetmek.
2. Bir şeye ya da bir kimseye karşı yakın ilgi duymak, bağlanmak.
3. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı sebebiyle bir kimseye bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü olmak.
4. Yalandan uzak durmak.
5. Korku, çekinme ve kuşku duymadan bağlanmak.
6. Kişinin kendini başka birinin yerine koyabilmesi.
7. Olumsuzlukları olumlu kılmak için gösterilen metanet.
8. Üzerine düşen görevi aksatmadan düzgün bir şekilde yapmak.

NOT EDELİM

Müslümanların birbirlerine karşı yerine getirmeleri gereken sorumlulukları vardır. Hz. Peygamber: "Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır: Onunla karşılaştığın zaman selâm ver, seni davet ettiğinde git, senden nasihat istediğinde nasihat et, aksırıp Allah'a hamt ettiğinde ona duayla karşılık ver, hastalandığında onu ziyaret et ve öldüğünde cenazesine katıl." buyurarak bu sorumlulukları açıklamıştır.

(Müslim, Selâm, 5.)

Toplumda birlik ve bütünlük duygusu tevhid inancıyla inşa edilmiş, arkasından ibadetlerle sistemleştirilmiştir. İbadetler, hem birey ile Allah (c.c.) arasında hem de inananlar arasında bağ oluşturur. Düzenli olarak yerine getirilen ibadetler, kişilerde ahlaki değerlerin yerleşmesine ve pekişmesine yardımcı olur. İnsanlar arasındaki sevgi ve muhabbet bağlarını kuvvetlendirir. İslam'da namaz, oruç, hac, zekât, sadaka, kurban gibi ibadetler toplumsal birliğin temelini oluşturan ibadetlerdir.

YAZALIM

"Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, akrabaya yardım etmeyi emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve zorbalığı yasak eder. Tutasınız diye size öğüt verir."

(Nahl suresi, 90. ayet.)

Yukarıda verilen ayette toplumsal bütünleşmeyi sağlayacak üç davranış emredilmiş, bu bütünleşmeyi önleyecek üç davranış ise yasaklanmıştır. Bu davranışların neler olduğunu aşağıdaki boşluklara yazınız.

Emredilen Davranışlar	Yasaklanan Davranışlar
1.	1. ....
2.	2. ....
3.	3. ....

Görsel 52. Cemaatle namaz Müslümanlar arasında birlik beraberlik duygularını güçlendirir.

Müslümanların ibadethaneleri olan camiler, toplumsal hayatta da önemli yer tutar. Cami kelimesi; toplayan, bir araya getiren anlamına gelir.[10] Allah'ın (c.c.) huzurunda her türlü sosyal, kültürel, mesleki farklılıklar bir kenara bırakılır. Pek çok farklılığa sahip olan insanlar, camide Allah'a (c.c.) kulluk etmek amacıyla aynı safta birleşir.

TAMAMLAYALIM

Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun cümleler ile tamamlayınız.

TOPLUMSAL BİRLİK VE BERABERLİĞİN SAĞLANMASI İÇİN

- Birbirimize karşı anlayışlı olmalıyız.
- ....
  ....
- ....
  ....
- ....
  ....

10 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 44.

Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi

KONUŞALIM

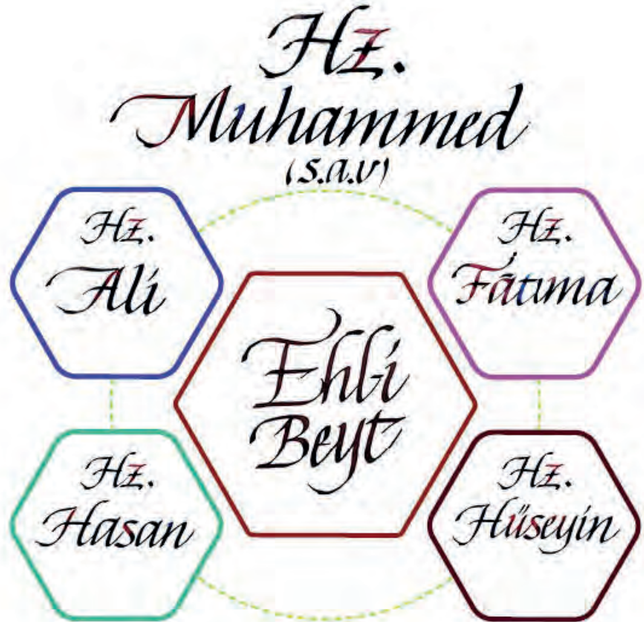
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün verilerine göre Türkiye'de nüfus kütüklerine kayıtlı en çok kullanılan isimler sırasıyla şunlardır:

Kadın İsmi	**Erkek İsmi**
Fatma	Mehmet
Ayşe	Mustafa
Hatice	Ahmet

Sizce bu isimlerin tercih edilme sebebi ne olabilir? Sınıfta arkadaşlarınızla konuşunuz.

"Ev halkı" anlamına gelen **ehl-i beyt**, İslam'ın ilk dönemlerinden beri Hz. Peygamberin ailesi ve soyu için kullanılan bir tabirdir.[11] İslam toplumunda sevgi ve dostluğun kaynağı, kardeşlik ve yardımlaşmanın ortak noktalarından biri ehl-i beyttir. Çünkü Hz. Peygamberin aile fertleri, onun terbiyesinden geçmiştir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "**... Ey Peygamberin ev halkı! (ehl-i beyt) Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister."**[12]

Ehl-i beyt, İslam toplumunda önemli bir yere sahiptir. Onlar, Hz. Peygamberin yanında bulunmuş, her türlü sıkıntıya onunla birlikte katlanmışlardır. Hz. Peygamberden öğrendiklerini yaşayarak diğer Müslümanlara örnek olmuşlardır. Tüm Müslümanlar ehl-i beyti samimiyetle sever. Bu sevginin temelinde Hz. Peygamber sevgisi vardır. Peygamber sevgisinin temelinde ise Allah (c.c.) sevgisi vardır.

Peygamber ve ehl-i beyt sevgisi İslam toplumunun ortak değeridir. Bu sevgi bizi bir araya toplar, birleştirir. Peygamber ve ehl-i beyt sevgisi toplumu etkilemiştir. Bu sayede kültür, sanat, edebiyat dünyamız zenginleşmiştir.

11 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 67.
12 Ahzâb suresi, 33. ayet.

YORUMLAYALIM

"Size çeşitli nimetler verdiği için Allah'ı seviniz. Allah sevgisiyle beni seviniz. Benim sevgimle de ehl-i beytimi seviniz."

(Tirmizî, Menâkıb, 32.)

Yukarıda verilen hadisi peygamber ve ehl-i beyt sevgisi açısından yorumlayınız.

PAYLAŞALIM

Adı Güzel Kendi Güzel Muhammed

Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed,
Şefâat eyle bu kemter kuluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Mü'min olanların çoktur cefâsı,
Ahirette olur zevk-u sefâsı,
On sekiz bin âlemin Mustafâ'sı,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Yedi kat gökleri seyrân eyleyen,
Kürsûnün üstünde cevlân eyleyen.
Mi'râcda ümmetin Hak'dan dileyen,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Ol çâriyâr anın gökler yâridir,
Anı seven günahlardan beridir,
On sekiz bin âlemin serveridir,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Aşık Yunus neyler iki cihânı sensiz,
Sen Hak Peygambersin şeksiz, gümânsız
Sana uymayanlar gider imânsız,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

(Yunus Emre, Divan, s. 319.)

Görsel 53

Yukarıdaki şiiri okuyunuz. Sizde ne gibi duygular uyandırdı? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Vatan, Millet ve Bayrak Sevgisi

Din, dil, tarih ve kültür birliği içinde aynı toprak parçası üzerinde yaşayan insan topluluğuna **millet** denir. Vatan, bayrak, milli marş gibi değerler toplumda birliği sağlayan ortak değerlerin en önemlilerindendir. Bunlar, bir milleti millet yapan ve fertleri aynı gaye etrafında birleştiren değerlerdir. Bu değerler olmazsa o toplum kimliğini kaybeder. Toplum ancak bu değerlere bağlı olarak yaşadığı sürece mutlu ve huzurlu olur.

Vatan, toplumun ve milletin yuvasıdır. Atalarımız, "Bülbülü altın kafese koymuşlar. İlle vatanım demiş." sözüyle bunu anlatmak istemiştir. Vatan denilen toprak parçası, bir milletin bağımsız olarak yaşadığı yerdir. Vatan, her ne kadar insanların yaşadığı toprak parçası olarak tanımlansa da yalnızca bundan ibaret değildir. İnsanların bir yeri vatan olarak benimsemeleri için manevi unsurlara da ihtiyaç vardır. Bunlar; din, dil, örf, adet, gelenek ve göreneklerdir. Bir millet, vatanı üzerinde bu değerleri koruduğu sürece varlığını sürdürür.

İnsan doğduğu, büyüdüğü, anılar biriktirdiği, tarih ve kültürünün şekillendiği, akraba ve tanıdıklarının yaşadığı yere karşı sevgi besler. Ayrı kalınca özlemle vatanına kavuşmak ister. Hz. Peygamber de doğup büyüdüğü şehir Mekke'yi çok sevmiş, bu sevgisini şu sözlerle dile getirmiştir: *"(Ey Mekke!) Vallahi sen Allah'ın en hayırlı ve Allah'a en sevimli olan beldesisin. Senden çıkarılmış olmasaydım seni asla terk etmezdim."*[13]

Görsel 54. "Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır.
Toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır."

Vatanı ve milleti sevmek, korumak, savunmak kutsal bir görevdir. Bir toprağın vatan olma özelliğini devam ettirebilmesi için onun kıymetinin bilinmesi ve korunması gerekir. Din, dil, örf, adet, gelenek, görenek gibi manevi değerler ancak bu şekilde yaşatılabilir ve yeni nesillere aktarılabilir.

PAYLAŞALIM

"Vatan sevgisi imandandır." sözünden ne anlıyorsunuz?

Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

13 Tirmizî, Menâkıb, 68.

YORUMLAYALIM

BAYRAK

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.
Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.
Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızıllığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.
Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yeryüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!

(Arif Nihat ASYA, Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor, s. 24.)

Yukarıda verilen şiiri bayrak sevgisi açısından yorumlayınız.

Görsel 55

Bayrak, bir milletin bağımsızlığının, birlik ve beraberliğinin sembolüdür. Rengini şehitlerimizin kanından alır. Ecdadımızın emaneti ve değerli bir mirasıdır. Bayrağın taşıdığı bu anlamdan dolayı ona yapılacak herhangi bir kötülük, söylenecek kötü söz kabul edilemez. Bu emaneti şerefle taşımak her bireyin vazifesidir. Bayrağımızı sevmek ve saygı göstermek duyguların en özelidir.

Bağımsızlığımızın sembollerinden biri de İstiklal Marşı'dır. Millî Şairimiz Mehmet Akif ERSOY, hürriyetin sembolü bayrağımızın şerefle dalgalanması için atalarımızın yaptığı fedakârlıkları millî marşımızda anlatmıştır. Bu fedakârlıkları hatırımızda tutmak, törenlerde millî marşımızı samimiyetle okumak hepimizin görevidir.

Vatanını ve milletini seven bir kimse; insanlar arasında din, dil, renk, ırk vb. konularda ayrım yapmaz. Vatan ve milleti uğruna fedakârlık yapmaktan çekinmez. Üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.

Vatan, millet, bayrak gibi kutsal değerleri canı pahasına savunup bu uğurda yaralananlara **gazi**, ölenlere ise **şehit** denir. Şehitlik ve gazilik en yüce mertebelerdendir. İslam dini, insanların değerlerini paylaşarak bir arada yaşadıkları vatanı sevmeyi, korumayı emretmiş, savunmayı kutsal bir görev saymıştır. Bu açıdan Hz. Peygamber, vatan için nöbet tutmanın önemini şöyle anlatmıştır: *"Bir gün ve bir gece nöbet tutmak, bir ay oruç tutup geceleri namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Şayet (kişi nöbette) ölürse yapmakta olduğu işin sevabı devam eder, rızkı da devam eder ve kabirdeki sorgu meleklerine karşı güven içinde olur."*[14]

Vatanı savunmak, sadece sahip olunan toprakları korumak değildir. Üzerinde yaşayan insanların dinini, canını, malını korumak, huzur içinde yaşamalarını sağlamaktır.

Dinî ve millî değerlerimizi korumak, hepimizin görevidir.

Görsel 56

14 Müslim, İmare, 163.

PAYLAŞALIM

Bir doktor, öğretmen, çiftçi, eczacı, avukat, öğrenci vatanını korumak için neler yapabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 57

Görsel 58

Görsel 59

Görsel 60

Görsel 61

Görsel 62

Tarihimiz, şehit ve gazi olan nice askerlerin kahramanlık öyküleri ile doludur. Üzerinde yaşadığımız bu topraklar, kefensiz yatan binlerce şehidin kanıyla sulanmış mukaddes yerlerdir. Mehmet Akif Ersoy, dizeleriyle bu gerçeği dile getirmiştir:

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

YORUMLAYALIM

"Allah yolunda öldürülenlere 'Ölüler' demeyin, zira onlar diridirler, fakat siz farkında değilsiniz."

(Bakara suresi, 154. ayet.)

Yukarıdaki ayeti İslam'ın şehitliğe bakışı açısından yorumlayınız.

Görsel 63

7 Ağustos 2016'da İstanbul Yenikapı'da düzenlenen Demokrasi ve Şehitler Mitingi, birlik ve beraberliğimizin en güzel örneklerindendir.

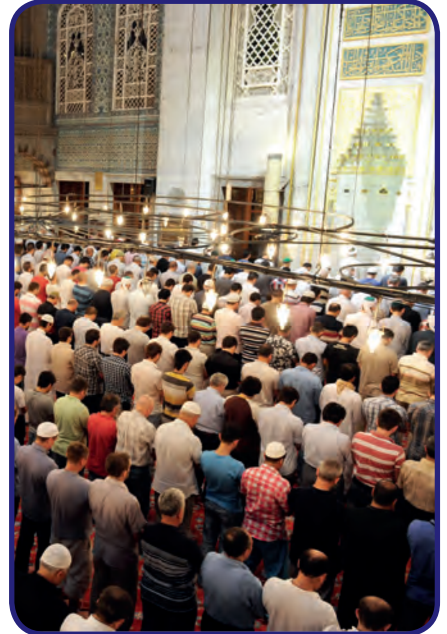
Şehit ve gaziler vatan, ezan, bayrak gibi değerleri korumak için gözlerini kırpmadan canlarını ortaya koymuşlardır. Bu topraklarda Kurtuluş Savaşı başta olmak üzere sayısız kahramanlıklar yaşanmıştır. 15 Temmuz'da sergilenen kahramanlık da bunun son örneklerindendir. Bu yüzden şehit ve gazilerimizi daima minnetle anmalı ve onlara şükran borcumuzu unutmamalıyız.

2. Dinî Bayramlar, Önemli Gün ve Geceler

İslam dininde önemli gün ve geceler hakkında neler biliyorsunuz?

Dinî bayramlar, önemli gün ve geceler toplumsal bütünleşmeye katkı sağlar. Kandiller, cuma günleri, Ramazan ve Kurban Bayramları; toplumu bütünleştiren, birlik beraberlik duygusunu pekiştiren özel günlerdir.

Cuma günü "toplamak, bir araya getirmek, toplanılan gün" anlamına gelir. Dinimizde cuma günü, Müslümanların bir araya gelip haftalık görüşmelerini gerçekleştirdikleri özel bir toplanma ve bayram günüdür. Cuma günü, Müslümanlar açısından gerek birey gerek toplum olarak büyük bir öneme sahiptir. Hz. Peygamber, bugünün önemini şöyle açıklamıştır: *"Güneşin doğduğu en hayırlı gün, cuma günüdür..."*[15] Cuma namazı, bu günü farklı ve önemli kılan bir ibadettir. Cuma günlerinde Müslümanlar, büyük kalabalıklar halinde toplanır,

Görsel 64.
Cuma günü, Müslümanların bayramıdır.

15 Müslim, Cuma, 18.

Cuma günü Hz. Peygamberin yapmamızı tavsiye ettiği davranışlar:

Görsel 65
Abdest almak

Görsel 66
Sadaka vermek

Görsel 67
Selamlaşmak

Görsel 68
Kur'an-ı Kerim okumak

Görsel 69
Temiz elbiseler giyinmek

Görsel 70
Mezarlıkları ziyaret etmek

Allah'ı (c.c.) anmak ve ibadet etmek için cuma namazı kılarlar. Cuma günü sadece namaz kılınmaz, onun öncesinde hutbe okunur. Hutbede toplumu ilgilendiren konular ele alınır, sorunlara ışık tutulur ve çözüm üretilir.

Dinî ve millî bakımdan önemli olan ve toplumca kutlanan günlere **bayram** denir. Bayramlar, sevinç ve neşe günleridir. İslam dininde iki büyük bayram vardır. Bunlar; Ramazan ve Kurban Bayramıdır. Hicretin ikinci yılından beri kutlanan bu bayramlar[16], dünyanın dört bir tarafında bulunan tüm Müslümanların ortak değeridir. Bayram günleri, misafire ikramın, akraba ziyaretlerinin, dayanışma ve paylaşmanın yaşandığı özel zamanlardır.[17]

BİLGİ KUTUSU

Hz. Peygamber, Medine'ye hicret ettikten sonra, Medine halkının bazı günlerde kutlama yaptıklarını görmüş ve bu günlerin ne anlama geldiğini sormuştur. Medine halkı: "Biz eskiden beri bu iki gün kutlama yaparız." dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Allah Teala, cahiliyedeki o günlerin yerine size daha hayırlısını verdi. Onlar Ramazan ve Kurban Bayramı günleridir."

(Ebu Dâvûd, Salât, 246; Nesâi, Salâtu'l-îdeyn, 1.)

Bayram günleri; bir araya gelinerek ikram ve ziyafetin yapıldığı, aynı zamanda yetim ve yoksulların da gözetildiği günlerdir. Toplumu oluşturan fertlerin bütünleşip, kaynaştığı zamanlardır. Bayram namazları da bu bütünleşmeye katkı sağlayan unsurlardandır.

16 bk. İbrahim Bayraktar, "Bayram", TDV İslam Ansiklopedisi, C 5, s. 259.
17 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 34.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Görsel 71

Hz. Peygamber, Ramazan Bayramlarında namazdan önce hurma yermiş. Onun bu sünnetini Müslümanlar devam ettirmiş ve bayramda tatlı ikramı geleneği doğmuştur.

(bk. Nebi Bozkurt, "Bayram", TDV İslam Ansiklopedisi, C 5, s. 261.)

Bayramlarda büyüklerimizin ellerini öpüp, hayır dualarını almalıyız. Akraba ve komşularımızla bayramlaşmalı, onlara karşı güler yüzlü olmalıyız. Hasta olan tanıdıklarımızı ziyaret etmeli, geçmiş olsun dileklerimizi iletmeliyiz. Mezarlık ziyareti yaparak, bizden dua bekleyen yakınlarımızın ruhları için dua etmeliyiz. Dargın olanları barıştırmaya çalışmalı, çevremizdeki insanlara iyi davranmalıyız. Kırıcı ve incitici davranışlardan uzak durmalıyız. Bütün bu davranışlar, toplumdaki birlik beraberlik duygusunu sağlamlaştırır, ayrılık ve düşmanlıkların yok olmasını sağlar.

Müslümanlar, cuma ve bayramlar dışında bazı gün ve geceleri de mübarek kabul etmişlerdir. Müslümanlar tarafından mübarek sayılan bu özel gecelere **kandil** denir. Bunlar; Mevlid, Regâib, Miraç, Berat ve Kadir Geceleridir.

Buna bayram ayı derler
Bal ile şekerden yerler
Eskiden âdet olmuş
Bekçiye bahşiş verirler.

Görsel 72

Mevlid kandili, hicri takvime göre Rebîuevvel ayının on ikinci günüdür ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya geldiği gecedir. Bu gecede Hz. Peygambere salat ve selam getirilir, onun örnek şahsiyetinden ve davranışlarından bahsedilir.

Regâib Kandili, Recep ayının ilk cuma gecesidir. Bu gecede dua etmek, Allah'tan (c.c.) bağışlanma dilemek, Kur'an-ı Kerim okumak, Hz. Peygambere salatüselam getirmek ve ibadet etmek tavsiye edilmiştir.

Görsel 73

BİLİYOR MUSUNUZ?

Osmanlı Padişahı II. Selim döneminde mübarek gecelerde minarelerde kandiller yakılmaya başlanmıştır. Bu nedenle bu gecelere kandil geceleri denilmiştir.

(bk. Nebi Bozkurt, "Kandil", TDV İslam Ansiklopedisi, C 24, s. 300.)

Miraç Kandili, Recep ayının yirmi yedinci gecesidir. Bu gecede Hz. Peygamber, Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmüş,[18] oradan göğe yükseltilerek ona Allah'ın (c.c.) ayetleri ve olağanüstü nimetleri gösterilmiştir. Beş vakit namaz bu gecede farz kılınmıştır. Müslümanlar, Miraç Gecesi'ni Kur'an-ı Kerim okuyarak, namaz kılarak, Hz. Peygambere salat ve selam göndererek değerlendirirler.

Berat Kandili, Müslümanların günahtan kurtulup Allah'ın (c.c.) affını elde etmeyi umdukları Şaban ayının on beşinci gecesidir. Hz. Peygamber, Berat Kandili'nin ibadetle geçirilmesini tavsiye etmiştir.

Kadir Gecesi, Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başlandığı[19] Ramazan ayının 27. gecesidir. Kur'an-ı Kerim'de bu gecenin bin aydan hayırlı olduğu bildirilmiştir.[20] Müslümanlar, bu geceyi ibadet ederek geçirirler. Hz. Peygamber, bu geceye ulaşan müslümanların *"Ey Allah'ım! Sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de bağışla."*[21] diye dua etmelerini tavsiye etmiştir.

Müslüman toplumlarda, kandil gecelerine özel anlamlar yüklenmiştir. Bu gecelerde ibadet edilir, dargın olanlar barışır, büyükler ziyaret edilir, komşular birbirine ikramda bulunur. Bütün bunlar toplumun ortak bir ruha sahip olmasına vesile olur.

18 İsrâ suresi, 1. ayet.
19 bk. Kadir suresi, 1. ayet.
20 bk. Kadir suresi, 3. ayet.
21 Tirmizî, Deavât, 84.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Toplumun birlik ve beraberliğini sağlayan temel değerlerimiz nelerdir? Açıklayınız.

....

....

2. Peygamber ve ehl-i beyt sevgisi toplumsal bütünleşmeye nasıl katkı sağlar? Açıklayınız.

....

....

3. Vatanımıza, milletimize ve bayrağımıza karşı görevlerimiz nelerdir? Sıralayınız.

....

....

4. Hz. Peygamberin cuma günü yapılmasını tavsiye ettiği davranışlar nelerdir? Sıralayınız.

....

....

5. Bayram günleri Müslümanlar için neden önemlidir? Açıklayınız.

....

....

6. İslam dininde özel gün ve geceler hangileridir? Açıklayınız.

....

....

B. Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Ehl-i Beytle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Ehl-i beyt, Hz. Peygamberin ailesidir.

B) Hz. Peygamberi örnek almışlardır.

C) Kur'an-ı Kerim'de ehl-i beyt hakkında ayet bulunmamaktadır.

D) İslam toplumunda sevgi ve dostluğun kaynağı olmuşlardır.

2. İslam'da dayanışmayı sağlayacak davranışlar emredilmiş, dayanışmayı engelleyecek davranışlar ise yasaklanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi yasaklanan davranışlardandır?

A) Hoşgörülü olmak

B) Ayrımcılık yapmak

C) Doğru sözlü olmak

D) Adaletle muamele etmek

3. **I.** Sevmek ve saygı göstermek

II. Yükseklerde dalgalandırmak

III. Birlik ve beraberliğin sembolü olduğunu unutmamak

Yukarıdakilerden hangileri bayrağa karşı görevlerimizdendir?

A) I-II **B)** I-III **C)** I-II-III **D)** II-III

4. Müslümanlar, cuma ve bayramlar dışında bazı gün ve geceleri de mübarek kabul etmişlerdir. Müslümanlar tarafından mübarek sayılan bu özel gecelere .... denir.

Yukarıdaki metinde boş bırakılan yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?

A) Kutsal **B)** İlahî **C)** Kandil **D)** Mevlid

5. Aşağıdakilerden hangisi toplumu birleştiren temel değerler arasında <u>yer almaz?</u>

A) Vatan **B)** Marş **C)** Irk **D)** Bayrak

6. Vatan, millet, bayrak gibi kutsal değerleri canı pahasına savunup bu uğurda yaralananlara ...., ölenlere ise .... denir.

Boşluklara gelecek uygun kelimeler sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) Komutan-Subay **B)** Gazi-Şehit

C) Asker-Polis **D)** Şehit-Gazi

7. Bayramlarda büyüklerimizin ellerini öpüp, hayır dualarını almalıyız. Hasta olan tanıdıklarımızı ziyaret etmeli, geçmiş olsun dileklerimizi iletmeliyiz. Dargın olanları barıştırmaya çalışmalı, çevremizdeki insanlara iyi davranmalıyız. Kırıcı ve incitici davranışlardan uzak durmalıyız.

Bu metinde vurgulanan <u>asıl</u> düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bayramlar, toplumu oluşturan fertlerin bütünleşip, kaynaştığı zamanlardır.

B) Bayramlar, ikram ve ziyafet günleridir.

C) Bayramlarda fakir ve yoksullar gözetilir.

D) Bayramlarda misafirlere tatlı ikram edilir.

8. "Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, misafirine ikramda bulunsun. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, akraba ile irtibatını sürdürsün..." (Buhâri, Edep, 85.)

Yukarıdaki hadis-i şerifte verilmek istenen <u>asıl</u> mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bayramlarda misafire ikramda bulunmak gerekir.

B) Hz. Peygamber, toplumsal bütünlüğün önemini vurgulamıştır.

C) Allah'a (c.c.) ve ahiret gününe iman etmek, imanın şartlarındandır.

D) İslam dininde, inananlar akraba ziyaretine teşvik edilmiştir.

BULALIM

Aşağıdaki sözcük avını çözüp, kalan harflerin oluşturduğu sözü bulunuz.

VATAN DEĞER DİN KURBAN CUMA BİRLİK

MİLLET ŞEHİT BAYRAM DİL RAMAZAN

KANDİL BAYRAK GAZİ PEYGAMBER

V	G	B	A	Y	R	A	K	E	D
A	L	Ş	E	H	İ	T	İ	N	E
T	G	A	Z	İ	C	D	İ	L	Ğ
A	A	B	A	Y	R	A	M	N	E
N	P	E	Y	G	A	M	B	E	R
L	A	K	U	R	B	A	N	R	B
C	İ	R	B	İ	R	L	İ	K	O
U	L	R	A	M	A	Z	A	N	A
M	K	A	N	D	İ	L	D	İ	N
A	M	İ	L	L	E	T	L	I	M

_ _ _ _ _ / _ _ _ _ _ _ / _ _ _ / _ _ _ _ _ _

Hacı Bektaş Veli

SÖZLÜK

A

abdest: Yüzü (ağız, burun dâhil), dirseklerle birlikte elleri, topuklarla beraber ayakları yıkamak ve başı (kulaklar ve ense dâhil) mesh etmek biçiminde, özellikle namazdan önce belli bir düzen içinde yapılması gereken temizlik.

âdet: 1. Görenek. 2. Alışkanlık. 3. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre.

ahlak: 1. İnsanın yaratılışından gelen özellikleri. 2. İnsanların iyiliğini ve mutluluğunu hedef alan kuralların hayata geçirilmesi ile kazanılan iyi ve güzel davranışlar.

akıbet: Bir iş veya durumun sonu, sonuç.

akıl: Düşünme, anlama ve kavrama gücü.

akrostiş: Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okunduğunda ortaya bir söz çıkacak biçimde düzenlenmiş şiir.

alışkanlık: 1. Bir şeye alışmış olma durumu, huy. 2. Yakınlık, arkadaşlık. 3. İç ve dış etkilerle hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranış.

ambargo: 1. Bir malın serbest sürümünü engellemek için konulan yasak, engelleyim. 2. Bir ülkenin dış dünyayla ilişkilerini engelleme. 3. Bir kişinin başka kişilerle ilişkilerini engelleme.

Ashab-ı Suffe: Hz. Peygamberin Medine'deki mescidinin bitişiğinde bulunan ve adına "suffa" denilen yerde Kur'an ve din öğrenimi gören sahabiler.

B-C

bahane: Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep, gerçekle ilgisi olmayan sahte özür ve mazeret.

bağımlılık: Bir maddeye karşı duyulan yoksunluk hissi.

bağışlamak: Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek.

baki: Ebedi, ölümsüz, kalımlı.

bayrak: Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş, sancak.

bayram: 1. Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler. 2. Özel olarak kutlanan gün. 3. Sevinç, neşe.

beşer: İnsan, insanoğlu.

biat: Bir kimsenin egemenliğini tanıma.

boykot: Bir kimse, bir topluluk veya bir ülkeyle amaca ulaşmak için her türlü ilişkiyi kesme.

bozgunculuk: Bir toplulukta karşılıklı güvenin bozulması ile beliren karışıklık.

cemaat: Namaz kılmak için bir araya gelen ve imama uyan topluluk.

D

dahil: İç, içeri, iç taraf.

davet: Çağırma, gelmesini isteme, çağrı.

defnetmek: Ölüyü gömmek, toprağa vermek.

değer: Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel birikimleri kapsayan maddi ve manevi ögelerin bütünü.

delil: İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare.

dinî: Dinle ilgili, dine âit.

dua: İnsanın, Yüce Allah'ın yüceliği ve büyüklüğü karşısında kendi zayıflığını kavrayıp ona yalvarması, şükretmesi, Yüce Allah'tan istekte bulunması.

E-F

Ehl-i Beyt: 1. Hz. Peygamber'in ev halkı ve yakın akrabaları.

elçi: 1. Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir. 2. Bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse. 3. Peygamber.

emanet: Güven verme, karşılıklı güven üzerine yapılan anlaşma.

emek: Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet.

empati: Duygudaşlık. İnsanın kendini başkasının yerine koyarak düşünmesi, onun duygularını anlamaya çalışması.

ensar: Mekkeli muhacirlere yardım eden Medineli Müslümanlar.

facir: 1.Günaha dalan, günahkâr, isyankâr, azgın. 2. İslam'ın koymuş olduğu emir ve yasakları çiğneyen. 3. İnkarcı, kâfir. 4. Ahlaksız, edebsiz. 5. Münafık

fal: Çeşitli şeylere bakarak gelecekte olacaklar hakkında anlamlar çıkarma, gāipten haber verme.

fetanet: Üstün zekâ ve kavrayış gücüne sahip olma anlamında peygamberlerin sıfatlarından biri.

G

gayb: Gaib, bilinmeyen.

gazi: Vatan, millet, bayrak gibi kutsal değerleri canı pahasına savunup bu uğurda yaralanan kimse.

gazilik: 1. Gazi olma durumu. 2. Gazi unvanı.

gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, bilgi ve davranışlar, anane.

H

hac: İmkânı olan Müslümanların Zilhicce ayında ihram giyerek, Arafat'ta vakfe yaparak ve Kâbe'yi tavaf ederek yaptıkları farz ibadet. İslam'ın beş şartından biri.

hacet: Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.

hak: Doğru, gerçek.

hakikat: Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl. Doğru olan şey, doğru.

hamd: 1. İyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme, övme, ululama, yüceltme. 2. Yüce Allah'a teşekkür, şükran.

haram: Dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese Allah'ın (c.c.) yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranış.

haysiyet: Şeref, onur, itibar. Öz saygı. İnsanlık şerefi.

helak: Bitkin bir duruma gelme veya getirme, yok olma.

helal: Dinî bakımdan kullanılmasına, yapılmasına, söylenmesine, yenilip içilmesine izin verilen şey.

hicret: Bir yerden başka bir yere göç etme.

hristiyan: Hz. İsa'nın (a.s.) getirmiş olduğu ilahî dinin, insanlar tarafından değiştirildikten sonraki hâline inanan kimse.

hıyanet: Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme veya karşı davranma, hainlik, ihanet.

hidayet: Allah'ın (c.c.), insanlara kendi yolunda gidebilecek akıl, düşünme, öğrenme, hatırlama gibi yetenekler vermesi ve insanların da bunları kullanarak doğru yolu bulması.

hikmet: Hüküm vermede doğru karar verme yeteneği.

hilye: Hz. Peygamberin bedensel ve ahlaki özelliklerini ayrıntılarıyla anlatan edebî eser, hilye-i şerif.

hutbe: Cuma ve bayram namazları başta olmak üzere bazı ibadet ve törenlerin yerine getirilmesi esnasında topluluğa karşı yapılan konuşma.

hür: Özgür.

I-İ

ırk: İnsan cinsinin belli başlı çeşitlerinden her biri, nesil, sülale, zürriyet.

iddia: İleri sürülen ve savunulan düşünce.

iffet: 1. Cinsiyetle ilgili ahlak kurallarına bağlılık. 2. Temizlik, namus. 3. Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma.

iftar: Oruç tutan bir kimsenin güneşin batıp akşam vaktinin girmesiyle beraber yiyip içmeye başlaması, başladığı orucunu bitirmesi.

iftira: Bir kimseye aslı olmayan bir suç yükleme, bir kabahat yakıştırma.

ihlal: Bozma, sakatlama, halel getirme.

ilahi kitap: İnsanların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak için peygamberler aracılığıyla gönderilen, inanç, ibadet, ahlak ve her türlü toplumsal kuralları içeren vahiyler bütünü.

ilim: İnsanın duyu organlarıyla elde ettiği veya Yüce Allah'ın vahiy yoluyla doğrudan doğruya gönderdiği ve kesinliği konusunda şüphe olmayan bilgi.

imam: Camilerde cemaate namaz kıldıran ve başta Kur'an-ı Kerim bilgisi olmak üzere diğer İslami ilimlere sahip kişi.

İncil: Hz. İsa'ya (a.s.) verilen ilahî kitabın Kur'an-ı Kerim'deki adı.

inziva: 1. Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama. 2. İnsanın dış dünyayla bütün bağlarını keserek ibadet etmesi ve kendi içine kapanması.

irade: Bir şeyi yapıp yapmama hususunda karar verebilme ve bunu uygulama gücü. İsteme, istek, dilek.

irtibat: Bağlı oluş, bağlanma. İlgili oluş, ilgi.

ismet: Günahsızlık, temizlik, korunmuşluk. Allah'ın (c.c.), peygamberlerini gizli ve açık her türlü günahtan, şirkten, küfürden, münafıklıktan ve zulüm yapmaktan koruması.

itaat: Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

K

Kâbe: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

kabile: Aynı soya mensup aileler topluluğu, boy, aşiret.

kâfir: Allah'ın (c.c.) varlığını ve birliğini inkâr eden, yaratmada, emretmede, isimlerinde ve sıfatlarında Allah'ı (c.c.) tek ve eşsiz kabul etmeyen; yaratıcı olarak Allah'ı (c.c.) kabul etse bile onun göndermiş olduğu elçilerin hepsine ayrı ayrı inanmayan, elçilerin getirmiş olduğu kitapları toptan reddeden veya Allah'ın (c.c.) vahiyle bildirdiği hükümlerin bir tanesini dahi inkâr eden.

kandil gecesi: Müslümanlar tarafından mübarek sayılan özel geceler.

kıble: Müslümanların namazda yöneldiği cihet, Mekke şehrinin ve Kâbe'nin bulunduğu yön.

kınamak: Yapılan bir işin kötü olduğunu belirtir bir biçimde söz söylemek, ayıplamak, takbih etmek.

kıssa: Kur'an-ı Kerim'deki geçmiş peygamberler ve milletlerle ilgili ibretli ve tarihi olay(lar).

köle: 1. Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir. 2. Birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse.

kul hakkı: İnsanların birbirlerine geçen emekleri, hakları.

kul: 1. Allah'ın (c.c.) yarattığı her şey, mahluk. 2. İnsan.

kulluk: 1. Kul olma durumu. 2. Kulun yaptığı iş.

kumar: Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu.

kunut: İbadet, boyun eğme, itaat, saygı, huşu, dua etme. Allah'ın (c.c.) emirlerine kendini tam olarak verme, bağlanma ve itaate devam etme hâli.

kutsal: Sıradan olmayan, tek ve özel bir öze sahip varlık.

M

maddi: Gözle görülüp elle tutulan maddî şeyler.

mahsus: Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, hususileşmiş, has, özgü.

manevi: Gözle görülüp elle tutulamayan, madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, içe, öze, ruha âit.

maruz kalmak: Bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak.

meal: Anlam, kavram, mânâ. Kur'an-ı Kerim tercümelerine verilen isim.

mekruh: Haram kadar kesin ve bağlayıcı delilere dayanmayan, yapılması dinen hoş görülmeyen şey.

mescit: 1. Genellikle minaresiz olan içinde ibadet edilen küçük yerler. 2. Müslümanların, içerisinde beş vakit namaz ile cuma ve bayram namazlarını kıldığı ibadet yeri.

mesh: Abdest alırken ıslak eli başa sürmek; teyemmüm alırken de toprağa vurulan eli yüze ve kollara sürmektir.

millet: Din, dil, tarih ve kültür birliği içinde aynı toprak parçası üzerinde yaşayan insan topluluğu.

millî: Milletle ilgili, millete özgü.

mucize: Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylar.

muhacir: Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlar.

musibet: Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey.

mükâfat: Ödül.

mümin: İnanan, iman eden, gönülden bağlanan, güven veren, güvene kavuşturan kimse.

müşrik: Yüce Allah'a ortak, eş koşan kimse.

N-M

naat: Bir şeyi överek anlatma, methetme. Hz. Muhammed'i (s.a.v.), Hz. Ali (r.a.) ve dört halifeyi övmek için yazılan şiir.

namaz: Tekbir ile başlayıp selam ile son bulan, Hz. Peygamber'in yapıp öğrettiği belirli fiil, söz ve duaları içine alan ve en az günde beş vakit kılınan ibadet.

nebi: Peygamber.

nefs (nefis): Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

nimet: İyilik, lütuf, ihsan. Yaşamak için gerekli her şey.

niyet: Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme.

nübüvvet: Peygamberlik, nebîlik.

O-Ö

onur: Haysiyet, öz saygı, şeref, izzetinefis.

oruç: İslam'ın beş temel şartından biri olarak sorumluluk çağına gelmiş olan Müslümanların ibadet niyetiyle imsak vaktinden itibaren, güneşin batışına kadar yemek ve içmek gibi bedenî ihtiyaçlardan uzaklaşmaları.

örf: Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu gelenek.

P-R

panayır: Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük pazar.

peygamber: Allah'tan (c.c.) vahiy yoluyla aldığı bilgileri ve emirleri tebliğ etmek, muhataplarını hak dine çağırmakla görevlendirilen yüksek vasıflı kimse.

put: Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak.

putperest: Puta tapan.

ramazan: Müslümanların oruç tutmakla yükümlü oldukları ay takviminin dokuzuncu ayı.

rehber: Kılavuz. Birinin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol gösteren kimse.

rekât: Namazın, ayakta durma, rükû ve iki secdenin tamamlanmasıyla oluşan bölümü.

resul: Kendisine yeni bir ilahi kitap gönderilen peygamberlere denir.

risalet: 1. Peygamberlik, nebilik, elçilik, nübüvvet 2. Allah'ın (c.c.) gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik.

S-Ş

saf: Cemaatle namaz kılan müminlerin imamın arkasında kıbleye paralel olarak yaptıkları düzgün sıralardan her biri.

safiyet: Saflık, temizlik, masumluk.

sahabe: Arkadaş, dost, veli. Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimseler.

sahabi: Hz. Muhammed (s.a.v.) zamanında yaşamış, onu görmüş, müslüman olup sohbetinde bulunmuş olan kimse.

sahur: 1. Oruç tutan Müslümanların imsak vaktinden (tan yerinin ağarmasından) önce yedikleri yemek. 2. Sahur yemeğinin yenildiği vakit.

salâvat: Hz. Peygamberin sağlığında onun sıhhat ve afiyet içerisinde olmasını arzu etmek, Allah (c.c.) katındaki derecesinin daha da artmasını istemek ve Yüce Allah'ın ona olan bağışlarının ahirette çoğalmasını dilemek için yapılan dua cümlesi.

salih: Dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, sorumluluk bilinci taşıyan, inancı ile amelleri arasında uygunluk bulunan samimi mümin.

secde: Allah'ın (c.c.) büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla vücudu alın, burun, el ayaları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma.

sıdk: Doğruluk, doğru sözlülük, samimi davranış, içtenlik. "Allah'tan (c.c.) almış oldukları emirleri insanlara olduğu gibi bildiren ve hayatlarının hiçbir anında hiçbir şekilde yalan söylemeyen ve dosdoğru davranan" anlamında peygamberlerin sıfatlarından biri.

suffe: Mescid-i Nebi'nin bitişiğine hem kimsesiz ve yoksul Müslümanların kalması hem de eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi yapılan bölüm.

sünnet: Hz. Peygamberin söz, fiil ve onaylarının ortak adı.

süvari: Atlı asker.

şefaat: Birinden başkası adına ricada bulunma, aracı olma, kusurlarının bağışlanmasını dileme.

şehit: 1. Allah'ın (c.c.) dininin tüm insanlığa ulaştırılması ve bu esnada ortaya çıkan engelleri kaldırırken Allah (c.c.) yolunda ölen veya öldürülen Müslüman. 2. Allah (c.c.) yolunda veya Allah'ın (c.c.) kutsal kabul ettiği din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için cihat ederken öldürülen mümin. 3. Allah'tan (c.c.) bir bağış olmak üzere savaş dışında haksız yere öldürülen, suda boğularak, deprem, sel, yangın gibi doğal afetlerle veya tıbbın çare bulamadığı bir hastalık nedeniyle ölen mümin.

şehitlik: 1. Şehit olma durumu. 2. Şehitlerin gömüldüğü mezarlık.

T

taharet: Temiz olma, temizlik.

tasdik: Gerçek olduğunu söyleme, doğru olduğunu bildirme, doğrulama.

takdis etmek: Kutsal sayma, kutsama.

tebliğ: 1. Ulaştırma, duyurma, açıklama. 2. Peygamberlerin Allah'ın (c.c.) kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesi.

tereddüt: Karar verememe, kararsızlık.

tertip: Sıraya koyma, sıralama. Düzenleme, hazırlama.

teselli: Sıkıntısını ve acısını unutturmaya çalışma, avutma.

teşvik: Bir kimseyi bir şeyi yapma hususunda cesaretlendirme, gayrete getirme, heves ve istek verme.

tevhid: Yüce Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, ona hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadeti yalnızca Allah (c.c.) için yapma.

tevrat: Dört büyük kitaptan ilki olan ve Hz. Musa'ya (a.s.) gönderilen ilahî kitap.

tövbe: İnsanın, bilerek veya bilmeyerek yaptığı hata, kusur, büyük ve küçük günahlarından dolayı pişman olup bir daha aynı günahları yapmamaya karar vererek vazgeçmesi.

U-V

ümmet: Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

vaaz: Din görevlilerinin cami ve mescitlerde Müslümanları eğitmek ve güzel olan şeylere yöneltmek amacıyla, cuma ve bayram günlerinde, ramazan ayında ve mübarek gecelerde Kur'an-ı Kerim ve hadislere dayanarak yaptıkları dinî konuşmalar.

vahiy: Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahî bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vatan: Bir milletin bağımsız olarak yaşadığı toprak parçası.

vefat: Ölüm, ölme, ölmek.

Y-Z

yahudi: Hz. Musa'nın (a.s.) dinine bağlı olan kimse, Musevi.

zebur: Hz. Davut'a (a.s.) indirilen mukaddes kitap.

zekât: 1. Temizlenme, temizleme, arınma. 2. Çoğalma, bereketlenme, gelişme, büyüme. 3. Dinen zengin olan Müslümanların dinî bir görev olarak her yıl mallarının belirli bir kısmını ibadet niyetiyle ihtiyaç sahiplerine vermesi.

ziyan etmek: Zarara uğramak.

zorba: Kuvvetine güvenerek ve güç kullanarak başkalarına hükmeden, başkalarının haklarına el koyan kimse.

zulüm: 1. Baskı, şiddet, eziyet, işkence, haksızlık etme, haddi aşma. 2. Yüce Allah'a ortak koşma, sapıklık, dalalet, Yüce Allah'ın birliğini inkâr etme. 3. Kendisine tanınan hukuki sınırı geçme, başkasının hakkını alma.

KAYNAKÇA

Abdürrezzâk es-San'ânî, **El-Musannef**, Ocak Yayınları, İstanbul, 2013.

Ahmed b. Hanbel, **Müsned**, Beyrût,1991.

AKSEKİ, Ahmet Hamdi, **Namaz Sûrelerinin Türkçe Terceme ve Tefsiri,** DİB Yayınları, Ankara, 2012.

Alkol, Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 2011.

ALTUNTAŞ, Halil; ŞAHİN, Muzaffer, **Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali,** DİB Yayınları, Ankara, 2001.

ASYA, Arif Nihat, **Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor,** Ötüken Yayınları, İstanbul, 2015.

ASYA, Arif Nihat, **Dualar ve Aminler,** Ötüken Yayınları, İstanbul, 2016.

AYDIN, Mahmut, "Zekeriyya", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 44, İstanbul, 2013.

BARDAKOĞLU, Ali, KARAMAN, Hayrettin, APAYDIN, Yunus, **İlmihal**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 1-2, Ankara, 2007.

BAYRAKTAR, İbrahim, "Bayram", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 5, İstanbul, 1992.

Beyhakî, **es-Sünenü'l-Kübrâ**, (Thk.: Ebû Abdillah Abdusselâm), Mektebetü'r-Rüşd, Riyâd, 2004.

BİLGİN, Halim, **Tüm Fetvalar**, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, t. y.

BİRIŞIK, Abdülhamit, "Kur'an", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 26, İstanbul, 2002.

BOYNUKALIN, Mehmet, "Teyemmüm", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 41, İstanbul, 2012.

BOZKURT, Nebi, "Bayram", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 5, İstanbul, 1992.

BOZKURT, Nebi, "Mescid-i Aksâ", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 29, İstanbul, 2004.

Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, **el-Câmiu's-sahih**, 1-8, Riyad, ts.; Kahire 1400/1979; İstanbul 1979.

Buhârî, **Sahih-i Buhârî**, (Çev.: Mehmet Sofuoğlu), Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1987.

ÇAĞRICI, Mustafa, KARAMAN, Hayreddin, DÖNMEZ, İbrahim Kâfi, GÜMİŞ, Sadrettin **Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir,** DİB Yayınları, Ankara, 2007.

ÇAKAN, İsmail Lütfi; SOLMAZ, Mehmed, **Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid** Mücadelesi, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014.

Çetin, Abdurrahman, "Ezan", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 12, İstanbul, 1995.

Dârimî, **Sünen**, Kahire, 1987.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4 ve Ortaokul 5-6-7 ve 8. Sınıflar), MEB Yayınları, Ankara, 2018.

DÖNMEZ, İbrahim Kafi, "Farz", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 12, İstanbul, 1995.

Ebu Dâvud, **Sünen**, (Çev.: Necati Yeniel, Hüseyin Kayapınar), Şamil Yayınları, İstanbul, 1987.

ERDAMAR, Gürcü; KURUPINAR, Abdülhamit, "Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Madde Bağımlılığı Alışkanlığı ve Yaygınlığı", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 16, Sayı 1, 2014.

FAYDA, Mustafa "Muhammed", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Cilt 30, İstanbul, 1989.

FAYDA, Mustafa "Muhammed", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Cilt 30, İstanbul, 2005.

FAYDA, Mustafa, "Fil Vak'ası", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 13, İstanbul, 1996.

İbn Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî, **el-Müsned**, -Birleşik Baskı- Beytü'l-Efkâri'd-Düveliyye, Ürdün, 2005.

İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik, **es-Sîretü'n-Nebeviyye**, (Thk.: Taha Abdurraûf Sa'd), Dâru'l-Ciyl, Beyrut, 1411. (Hicrî)

İbn Mâce, **Sünen**, Beyrut, 1986.

İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Meni' ez-Zührî, **et-Tabakâtü'l-kübrâ**, Dâru Sâdır, Beyrut, Tarihsiz.

İmam Mâlik, **el-Muvatta** (Nşr.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî), Mısır, 1370. (Hicrî)

İnternet ve Bilgisayar ve Teknoloji Bağımlılığı, Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 2011.

KANDEMİR, M. Yaşar, **Peygamberlere ve Kitaplara İnanıyorum**, Damla Yayınları, İstanbul, 2003.

KARAGÖZ, İsmail; ALTUNTAŞ, Halil, **Namaz İlmihali,** DİB Yayınları, Ankara, 2011.

KOÇAK, Muhsin, "Kunut", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 26, İstanbul, 2002.

KÖKSAL, M. Asım, **Peygamberler Tarihi I-II**, TDV Yayınları, Ankara, 2005.

KÖSE, Saffet, "Teravih", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Cilt 40, İstanbul, 2011.

Kumar, Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 2010.

Madde Bağımlılığı, Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 2011.

Müslim, **Sahih-i Müslim**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

Nesâî, **Sünen**, (Çev.: Komisyon), Kalem Yayınları, İstanbul, 1981.

NURMEDOV, Serdar, "Madde Bağımlılığı ve Tedavisi", **Psikohayat Dergisi**, Sayı 15, İstanbul, 2016.

ÖZAFŞAR, Mehm Emin, ÜNAL, İsmail Hakkı, ÜNAL, Yavuz, ERUL, Bünyamin, MARTI, Huriye, DEMİR, Mahmut, **Hadislerle İslam**, DİB Yayınları, Cilt 1-7, Ankara, 2014.

SERİNSU, Ahmet Nedim (Ed.), **Dinî Terimler Sözlüğü**, MEB Yayınları, Ankara, 2009.

Sigara, Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 2011.

ŞENER, Abdülkadir, "Abdest", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Cilt 1, İstanbul, 1988.

ŞENER, Mehmet, "Gusül", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Cilt 45, İstanbul, 1996.

ŞENTÜRK, Lütfi; YAZICI, Seyfettin**, İslam İlmihali**, DİB Yayınları, Ankara, 2012.

Taberî, **Tarihu't-Taberî**, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1407.

Taberânî, **el-Mu'cemü'l-kebîr,** Riyad, 2011.

Tirmizî, **Câmiu's Sahih**, Beyrut, 1987.

TUBİM 2014 Türkiye Uyuşturucu Raporu, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, 2014.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara, 2006.

YAŞAROĞLU, M. Kamil, "Namaz", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 32, İstanbul, 2006.

YAVUZ, Yusuf Şevki, "Peygamber", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Cilt 34, İstanbul, 2007.

YAZIR, Muhammed Hamdi, **Hak Dini Kur'an Dili**, Eser Neşriyat, İstanbul, 1971.

Yazım Kılavuzu, TDK Yayınları, 27. Baskı, Ankara, 2012.

YİĞİT, İsmail, **Peygamberler Tarihi**, Kayıhan Yayınları, İstanbul, Kasım 2015.

Yunus Emre, **Güldeste**, (Haz.: Sevgi Gökdemir, Ayvaz Gökdemir), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

Görsel Kaynakça

Görsel 1: Bu kitap için çekilmiştir.

Görsel 2: http://gencurfalilar.blogcu.com/sanliurfa-havadan-fotograflari/9068667 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 3: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 4: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 5: http://mocah.org/xfsearch/alt/beautiful+nature+scenes+images+1920x1200/

(Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 6: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 7: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 8: Bekir Şahin'in fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 9: Halime Nur Sevim tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 10: Bekir Şahin'in fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 11: Erkek fotoğrafları Bekir Şahin'in, kız fotoğrafları Işıl Dursun'un fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 12: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 13: Elif Yıldırım'ın fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 14: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 15: http://almasar.co.il/Files/20170609-1226571637338161.jpg (Erişim Tarihi: 08.02.2018)

Görsel 16: Işıl Dursun'un arşivinden alınmıştır.

Görsel 17: Işıl Dursun'un arşivinden alınmıştır.

Görsel 18: http://arabia4serv.com (Erişim Tarihi: 08.02.2018)

Görsel 19: https://wallpaperscraft.com/ download/alligator_run_reptile_dust_44650/3840x2400 (Erişim Tarihi: 08.02.2018)

Görsel 20: http://www.sfondidesktopgratis.net/var/albums/Paesaggi/albe- ro-sul-burrone.jpg?m=1361622290 (Erişim Tarihi: 18.06.2018)

Görsel 21: http://www.ntv.com.tr/turkiye/teknoloji-bagimliligi-tehdit-e- diyor,yJNs pg0U-Q991yxBrRUw (Erişim Tarihi: 10.02.2018)

Görsel 22: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 23: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 9708178 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 24: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 72136267 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 25: https://www.shutterstock.com/tr, 72136267(Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 26: https://s3.amazonaws.com/user-media.venngage.com/408943-34c4b- 8fa00a9143c-0d57ea71363885fa.Jpeg (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 27: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 28: https://www.gencdoku.com/mekke-yolculugu-13908.html (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 29: https://www.aa.com.tr/tr/yasam/kutsal-dagin-zirvesinde-dua/315556 (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 30: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 31: http://www.fotokritik.com/arama/safa%20tepesi (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 32: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 33: Ressam Abdullah Çavuş'un galerisinden alınmıştır. http://www.acavus.com/eser.php?kateid=3&eserid=18 (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 34: http://www.essetur.com.tr/kudus-turu-gezi-rehberi (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 35: https://www.ihvan.com.tr/blog/mekke-panayirlarinda-0nu-sas-ariyoruz (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 36: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 37: http://www.safakaydin.com.tr/2015/02/hz-muhammedin-dusmanlarindan-saklandigi-magara-nin-adi/ (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 38: Ressam Abdullah Çavuş'un galerisinden alınmıştır. http://www.acavus.com/eser.php?kateid=3&eserid=11 (Erişim Tarihi: 20.11.2017)

Görsel 39: http://www.musamert.com/mutluluk-caginda-bayram_26_b.html (Erişim Tarihi: 02.01.2018)

Görsel 40: https://www.shutterstock.com/tr, ID:127620701 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 41: Firdevs Arı'nın arşivinden alınmıştır.

Görsel 42: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 43: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 44: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 45: http://www.hzmuhammedinhayati.gen.tr/hudeybiye-antlasmasi.html (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 46: http://www.dolunaydergi.com/2017/09/22/turkcemiz-ve-fermanlar/ Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 47: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 48: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 49: https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/15-temmuz-destani-icin-vakit-gelir-klibi-hazirlandi-/861620 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 50: Bu kitap için tasarlanmıştır.

Görsel 51: Hasan Aycın'ın arşivinden alınmıştır.

Görsel 52: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 53: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 53769535 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 54: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 433387768 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 55: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 692126185 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 56: http://www.msb.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 57: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 179598857 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 58: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 240613966 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 59: https://www.tarim.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 60: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 787425175 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 61: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 746018851 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 62: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 786101800 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 63: https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/demokrasi-ve-sehitler-mitingi-icin-hazirliklar-araliksiz-suru-yor/622201 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 64: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 171747647 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 65: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 66: http://www.hazardernegi.org/turk-kizilayi-afrika-sunumu/ (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 67: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 68: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 165585959 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 69: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 95097991 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 70: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Görsel 71: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 433125286 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 72: https://www.shutterstock.com/tr, ID: 182109722 (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

Görsel 73: Diyanet İşleri Başkanlığının fotoğraf arşivinden alınmıştır.

İnternet Kaynakları

www.tdk.gov.tr
www.isam.org.tr
www.hikem.net
www.diyanet.gov.tr
www.hadislerleislam.diyanet.gov.tr
www.shutterstock.com
www.nvi.gov.tr
www.yesilay.org.tr